

Lesoni mai nai Vola vei ira na kai Filipai, Kolosa kei ira mai Cesalonaika

Na veika e vakatovolei ka tarai cake kina na bula ni dauvosota vakadede, na reki kei nai nuinui me baleti ira na tamata vakabauta ni gauna ‘qo.

Lewe Ni Vola

1. Sivita-yani Na Ka E Dredre Me Dau-Yaco	2
2. Na Va-Karisito Ni Veidraki Ni Bula Kecega.....	9
3. Guta Me Kilai Jisu Vakavinaka	13
4. Viribaiti Mai Vei Lomalagi	18
5. Ai Lakolako E Vakabetena.....	22
6. Vakaukauwataki Mai Vua Nai Vakabula	28
7. Vakairaitaki Ni Bula Tawamudu	32
8. Mai Na Matavuvale Ka Sivita Yani.....	37
9. Cakacaka E Na Vukudra Era Yali Tu	42
10. Vakavakarau Mo Raici Karisito	48
11. Bula E Na Rarama	52
12. Dua Dina Na Kawa-Tamata Dua-tani Duadua ..	56
13. Na Noda Vakarautaki Keda Ki Na Veiraravui ..	61

Na Lesoni ni Wilivola Vakasigatabu, ai tuvatuva ni vuli ni veisiga yadua, e yavutaki koto ga vakatabakidua e nai Vola Tabu kei nai tukutuku mai na Yalo Ni Parofisai ka sega tale ni vakuri e nai tukutuku-wale. Na veitukutuku kece ka ra lavetaki mai era vakalelekataki koto ga ka ra tovolei me ra vakadavori vakadodonu, me rawa ni dusia koto ga na vakasama bibi ni veilesoni yadua. Era vakayagataki sara talega na “brackets” vakaoqo [] e na so na veitikina ka me rawa walega ni vakamatatataki kina na vakasama e koto e na lesoni, kei na kena vakadewa dodonu e vaka-i-Vola-Tabu, ka me rawarawa talega kina na kena wiliki. E vakabibitaki talega eke me vulici ka dikevi na vei-i-vola tabaki vakalotu eso me rawa ni vukea na kena vakamatatataki na veilesoni yadua. Sa uqeti tale tikoga vakabibi eke me da vakekeli vakatitobu ka vakadeuca vinaka sara na vei i-vola-dusidusi eso ni lesoni.

Illustrations and Cover:

Ai Vakamacala Taumada

Ni da na vakadeuca na vei i-tukutuku eso ka vola 'o Paula---a ya me baleta vakatabakidua na vei i-vola kivei ira na kai Filipai, kei Cesalonaika---e tukuni koto kina vakamatata e dua na i-tukutuku bibi ka umani koto kina na veika me yaga vei ira. Eke eda na raica rawa kina na veika bibi eda na gadreva me laveti keda ki na dua nai vakatagedegede cecere ni noda tubu-cake e na nodai tovo ni bula e va-Karisito ka vaka talega kina na noda rawa ni kila vinaka kina nai dola ni veivakavuvuli-dina (se na veiyavu ni vakabauta ni noda lotu) e na noda vakavakarautaki keda ki na Nona lesu tale mai na noda Turaga.

Na vei i-vola kece oqori era a volai e na 2,000 vakacaca na yabaki sa oti, ia era sa rui yaga sara vakalevu me baleti keda e na gauna qoka. Ia e taura walega e tini na yabaki na kedra a volai na vei i-vola kece oqori, ka dui tiko vakaadua vei ira eso nai tukutuku kaukauwa me baleta na noda veidela ni gauna. Nai vola kivei ira na kai Filipai e kainaki ka vakadewataki koto kina na nona reki nai apositolo, a ya, ni se tiko sara mada ga vakavesu mai na loma ni vale-ni-veivesu---e cereki kina e dua nai yaloyalo dina ni vakavuvuli ni Lotu Vakarisito, kei na vei tukutuku e rua kivei ira na kai Cesalonaika e vakamacalataka na veika ena yaco e na gauna ni vakataotioti e na kena matata taucoko kivei ira na veiyalo eso era a sa sotava tiko na cakacaka ni veivakararawataki.

“Era lewe vuqa era sa tiko e vuravura edaidai era sogota tu na matadra me ra kakua ni raica na veivakadinadina lelevu eso me vaka ka kainaka ko Karisito me vakasalataki ira kina na tamata me baleta na Nona lako mai. Era segata me ra vagaluya ka tabonaka kece na veika e dodonu me da rerevaka tiko, ia, e na gauna vata 'o ya sa vakacagau tale tikoga kina vakusakusa na kena sa yaco vakaveitaravi tiko na veivakatakilakila lelevu ni gauna ni vakataotioti, ka sa vakusakusa tiko ko vuravura ki na gauna me sa na vakarairaitaki mai kina ko Koya na Luve ni tamata e na vei-o ni lomalagi. E vakatavuvulitaka ko Paula ni okati mei valavala ca na kena vakaweleweletaki ka vakalecalecavi na veivakatakilakila eso era na yaco taumada tiko ni se bera na Nona lesu vakarua mai ko Karisito. Ko ira taucoko era na okati me ra cala e na vuku ni nodra vakalecalecava nai tukutuku oqori e vakatokai ira ko Karisito ni ra sa gone ni bogi ka ra luve ni butobuto. Ia e vakayaloqaqataki ira era sa gugumatua ka ra dauyadrayadravaki e na vuku ni veivosa ni parofisai kece oqo e na nona kaya: ‘Io, koi kemudou na veiwekani, dou sa sega ni tiko e na butobuto, me yacovi kemudou kina na siga ko ya me vaka na daubutako. Oi kemudou kecega na gone ni rarama, kei na gone ni siga: eda sa sega ni gone ni bogi, se gone ni butobuto. O koya oqo me da qai kakua ni moce, me vakataki ira na tani; me da vakatawa ga ka yalomatua.’”---*The Acts of the Apostles*, p. 260.

“Sa tu sara tu ga qoka e matada nai cavacava ni veivoravorati ni veisqasaqa vakaitamera, ka sai koya na gauna ena kaukauwa sara kina ‘na kaukauwa levu kei na veivakatakilakila kei na veika vakailasu e veivakurabuitaki, kei na ka e sega ni dodonu sa veivakacalai,’ Ko Setani ena cakacaka vagumatua me na vakatanitaka nai tovo kei nai valavala ni Kalou, ka na segata ‘kevaka e rawa, me na vakacalai ira talega na digitaki.’ Ke tiko e dua nai kumukumu tamata era na gadreva dina tiko na rarama sa vakaikuritaki sa taka mai lomalagi, sai ira ga na tamata, era bula donumaka na gauna ni rarawa, ko ira sa kacivi ira na Kalou me ra sa i-yaya ni veiqaravi ni kena maroroi na Nona i-vunau-tabu ka me ra na vakadinadinataka tiko na Nonai tovo kei na Nonai valavala ki vuravura. Ko ira ka sa lesi tu vakatabakidua vei ira na veidinadinati tabu, ka sa dodonu me ka vakayalo, e rui cecere, e yagani ka vakamaucokonataki e na vei i-vakavuvuli dina era dui vakatusa tiko ni ra sa vakabauta. E sega vakadua ni se bau dua na gauna me gadreva vakalevu kina nai soqosoqo lotu, ka sega sara talega ni se bau dua na gauna me rui gadreva vakabibi kina na Kalou ki na lotu ni na dodonu me ciqoma ka marautaka na lotu, nai valavala ni bula ka vakaraitaka toka ko Paula e na nonai vola vei ira na kai Kolosa e na nona kaya toka: ‘Keirau sa sega kina ni mudu ni masulaki kemudou, ka masu mo dou vakasinaiti e na nomudou kila na Lomana, e na yalomatua kei na vuku vakayalo kecega; mo dou ia nai valavala e kilikili kei ira sa nona na Turaga, me vinakata kecega ko Koya, mo dou vakavuana tiko e na cakacaka vinaka kecega, me tubu cake talega na nomudou kila na Kalou;’”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, p. 746.

Me na qai bau vaka talega kina nai valavala ni noda bula!

Na Tabana Ni Wilivola Vakasigatabu ni Koniveredi Levu.

Nai Solisoli Ni Matai Ni Sigatabu

Sigatabu, Okotova 3, 2026

me baleta na Tanzanian Mission

Na United Republic of Tanzania e dua vei ira na veimatanitu ka tiko e na Tokalau kei Aferika ka daukilai levu tu e na vuku ni kena veilekutu vakavakaitamera. E kunei ni tiko talega mai keya na kena veibuca lelevu ka vakatokai na Serengeti National Park, e dua na vanua ni sarasara kilai levu (era sinai kina na veimataqali manumanu kila eso me vaka na elefaniti, na laione, lepate, na bulumakau-kila lelevu, kei na raino), ka vaka talega kina na Kilimanjaro National Park---ka tiko kina na ulu-ni-vanua cecere taudua mai Aferika raraba. Mai wasaliwa e ciri koto kina na kena veiyanuyanu eso, a ya, ko Zenzibar kei Mafia, kei na kena veiwasawasa maroroi, titobu-karakarawa, ka nodra vuravura na tovuto vakavakaitamera, kei na qio lelevu, kei na kena veicakau. E na loma ni yabaki 2024, e rauta ni ra lewe 1.8 na milioni na dau-sara-vanua era a gole yani vakayauyau me ra la'ki sarava na veivanua totoka ni saravanua mai keya.

E na yabaki 2025, sa kilai rawa kina ni sa sivia na 71 na milioni nai wiliwili taucoko ni lewe ni vanua ko Tanzania. E dina ni rauta ni 126 taucoko na kena veimataqali vosa era dui vosataka, ia e rua ga na mataqali vosa era dau taurivaka raraba, a ya, na vosa vaka-Swahili, kei na vosa vaka-Peritania. Na vanua ko Tanzania e rauta ni 30 na kenai wasewase lelevu, e rauta ni 25 vei ira na veiwasewase oqori era tiko e na tailevu kei Tanzania, 5 nai wasewase era tiko mai Zanziba. Na ulu-toa lelevu ni bula vakailavo ni matanitu e ratou okati tiko kina na cakacaka ni kena vakatorocaketaki na gaunisala, veivalenibula, na rara-ni-waqavuka, na wavu lelevu, kei na veika vaka kina, na cakacaka ni keli vatu-talei eso, na tobu ni waiwai, kei na kasi. E rauta ni sivia e 60% ni lewe ni vanua era vakaitavi tu e na cakacaka ni teitei, ka ra sa vakatorocaketaki tiko e na gauna oqo e na veiwalewale vovou ni vakayagataki qele.

E na kenai tukutuku sa tauri rawa tiko mai vei iratou na “worldatlas.com”, ni o ira na veimatalotu ka ra sa tiko mai Tanzania e na gauna oqo, e rauta ni 35% 'o ira na veimatalotu Islam, 31% 'o ira na Katolika, 27% 'o ira na lotu Protestant, 3.1% 'o ira na kena vo ni veimatalotu Vakarisito, 1.8% na lotu vakavanua nodra nai taukei, ia ko ira na kena vo era sega ni okati ki na dua vei ira na veimatalotu.

Nai tukutuku ni veivakavinakataki e a tadu yani ki Tanzania e na nodratou a kauta yani ki keya nai tukutuku ko iratou na lewe ni lotu mai Keniya. Era a bau mai vukei keimami talega e vica na wekada mai Jiamani. Na General Conference sa tabaka tiko mai na leseni ni Wilivola Vakasigatabu e na vosa vaka-Swahili, ka sa tabaka tiko mai na Rwanda Union, ka toka volekati Tanzania. Na vosa vaka-Swahili e taurivaki raraba tu e na veimatanitu taucoko ka ra tiko e na Tokalau kei Aferika.

Sa toso sara tiko na cakacaka ni vei qaravi e na gauna 'qo, ka sa la'ki yacova na gauna me sa gadrevi kina me sa bau vakaduri e dua na neimami vale-ni-volavola-liu (Headquarters), ka sa gadrevi sara talega me sa tauyavu e dua na kena koro-ni-vuli. Keimami sa kaya tale tikoga ni na ganita vinaka me sa la'ki tiko mai Dodoma na veika kece oqo. Na koro levu 'o Dodoma e tubu cake sara tiko vakatotolo na cakacaka ni kena vakatorocaketaki, ka sai koya sara talega e sa kena koro-turaga vou tiko e na gauna oqo. Keimami sa bau volia rawa toka e na gauna qoka e dua na tiki ni qele ka rauta ni 12.4 na eka na kena levu, ka sa la'ki tauyavutaki toka kina e dua nai soqosoqo-lotu. Nai tuvatuva sa tiko rawa e na gauna qoka sa nakiti tiko me sa na tomani sara tiko na qaravi ni cakacaka eke ka vakabibi e na nodra na vukei 'o ira nai tabagone me ra sa vuli e na yalogalala, me rawa ni na levei kina na veileqa eso ka sa yaco tiko e na veikoronivuli lelevu eso ka vakabibi e na veika me baleta na Sigatabu.

Keimami sa kerekere raraba tiko yani kivei kemuni kece sara na noda lewe ni Wilivola Vaka-Sigatabu e vuravura raraba mo ni yalovinaka ke rawa ni 'o ni na bau cau talega mai ki na sasaga yaga oqo. Sa gole tiko yani na neimami vakavinavinaka-taumada e na vuku ni nomuni veivuke. Me na qai vakaikuritaka vei kemuni na Kalou na nona veivakalougatataki e na vuku ni nomuni yalololoma kei na yalo ni nomuni kauwaitaka mai na cakacaka ni Kalou sa vakacagau tiko e na gauna qoka e Tanzania!

Ko ira na wekamuni vakayalo mai na Tanzanian Mission

Sivita Yani Na Ka E Dredre Me Dau-Yaco

WILIGUSU: “Ia na ka oqo ka’u sa vakadinata sara, o koya sa vakatekivuna na cakacaka vinaka e na lomamudou, ena kitaka tiko me yaco mada na siga i Jisu Karisito.” (Filipai 1:6)

Ai vola me qai wiliki: *Testimonies for the Church*, vol. 5, pp. 263-267

“Ki na yalo sa oca e na vuku ni bula i-valavala ca, ka sa sega ni kila rawa se evei na vanua me na kunea kina na vakacegu, ena solia rawa ga ko Koya Nai Vakabula dauloloma. Taura na ligana, tuberi koya cake, cavuta vei koya na veivosa ni veivakadeitaki kei nai nuinui. Vukei koya me la’ki taura-matua na ligai Koya nai Vakabula”---*The Ministry of Healing*, p. 168.

1. AI NUINUI E NA LOLOMA

Siga Sade, Seviteba 27

a. E rawa vakacava ni mai uqeti keda na vosa ni veikidavaki nei Paula e na nona a tiko vakavesu mai Roma e na loma ni dua na qara-vatu butobuto e loma ni qele? Filipai 1:1-5.

“Nai vola nei Paula vei ira na kai Filipai, me vaka talega ka vola vei ira na kai Kolosa, e a volai e na gauna ka se kaivesu tiko kina mai Roma ”---*The Acts of the Apostles*, p. 479

“A volavola tiko ‘o Paula kivei iratou na wekana-vakayalo qoka me vaka ni o koya sa dua vei ‘ira na tamata yalosavasava i Karisito Jisu;’ ia a sega ni volavola tiko kivei ira eso era sa tamata yalosavasava. A volavola tiko vei ira eso, na tagane kei na yalewa era segata tiko e na nodrai gu me vorata na cakacaka ni veivakatovolei ka ra sa vovoleka sara tiko ni ra bale kina. E a qai dusimaki ira ka vagolei ira ‘kivua na Kalou ni veivakacegui, o Koya ka vakaturi Koya cake tale mai na mate na noda Turaga ko Jisu, na nodrai Vakatawa Levu na sipi.’ E a vakadeitaka vei iratou ‘o Koya ni e na vuku ni dra sa ia kina na veiyalayalati tawamudu’ ena ‘vakavinakataki kemudou mada ko Koya e nai valavala vinaka kecega mo dou cakava na Nona lewa, ka me cakava ko Koya e na lomada na ka sa vinaka Vua, e na vuku i Jisu Karisito.’

“E na gauna sa dau vakila ka liaca kina na nona malumalumu e dua sa caka cala, me na dauqarauni sara vakavinaka ka me kakua ni qai vakacacani na nona rawa ni vakatulewataka vakai koya na nona lewa eloma. Kakua sara ni via vakayalolailaitaki koya e na nomu via vakawaleni koya, se mo sa sega ni qai vakabauti koya. Mo kakua sara ni kaya, ‘Ni bera ni’u na solia vua na noqu veivakabauti, au na waraka mada me’u raica sara se sa na rawa ni tudei na nona bula se sega.’ E na vuqa na gauna, na tawa-veivakabauti vaka ‘o ya sa dauvakavuna me tarabe tale ka bale o la na tamata ka temaki ‘o ya. . .

“Eda na dauyalolailai vakarawarawa e na vukudra na veiyalo eso ka ra sega ni bau malele se via galeleta mai na veika eda sa sasagataka tiko me baleti ira. Sa dodonu me da na kakua sara ni cegu e na noda cakacaka vagumatua e na vuku ni dua walega na yalo e na gauna eda sa raica kina ni sa bau caudre toka na rarama eda sa rawa ni vakanuinui kina.”---*The Ministry of Healing*, pp. 167, 168.

2. NA KENA NUITAKI NA KAUKAUWA NI KALOU

Moniti, Seviteba 29

a. Ena dau vakatakilai rawa vakacava na titobu ni ivalavala ni noda dau vakabauta se nuitaka na kaukauwa ni Kalou mai nai valavala ni noda rai me baleti ira na wekada era caka cala, se ra malumalumu? Filipai 1:6-8.

“Sa dodonu me da dau segata sara vagumatua me da bau vakila na nodra malumalumu ko ira na tani.

“E rui lailai sara na veika eda dau kila e na vuku ni veika dredre era dau lako-curuma tu ko ira eso era vauci ka vesuki tu na nodra bula e na sinucodo ni butobuto ka na takiveiyaga tu beka vei ira na kila ka

ni kenai wali se na kaukauwa ni nodra bula vakayalo ni nodra vakatulewa eloma. E rui vakaloloma sara vakalevu na nona i tuvaki ni bula e dua ka sotava tiko na rarawa e na dela ni nona sa veivutuni; ka ni na vaka e dua sa lecavi-yalona tu, ka tatabalebale, ka sa lutudromu koto ki na kuvu-ni-soso. E sa na sega ni raica rawa vakamatata e dua na ka. Sa na buwawa mai na vakasama, sa na sega ni kila se i-kalawa cava tale beka me na taura. E vuqa sara na tamata dravudravua-vakayalo ka vakaloloma ena dau tauricala ka dauvakadewataki tu vakatani na veika eso me baleti ira, ka ra na sega soti ni marautaki, ka ra vakasinaiti se bikai tu e na yalo ni nuiqawaqawa kei na yaluma---oqori e dua na sipi sa yali ka sa lako-sese tu. Sa sega ni kunea rawa na Kalou, ia e rui guta vakaidina tiko na yalona me bau ciqomi ka na gadreva tu na vakacegu.

“Ulei, me kakua tale ni qai tau e dua na vosa me la’ki vakavuna na mosi kei na rarawa titobu! . . . E rui sau-levu vakaidina kivua na nodai Vakabula na Nona a sorovaka na Nona bula e na vukudra na veiyalo ni tamata, era sa rui ka talei e na mata ni Kalou, ka na sega ni na tauri wale tu ga vakamamada se me ra na vakalaivi wale tu me vakalolomataki ira voli na kaukauwa i koya sa dauveiveretaki. . . .

“Eda na gadreva me da biuti keda sara ga ki na vanua era sa tiko kina ko ira era sa dau temaki. Mo qai vakasamataka mada na kaukauwa ni tovo ni bula era a dui sucu kaya mai, nai dre ni veika era vesuki tu kina e na nodra la’ki veitokani tu e na bula ni valavalaca kei na veika eso ka ra tu vakavolivoliti ira tu, nai dre ni vei itovo tawa kilikili era lari tu kina. Eda rawa ni kurabuitaka beka ni e na vuku ni kaukauwa ni veilari vaka ’o ya sa dau vakalolovirataki kina na nodra bula e vuqa na tamata? Eda rawa ni kurabuitaka beka na berabera ni nodra rawa ni bau malele mai ki na veisasaga eso e dau sagai me ra vueti cake kina?

“Sa dau vakavuqa, ni gauna era sa rawai mai kina e na vuku ni kosipeli, ’o ira kece era dau vaka me ra rairai-quraqura tu ka rairai vaka me sega tu ni vinaka na nodrai valavala ni bula, era na bau la’ki maliwai ira sara tu ga na sa yalodina tiko ka talairawarawa vakaoti ka veitokoni tiko vakaukauwa. Era sega ga ni se vakacalai sara vakaoti na nodrai valavala ni bula. E na ruku ni veisakasaka ni valavala ni bula e dau laurai levu tu e taudaku e se bau tu talega eso na ka talei ena rawa ni tarai cake me vakavinakataki. Kevaka ena sega na liga ni veivuke e lewe vuqa era na sega sara ga ni rawa ni ra vakavinakataka na nodrai tovo ni bula, ia e na yalo ni dauvosota vakadede, na cakacaka vagumatua era na rawa sara ga ni vueti cake me ra bula. O ira vaka oqori era na gadreva sara tu ga na vosa malumu ni veivakatataki cake, na veikauwaitaki dina e na loloma, kei na veivuke yaga e vakakadinataki ka matanataki. Era na gadreva dina tu na veituberi kei na veivakatavulici ena sega ni na la’ki bokoca laivi na rarama somidi ni yalodei sa tiko rawa e na loma ni tamata.”---*The Ministry of Healing*, pp. 168, 169.

b. Na cava ena dodonu me i naki bibi ni noda na dau vulica na vosa ni Kalou? Filipai 1:9-11.

“Na veika matailalai kece me baleta na yalo loloma sa dodonu me na vakavinakataki cake vagumatua ka me rawa ni qai la’ki vakataudeitaki sara kina vakalevu e na loma ni tamata na loloma ni Kalou, ‘mo dou vinakata kina na veika sa vinaka sara; mo dou yalodina ka sega ni cala me yaco mada na siga i Karisito; ni dou sa sinai e na vua ni yalododonu.’ Na nomu bula vakalotu e na loma ni Lotu Vakarisito sa na dodonu me kaukauwa sara ka gugumatua e na kena qaravi na cakacaka ni Kalou. E rawa sara ga ni o la’ki yacova na i vakatagedegede cecere sa tu e matamu me vaka e kainaki tu e na Vosa ni Kalou, ia sa na dodonu me vaka dina kina kevaka ko ni sa yaco me luve ni Kalou. O sa na sega ni qai rawa ni tu vakadua; ni na dodonu mo cavu-i-kalawa yani ki liu, se mo sa tu-vakasuka.”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, p. 264.

3. NI SA LAURAI RAWA NA KENA I YALOYALO LEVU Tusite, Seviteba 29

a. Vakamacalataka mada nai valavala ni Nona dau vakayagataka na Kalou na cakacaka ni veivakacacani kei na veika dredre me gaunisala ni kena dau vakatetei na Nonai tukutuku talei ni loloma kei na Nona vinaka. Filipai 1:12-14.

“A sega sara ga ni bau namaki vei Paula, ni ’o koya e dua walega na tamata dravudravua ka sega ni dua me nonai tokani ka ni kaivesu tale tu mada ga, me qai ra-wa na lomadra ka vesuka na nodra vakasama na tamata vutuniyau vata kei ira na tamata vaka-i-tutu cecere mai vei ira na kai Roma. ’O ira mai Roma,

era dau lari tu e na vei-i-valavala kaukauwa kei na veika e ukucavutaki me salavata kaya ka ra dau rawai tu kina. Ia, mai vei ira na sa vakalolomataki tu ni ra sa oca ka bikai e na nodra togotitaki, o ira na sa vakatotogani ka vakararawataki vei ira mai Roma, kei ira sara tale mada ga na kaivesu vakaloloma, e lewe vuqa vei ira oqori era dau guta ka ra taleitaka me ra vakarogoca na vosa nei Paula, ia e na vuku ni nodra sa mai vakabauti Karisito era sa kunea rawa kina e dua nai nuinui talei kei na vakacegu o koya ka dau vakamarautaki ira tu e na nodra sotava tu na bula dredre sa tau vei ira me nodrai votavota.

“Ia e na gauna sa tekivu me vakacagau tiko kina na nona cakacaka ni veiqaravi nai apositolo qoka e na dela ni nona yalo malumalumu ka lokomi, sa vaka e kama na veigasau ni sa tekivu me toso ka tete yani vakaraba-i-levu na kena revurevu ka sa bau la’ki tavutu sara ki na nona loma ni vale vakaturaga na tui mai Roma.”---*The Acts of the Apostles*, p. 461

“Sa vakabulai Paula tiko na loloma walega ni Kalou e na gauna ni nona a tiko-vakavesu, ka sai koya na vu ni nona a dau reki ka marau tiko e na nona sa sotava tiko na veika ni veivakararawataki. E na yalo ni vakabauta kei na lomadei sa volā kina vei ira na wekana mai Filipai ni nona sa tiko-vakavesu ‘o ya sa la’ki vakavuna me sa tete yani kina vakaraba-i-levu na kosipeli. . . .

“Sa tiko kina e dua na leseni levu me noda e na vuku ni veika ka sotava ko Paula, ka ni vakatakilai kina na veisala eso e dau cakacaka kina na Kalou. E rawa vua na Turaga ko Jiova me vakayaco-ka me rawati na qaqa e na gauna sa dau vaka me kenai rairai vei keda ni da sa logaloga ca ka da nanuma ni da sa na druka. Sa na dau ka rerevaki vei keda kevaka eda sa guilecava na Kalou, ni da sa loma leqa e na veika sa vakarairaitaki tu e taudaku, ka da sega ni bau rai e na rai-ni-vakabauta me da raica rawa kina na veika sa tawa kune. E na gauna sa dau yaco mai kina na leqa kei na veika rerevaki, eda sa dau tuvakarau me da sa beitaka na Kalou ni sa vakanadakui keda se sa sega ni dauloloma. Kevaka e raica o Koya ni na ganita me sa tagutuva tani eso na ka eda dauyaga kina, eda sa dau vutugu ka vosakudrukudru, ka da sega mada ni bau tu vakadua ka me da vakasamataka, ni sa cakacaka na Kalou me da na vinaka kina. Eda na gadreva me da vulica ni veivakanakuitataki e dua tiko na tiki ni Nona i tuvatuva vakaitamera ka ni e na ruku ni kuita ni veivakararawataki ena dau-guta kina na tamata lotu Vakarisito me cakacaka sara kina vagumatua e na vuku ni Turaga mai na nona la’ki ogaoga tu e na cakacaka ni veiqaravi.”---*Ibid.*, pp. 480, 481.

b. Na cava ena dodonu me da dau-nanuma deivaki tiko kevaka eda na temaki me da sa via rarawataka eso nai tuvatuva ni veiqaravi eda vulagi beka kina e nakiti me na teivaki kina na sore ni kau ni vakavuvuli dina? Filipai 1:15-18.

“E nai gu ni sasaga vagumatua nei Setani me via vakarusa, na sore ni kau ‘savasava ka tawa cala’ ni Vosa ni Kalou, ‘o koya sa bula ka tudei ka tawa mudu’ (1 Pita 1:23), sa teivaki e na loma ni tamata; e na nodra a vunauci ka vakacacani ko ira na luve ni Kalou sai koya sa vakalevulevu sara kina na yaca i Karisito ka ra sa vakabulai kina na yalo ni tamata. E ka vakaitamera dina nai covi sa tu mai lomalagi me baleti ira era sa vakadinadinataki Karisito e na nodra vakacacani ka ra vosa-vakacacataki.”---*Thoughts From the Mount of Blessing*, p. 34.

4. SA VOTU KA RAIRAI MAI NA BULA TAWA MUDU Vukelulu, Seviteba 30

a. A cava na vuna eda na rawa kina ni uqeti e na vuku ni i tukutuku veivakurabuitaki nei Paula? Filipai 1:19-21.

“Ena la’ki tu voleka sara vei Karisito e dua, kevaka sa na gunuva vakatitobu sara na yalololoma ni Nona sorovaki Koya ko Karisito---sai koya na mataqali loloma ‘sa sega ni vosa doudou, sa sega ni viavialevu, . . . sa sega ni qara na ka me nona ga, sa sega ni cudrucudru, sa sega ni daulomaca, sa sega ni rekitaka na ca’ (1 Korinica 13:4, 5)---na loloma ka yavalati iratou na tisaipeli, me vaka ka yavalati Koya na noda Turaga, me solia kina na ka taucoko, me mai bula ka cakacaka ka sorovaki Koya, io me yacova sara na mate, me rawa ni mai vakabulai kina na kawa-tamata. Na yalo vata ga oqori o koya ka vakarairaitaki talega e na bula nei Paula. Qai kaya kina vakaoqo ‘o koya, ‘Ni sai koya na Karisito ka’u sa bula kina; ia sa ka vinaka ke’u sa mate;’ ia na bula nei Paula e a vakarairaitaki Karisito kivei ira na tamata; ‘ia na mate sai koya ena tubu cake kina’---a ya ni sa tubu cake vei Karisito; ‘o mate vakai koya ena

vakarairaitaka mai na kaukauwa ni Nona loloma va-Kalou, ka na vakasokumuni ira vata kina na yalo ni tamata kivei Koya. ‘Me vakalevulevui na Karisito e na vuku ni yagoqu,’ a kaya ko Koya, ‘se sa bula se sa mate.’ Filipai 1:21, 20.”---*The Desire of Ages*, p. 549.

“Ko Paula sa i-vakadinadina-bula ni dua e tiko vua na i valavala ni bula ka dodonu me laurai tiko vua e dua na tamata sa lotu Vakarisito dina. A bula tiko ko koya e na vuku ni lagilagi ni Kalou. . . . O koya e dua ka dau vakararawataki ira na tamata ni Kalou era nei Karisito, ia oqo, sa mai colata ka laveta cake tu na kauveilatai i Karisito e matadra na kai vuravura. E a kama tu na lomai Paula e na nona sa lomana vakalevu na yalodra na tamata, ka sa solia tu vakaoti na nona kaukauwa taucoko me vukei ira kina na tamata me ra saumaki mai ka veivutuni. A sega vakadua ni se bau laurai ni bula tiko e dua, e dau sorovaka nona bula, ka dau gugumatua, se me dauvosota vakadede ka sega ni tuvakasuka e na cakacaka. Sa vakataki Karisito na nona bula; e a dau kitaka ko koya na veicakacaka kecega me vaka ka dau cakava ko Karisito. Na ka ni veivakalougatataki taucoko ka dau rawata ko koya sa rui ka uasivi ka yaga vakalevu ka sa dau vakayagataki me yaga sara talega vei ira na tani me ra vakalougatataki talega kina.”-*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 6, pp. 1112, 1113.

“‘Ni sai koya na Karisito ka’u sa bula kina,’ e tukuna ‘o [Paula]. E na loma ni Vola Tabu taucoko, oqori e dua na kena vakadewa uasivi ka dodonu taudua ka ni vica walega na vosa e vakayagataki kina, me tukunikataki kina nai balebale dina ni dua e sa lotu Vakarisito vakaidina. Sai koya sara ga qoka na ka dina taucoko me baleta na kosipeli.”---*Ibid.*, vol. 7, p. 903.

b. A cava nai valavala ni vakasama e dodonu me tiko vei keda me baleta na noda i tavi e na vuravura oqo, e na noda sa tiko-namaka na nona lesu tale mai ko Karisito? Filipai 2:22-24; 2 Timoci 4:8; Joni 14:3.

“Ni gauna ena mai soli kina nai otioti ni icovi uasivi duadua e na nona sa na lesu tale mai ko Karisito, nai valavala ni veiqaravi e na yalodina kivua na Kalou ena soli gona kina e dua na icovi, a ya e na bula sara mada ga oqo. Na veika e dau vakalatilati, na veisaqasaqa, kei na veika gaga e dauvakamosi yalo ka ra dauveivakadatuvutaki, ena sotava mada eliu na tamata daukakacaka. Ena sega beka ni se raica tiko na vua ni nona cakacaka kei na nona buno. Ia e na loma ni veika kece qoka ena dauraica rawa tiko o koya e na gauna ni nona cakacaka ni veiqaravi na kalougata me talevaki kina na nona cakacaka. O ira taucoko era sa sorovaka tu na nodra bula kivua na Kalou e na nodra cakacaka ni veiqaravi vei ira na kawa-tamata, era sa na duavata tiko vata kei Koya na Turaga sa vakaiukuuku ka lagilagi. Na vakasama bibi qoka ena vakamikamicataka na cakacaka bibi taucoko ni veiqaravi, ena tokona cake na lewa-e-loma, ena vaqaqacotaka na wakilakila ni kena yalo me na dau tuvakarau me vorata na veika taucoko ena via mai vakalatilati”---*Christian Service*, p. 270.

5. VAQAQACOTAKI E NA VAKABAUTA

Lotulevu, Okotova 1

a. Ena mai uqeta rawa vakaevei na yalo ni nuidei e lomada nai valavala ni bula nei Paula? Filipai 1:25-28.

“O ira nai talai ni Kalou yalodina me ra sa toso tikoga ki liu e na nodra qarava tiko na nodra cakacaka. E na nodra na tokara tu nai sulu vakalomalagi, me ra toso yani ki liu ka sega ni rere, e na yalodei kei na qaqa, me ra kakua sara via tuvakasuka ni ra valuta na ca me yacova ni ra sa rogoca ka ra ciqoma ko ira na veiyalo vakaadua era sotava, nai tukutuku dina ni gauna ‘qo.’---*The Acts of the Apostles*, p. 220.

b. Ena vakaukauwataki keda beka vakacava nai dusidusi sa mai laiva koto vei keda ko Karisito? Filipai 2:29, 30; Aisea 53:8-11.

“Na cava beka ka vakabula tiko na Luve ni Kalou e na gauna ka soli yani kina kei na nona la’ki lewai? A sa raica rawa tu ’o Koya ni na la’ki vakararawataki, ia sa yalovakacegu ga. A sa raica rawa tu o Koya na rabailevu ni bula tawamudu ka sa raica rawa tu kina na nodra reki ’o ira era na rawata na veivosoti ni Kalou kei na bula tawamudu era na la’ki taukena ni a sa sotava oti ’o Koya na rarawa kei na madua e na vukudra. Sa vakamavoataki ko Koya e na vuku ni nodra talaidredre, ka sa qaqi e na vuku ni nodra caka cala. Sa tau na cudruvi sa vu ni noda veivinakati tale, ia e na we ni kena kuita eda sa vakabulai

kina. A sa rogoca rawa tu 'o Koya na nodra sa lagata tu 'o ira na tamata vakabulai na sere nei Mosese kei na Lami.

“Sa dodonu me da sa na dau raivotutaka rawa tiko na ka sa tu mai liu kei na kalougata ena la'ki sotavi mai lomalagi. Mo la'ki tu e nai lago ni katuba ki na bula tawamudu, ka rogoca mada na veikidavaki lagilagi ena vakayacori vei ira era sa gumatua e na nodra sa cakacaka tiko vata kei Karisito e na bula 'qo, ka ra sa okata me ka cecere ka rui ka dokai vei ira me ra sotava na rarawa e na Vukuna. . . .

“O ira na vakabulai era na la'ki sota ka veimaraautaki vata kei ira eso era a tuberi ira vei Karisito na nodai Vakabula o Koya sa vakacerecerei tiko mai Lomalagi. Era sa na la'ki duavata e na nodra vakacaucautaki Koya ka mate me rawata kina na tamata na bula sa veiucui vata kei na Kalou. Sa oti vakadua na veivaluvaluti. Na gauna ni rarawa kei na veivala sa la'ki cava ka oti vakadua. Sa lalata ka voqa tu mai lomalagi taucoko na sere ni qaqa e na nodra sa la'ki wavutu ka ra vakavolivolita na mata ni tikotiko vakaturaga ni Kalou ko ira kece na sa vakabulai.”---*Testimonies for the Church*, vol. 8, pp. 43, 44.

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI

Vakaraubuka, Okotova 2

1. A cava na vuna e dodonu me da na dauvosota kina vagumatua vata kei ira na veiyalo eso era sikalutu ka ra malumalumu ka ra sa bau raica rawa ni tiko nai nuinui?
2. Sa bau vakavica mada na noqu raica rawa na veivakurabuitaki ni nona sa veisau rawa mai e dua na yalo ka dau talaidredre tu eliu?
3. Ena rawa ni vakayagataka vakacava na Kalou na veika eso eda vakatovolei kina me rawati kina na ka vinaka sa nakita tu 'o Koya?
4. Vakamacalataka mada nai valavala ni bula o koya ka vu ni nona dau tudei 'o Paula?
5. Na veisala cava beka ena dodonu me'u na bau rawa ni vakarairaitaka kina e na noqui tovo nai valavala ni bula nei Paula, ka vakauasivi, na bula i Karisito?

Ucui Karisito E Veigauna Kecega

WILIGUSU: “³Me kakua ni caka e dua na ka e na veileti se na veidokadokai walega; mo dou yalomalumumu ka dui vakasama ni sa uasivi cake vua ko koya kadua. ⁴Mo dou kakua ni nanuma na nomudou ka ga koi kemudou yadua, ia mo dui nanuma talega na nodra ka na tamata tani.” (**Filipai 2:3, 4**).

Ai Vola me Wiliki: *Testimonies for the Church, vol. 5, pp. 167-177, 477-490.*

“Na susugi cake ni dua nai valavala ni bula e veidokai, na noda tuvakarau me da caka vinaka vei ira na tani me vaka na noda dauvinakata me ra vakayacora vaka kina vei keda, ena valuti ka tababokoci rawa kina na veika ca e vuqa e dau vakacacana na bula. Na yalo ni vakalevulevui koya vakai koya, 'qori na yalo mai vei Setani; ia na yalo sa daumareqeta ka taleitaka na loloma i Karisito, ena taukena vakaidina na mataqali loloma sa sega ni qara na ka me nona ga.”---*Patriarchs and the Prophets*, p. 133.

1. E DUA NAI VALAVALA NI BULA YAGA

Sade, Okotova 4

a. **A cava e dodonu me da marautaka kina na ka e tukuna 'o Paula me baleta na kena talei ni tiko-lomavata dina e va-Karisito? Filipai 2:1, 2; Roma 15:5, 6.**

“Ko Karisito sa liutaka tiko e dua nai kumukumu tamata, ka sa kauti ira vata mai e na duvata ni vakabauta, ka me rawa ni yaco me ra duabau, me vaka ni rau sa duabau kei Tamana ko Koya. Sa dodonu me biu tani sara na dui ni vakasama, me rawa vei ira taucoko me ra sa mai duabau e na yago i Karisito, ka me sa duabau ga na nodra vakasama ka duabau ga na nodra lewa.”---*Testimonies for the Church*, vol. 1, p. 324.

b. **Vakamacalataka na reki ena qai tamusuki e na mataqali duavata e vaka 'o ya, kei na duabulu na sala ena rawati kina. 1 Korinica 1:10; Same 133:1-3.**

“Na tawase tani mai vei Karisito sai koya ena vakavuna na tawase kei na duiyaloyalo e na loma ni matavuvale kei na loma ni soqosoqo lotu. Na toro voleka vei Karisito sai koya na noda toso vata mai ka da mai veivolekati. Na ka vuni ni duavata vakaidina e na loma ni soqosoqo lotu kei na loma ni matavuvale e sega ni ka ni vosa walega ni vakatulewa, e sega talega ni veiliutaki, ka sega ni sasaga ni dua na kaukauwa-tani me rawati kina na veika dredre---e dina ga ni na levu na ka oqori ena caka tiko--ia ena rawati duadua ga ni da sa duabau vata kei Karisito.”---*The Adventist Home*, p. 179.

2. VEISAU NAI VALAVALA

Moniti, Okotova 5

a. **Na cava e lavaki tu vei ira kece na tamata vakabauta e na loma ni lotu Vakarisito---baleta na cava? Filipai 2:3.**

“Na dokadokai koya, na yalokocokoco, oqori na vatu sa voca oti kina e vuqa na yalo ni tamata ka vuqa sara talega nai soqosoqo lotu era sa vakayalia oti kina na nodra kaukauwa. 'O ira ka ra sega tu ni lotu vakavinaka, ka ra sega tale tu ga ni semati ira kivua na Kalou, sai ira sara ga era dau segata vagumatua me ra qara nai tutu cecere e na loma ni lotu. Era sega sara tu ga ni bau vakila na nodra malumalumu kei na veika e leqa tu kina na nodrai tovo ni bula.”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, p. 174.

“O ira na tamata veilecayaki ka leqa tu na nodrai valavala ni bula era dau la'ki vakadiloa sara na nodra caka cala na tamata tani, ka vaka me ra sega sara tu mada ga ni kila na nodra malumalumu vakataki ira. . . . E na bula vakatamata e tu kina na yalo ni nanumi koya ga vakai koya, na kocokoco, o koya ka dauvakacacana ka vakadukara na cakacaka ni Kalou. Sa dodonu me kau tani vakadua me kakua tale ni laurai na yalo ni viavialevu.”---*Ibid.*, p. 419.

“Na yalo e sega ni kune kina na vakacegu kei na loloma i Karisito, ena sega ni yalomarau tiko, ena sega ni vakacegu rawa; na tamata vaka ‘o ya ena dau vakadiloa ka dusia na veika e ca e na ka kecega, ka na dau vakavuna na duiyaloyalo e na loma ni tiko vakasoqoni vata e vakalomalagi tu na kenai tuvaki. Na bula ni nanumi koya ga vakai koya e bula ivalavala ca. ‘O ira ka vakasinaiti tu na lomadra e na nodra daunanumi ira ga vakai ira era na dauvakasamacataki ira tu na wekadra ka ra na dau tusaqata na gacagaca ni veiqaravi e na cakacaka ni Kalou. Na yalo ni cudrucudru o koya ka dau vakatakatai ka vakacaudrevi e na veiuqeti nei Setani era sa vaka tu nai davedave ni wai gaga, e daudave tawamudu tu mai kina na veiuciwai gaga ena mai va-gaga na nodra bula eso na tamata. . . .

“‘O ira vakaadua era vakatusa ni ra sa muri Karisito me na bau vakalailaitaki koya sobu ka me dauvakaliuci ira na tani. Toso vata, toso vata! Na duavata ena kune kina na kaukauwa kei na qaqa; ia, e na bula ni duiyaloyalo kei na tatawasewase ena kune kina na malumalumu kei na druka.”---*Ibid.*, p. 488.

b. Vakamacalataka mada na ka vuni ni bula e sautu dina. Filipai 2:4.

“Ke sa vakasinaiti tu na noda bula e na isaluwaki boi vinaka e vakalou, ka kevaka eda doka tiko na Kalou e na vakasama vinaka eda raici ira kina na tani, ka da cakava tiko na veika vinaka me da vakalougatataki ira kina, veitalia sara ga se da tiko e na dua na vale ca se dua na vale ni tui e sega sara ga ni dua na kena duidui. Na veika eso e dau yaco era sega ni vakatautaki e na veika eda sa kila rawa toka. Nai valavala ga ni yalo eda sa susuga ka mareqeta ka taleitaka tiko sai koya ena la’ki rokaroka vinaka kina na veika taucoko eda na vakayacora. Na tamata sa veiwekani dina sara kei na Kalou vata kei ira talega na wekana ena sega ni rawa vakadua ni na vakalolomataki. Ena sega ni tiko e lomana na yalovuvu; na vakasama ca ena sega ni dua kina na nona tikina; ena sega ni tiko kina na yalo ni veicati. Na yalo sa veilomani kei na Kalou sa daulaveti me cecere cake mai na veika e dauveivakacudrui kei na veika ni veivakatovolei ni bula oqo.”---*Ibid.*, vol. 5, p. 488.

“Na bula vuavuai ena vakalevutaki cake me veiraurau koto ga ni ra sa [na noda veitaba-ni-cakacaka] vakatovolea na galala ni yalo-savu, me ra wasea yani na veika sa bini tu vei ira me la’ki yaga ki na veitabana ni veiqaravi era sotava tu na dredre. Ko ira na noda veitabana ni veiqaravi ka ra sa vutuniyau tiko sa dodonu me ra vukeyi ira na veitabana tale eso e kaya kina na Kalou ni dodonu me ra bula ka ra sautu tiko, ia era se sautamoqemoqe tiko e na nodra sasaga me ra vakadeitaki ira. Era lewe vica walega era tiko e na keda maliwa e tiko dina vei ira na yalodina ni loloma kei na nodra sega ni daunanumi ira ga vakataki ira.”---*Ibid.*, vol. 8, p. 137.

3. E NA ICAVUCAVU NI YAVANA

Tusiti, Okotova 6

a. E na loma ni gauna eda sa tiko kina ‘qo, na cava ena dodonu me sa laurai tiko e nai vakarau ni noda vakasama kei na veika eda vakayacora? 2 Korinica 10:3-5; Filipai 2:5

“Na noda via ukucavutaki keda e nai vakavuvuli nei Karisito na nodai Vakabula, ena dodonu me sa tiko talega vei keda na yalovata sara ga ka tiko vei Karisito. Na veika eda dau vinakata, na ka eda sega ni vinakata, na noda daugadreva me da nanumi keda ga ka ra dau vakuai kina na tani sa na dodonu me kau tani vakadua. Vakataru me sa mai vakatulewa e na nomuni bula na vakacegu kei na loloma ni Kalou. Ko Karisito sa na dodonu me mai yaco me kaukauwa-bula, ka dau vakayaco ka e na noda bula.”---*The SDA Bible Commentary [E. G. White Comments]*, vol. 7, p. 921.

“Me da la’ki curu mada e na koronivuli nei Karisito, ka la’ki vulica mai Vua na yalomalua kei na yalomalumalumu. Na cakacaka ni veivakabulai sai koya nai tuvatuva ena dautuberi ka vakatavulici ki na yalo ni tamata me vakarautaki ki lomalagi. Nai balebale ni i-tuvatuva ni vuli oqo sai koya na noda mai kilai Karisito. Sa kenai balebale ‘o ya ni da na sereki ka da vagalalataki mai na veivakasama cala ka dau tu vei keda, ka da na sereki mai na noda itovo ni bula ivalavala ca eda a kauta mai na koronivuli nei Setani o koya na tui ni butobuto. Sa dodonu me na sereki ka vagalalataki na yalo ni tamata mai na veika taucoko e dau saqati kina na bula ni talairawarawa kivua na Kalou.”---*The Desire of Ages*, p. 330.

b. Eda na rawa vakacava ni bulataka nai tovo nei Karisito? A cava na vuna? Filipai 2:6-8.

“A mai bula sara ga vakatamata ko Jisu me vakataki keda, e a biuta vakatikitiki na Nonai ukuuku, kei na Nona lagilagi, kei na Nonai yau me mai vakayacora na cakacaka ka talai mai kina, me mai vakasaqara ka vakabula na ka sa yali. A sega ni lako mai me mai qaravi, ia me mai qaravi ira na tamata. A sega vakadua ni bau vosa lesu se me via sauma lesu na Nona a mai vakasewsewani. 'Ni sa vakasewasewani ko Koya, sa sega tale ni ia na veivakasewasewani' (1 Pita 2:23). Na gauna ka warolaki ka vakamavoataki, ka vakararawataki e na nodra yalo ca ka sega ni loloma na tamata, a sega vakadua ni bau sauma lesu 'o Koya, ia sa sorovaki Koya ga vakatabakidua kivua na Kalou o Koya na turaga-nilewa dodonu. Ko Paula nai apositolo a segata me vunauci ira vagumatua na wekana mai Filipai e na nona kaya: 'Me tiko e na lomamudou na yalo oqo ka tiko talega vei Karisito Jisu: o koya ni sai tovo vata kei na Kalou, sa sega ni vakasama ni sa butako ni sa vakatauvatani kei na Kalou: a sa vakadravudravuataki Koya, ka kauta vua nai tovo ni tamata dauveiqaravi, a sa caka me tautauvata kei na tamata.' Sa levu cake beka e dua na tamata mai vei koya na nona turaga? Sa mai solia oti vei keda na Nona bula ko Karisito me nodai dusidusi, ia eda a sega ni dokai Koya e na gauna eda vuvutaka kina na veika lalai, ka da sa tuvakarau me da vakamavoataki Koya tale e na nodai valavala ca. E sega ni vakaraitaki ni dua na vakasama vakaturaga na noda tuvakarau me da taqomaki keda, me da maroroya kina na kedai rogorogo eda daudokai kina. E vinaka cake me da vosota na rarawa ni da beitaki vakailasu vakaduanadrau mai na noda segata me da vakamavoataka na yalo ni tamata e na yalo ni noda veisausaumi, se, e na noda via tokona ka vakacaudreva na cudru-waqawaqa. E tiko na kaukauwa me da rawata mai Vua na Kalou. Ena rawa ni veivuke 'o Koya. Ena rawa ni solia vei keda o Koya na Nona loloma vakalou kei na vuku vakalomalagi. Kevaka mo kerekere e na vakabauta, 'o na rawata; ia ena dodonu mo daumasu sara vagumatua. Yadravadravaki, masu, cakacaka, sai koya oqori na kenai lutua mo qai nanuma deivaki tiko.'---*Testimonies for the Church*, vol. 2, pp. 426, 427.

4. MARAUTAKI NA BULA NI VAKAYACO KA

Vukelulu, Okotova 7

a. E vaka tu beka evei nai valavala ni Nona raica na Kalou na Tamada na vakacaboisoro tawavakaiyalayala ka vakayacora ko Karisito---ena dodonu me vakacava tu na noda rai o keda na tamata? Filipai 2:9-11.

“Evei na yasana eda tiko kina? Ko vuravura e a biuti Karisto vakatikitiki tani, ia 'o lomalagi taucoko era a ciqomi Koya. Na tamata, o koya na kuvu-ni-soso walega, e a biuta ka bese ni ciqoma na Tui o Koya nai taukei ni bula; na Kalou o Koya na Dau-ni-lewa Levu taudua, a qai ciqomi Jisu mai lomalagi. Na Kalou sa vakacerecerei Koya vakalevu. Era a vakaisalataki Koya e nai sala wavakavotona ko ira na tamata, ia na Kalou qai vakaisalataki Koya e nai sala vakatui. Sa dodonu me da vakasama sara vakatitobu. 'O na digitaka rawa beka na tamata oqo, ko Karisito Jisu me sa mai vakatulewa e na nomu bula, se, 'o na digitaki Parapa? . . . Na Nona mate na Karisito sai nuinui bulabula kei na bula tawamudu kivei ira kecega era na vakabauti Koya.'---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 5, p. 1107.

b. E na malumalumu ni noda bula vakayalo kei na noda lewa-e-loma, a cava na vuna e dodonu kina me da na cavu-i-kalawa me da sorovaki keda kivua nai Vakabula? Filipai 2:12, 13.

“Kevaka 'o sa tekivu bulataka dina tiko na bula ni vakabauta, sa kenai balebale 'o ya ni o sa soli iko taucoko kivua na Turaga mo sa Nona vakadua, ka sa tauri iko ko Koya me sa buli iko vou tale me vaka na ka sa nakita ko Koya, mo ni yaco kina me bilo talei ka dokai. Sa dodonu mo gadreva vakaidina sara ka talairawarawa mo vaka na qele-dregadregata me tuli iko kina e ligana ka muri Koya yani ki na vanua cava ga ena liutaki iko kina 'o Koya. Ia mo nuitaki Koya sara me sa cakacakataka e na nomu bula na veika sa nakita oti tu, ia e na gauna vata 'o ya 'o sa na talairawarawa kina mo drau sa veitokani kei Koya e na kena tuvai ka cakacakataka na sala mo vakabulai kina e na yalo ni rere kei na sautaninini. . .

“Na lotu savasava ena vakatau e na ka eda na vinakata e na noda lewa-e-loma. Na lewa-e-loma sai koya na vanua e tiko kina na kaukauwa e dau vakatulewataki kina na bula ni tamata, ka na vauca vata kece vakadua na veiyasa kece ni nomu bula. Na noda lewa-e-loma e sega ni ka 'o vakatovolea, se dua na ka 'o sa dauvakamatautaki iko kina, ia sai koya na kaukauwa ni digidigi 'o na vakayacora o koya ka dau

cakacaka-yaco e na nodra bula na luve ni tamata me ra dau talairawarawa kina kivua na Kalou se me ra na talaidredre kina.”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, pp. 512, 513.

“O na dausotava tiko vakawasoma na veika ni leqa me yacova ni 'o sa kila rawa na kaukauwa dina ka tiko e na lewa-e-loma. Sa na rawa beka ni 'o vakabauta ka vosayalayala e na ka kecega, ia na nomu veivosa kece ni yalayala se na nomu vakabauta era na tawayaga walega me yacova ni 'o sa biuta vata na nomu lewa-e-loma me veisemati kei na vakabauta kei na nomu cakacakataka. Kevaka ko na la'ki ia nai valu e nai valu ni vakabauta e na nomu kaukauwa taucoko, 'o na qaqa vakaidina. Na veika 'o vakila, na veika 'o na vakavatukanataka, nai valavala ni yalomu, mo na kakua sara ni nuitaka se mo vakararavi kina, ka ni ra sa sega ni tudei ka ra sega ni nuitaki. . . .

“Ia ena sega ni dodonu mo rarawataka. . . . 'O iko sara ga vakataki iko mo sa sorovaka vakadua na nomu lewa-e-loma kivei Jisu Karisito; ia ni 'o sa na vakayacora na ka oqo, ena sega tale ni bera ni sa na taukeni iko na Kalou ka na cakacaka ki lomamu me vakatulewa ka kitaka na veika ena marau kina ko Koya. Na veigacagaca ni nomu bula taucoko ena vakarorogo kece vakadua ki na veiliutaki ni Yalo i Karisito, ia na veika taucoko 'o na dauvakanananutaka e na nomu vakasama ena vakarorogo kece vakatabakidua ki Vua.”---*Ibid.*, pp. 513, 514.

5. BULA VAKARISITO E NA VEISIGA

Lotulevu, Okotova 8

- a. **Vakaraitaka mada mai eso na leqa dau yaco vakawasoma ka sa na dodonu me da na taba-bokoca ka da vakarusa tani. Filipai 2:14, 15.**

“Na loloma ni Kalou sa dodonu me kovuta vakadua na loma ni tamata, ke sega ni vakakina ena sega vakadua ni basika na vua ni yalododonu. E sega ni vinaka na vakaveitaliataki ni ka tawayaga kei na bula ni dokadokai koya, se na kena segati na kaukauwa kei na rawa ka. Nai vakatagedegede toro sobu duadua ni yalokocokoco a ya na nuiqawaqawa kei na dau-yalo-ca voli, kei na dauveibeitaki kei na vosa-kudrukudru, ia baleta ni tu vei iko na kaukauwa mo dau kitaka kina na veika kece 'qori, era na sega sara ga ni via taqomaki iko 'o ira kece 'o a dauvakalolomataki ira. Ia na yalokocokoco sara ga e dauvakavuna na duidui e na loma ni matavuvale kei na loma ni soqosoqo-lotu. Na veiyalo era sega ni Vakarisito era na daunanuma ni rawa ni ra kila se siqema na nodra caka cala lelevu na tani ni se sega beka ni se kilai se laurai votu ka ra na qai dauvakaweroka toka eso na ka lalai me yacova ni ra sa la'ki votu cake ka vakalevulevu ni kenai rogorogo. Na cakacaka ni kena dauvakadeuci na veika lalai vakaoqori, ka vaka me rairai vakaitamera tu vei ira eso, na Kalou sa laiva tu vei ira era daumuri Koya me ra na qai vakayacora ga vakataki ira. Kakua ni vakalaiva na gaga ni duidui ni vakasama kece 'o ya me se vakabulai tale tiko me yacova ni sa la'ki ti, me sa waka-tu ni veicati e na loma ni soqosoqo-lotu, ni ra na vakacalai kina e lewe vuqa na tamata. Na gauna sa na tiko kina ko Karisito e na loma ni tamata ena vakamalumutaka na yalo ni tamata ka na rawai ka maroroi e na yalo ni nomu lomana dina na Kalou kei ira na tamata ka sa na takali tani sara na yalo ca, na bula ni veidusi, kei na yalo ni veisaqasaqa. Ni sa tiko-dei na lotu i Karisito e na loma ni tamata ena rawata kina na tamata na bula-qaqa me vorata rawa kina na veivalavala tawakilikili kece oqori era a dausegata voli me ra mai lewai keda.”---*Testimonies for the Church*, vol. 4, p. 610.

- b. **A cava na dina levu ka dodonu me da na vakananumi kina e na vuku ni vosa ni veivakacaucautaki nei Paula me baleti Epafirotaio? Filipai 2:21, 25-27, 30.**

“A sega ni talai ira na Nona agilose ko Karisito ki na vuravura i-valavala ca oqo, ka qai tiko tani ga yani mai lomalagi 'o Koya; ia o Koya sara ga vakai Koya ka qai lako yani ki na taudaku ni keba, me mai sotava na veivakacacani. A sa yaco ko Koya me tamata daukila ka rarawa, ka sa daurarawa na lomana; 'o Koya sara ga vakai Koya ka mai colata na noda caka cala kecega, ka sa colata na noda veika kecega eda sa daumalumumu kina. Ni yali na bula ni sega ni nanumi koya vakai koya mai na nodra bula 'o ira era kaya tiko ni ra daumuri Koya, sa na okata na Kalou ni ra sa cakitaka na yaca ni lotu Vakarisito. 'O ira era vakatusa tiko ni ra sa duabau vata kei Karisito, ka ra qai vakaveitaliataka tu na nodra yalokocokoco ni nodra daugadreva nai sulu sau-lelevu, nai yaya ni vale sau-lelevu, kei na kakana saulevu, sa yacadra walega na lotu Vakarisito ka sega vei ira na kena dina. Mo lotu Vakarisito sa na dodonu mo vakataki Karisito e na nomu i valavala.”---*Counsels on Stewardship*, p. 54.

1. Na cava e sa rui ka bibi kina na duavata e na loma ni lotu Vakarisito, ia na sala cava ena rawati duadua kina na ka oqo?
2. Na cava na ka vuni ni kena rawati na qaqa, ena bula yadua ni tamata kei nai soqosoqo lelevu?
3. Eda na rawa vakacava ni tuvana vakalekaleka na ka sa mai cakava oti ko Karisito e na vuku ni kawa-tamata?
4. Veitalia mada ga na vakacacani ni veika me baleti keda, na cava e vinakata tu 'o Jisu me vakayacora vei keda---ia ena cakava rawa beka vakacava?
5. A cava na vu ni noqu dauvosakudrukudru---ia na cava ena rawa ni mai vukei au me'u na qaqa rawa kina mai nai tovo ca oqo?

SIGA TABU, OKOTOVA 17, 2026

LESONI 3

Segata Mo Kilai Jisu Vakavinaka

WILIGUSU: “¹⁰Me'u kilai Koya kei na kaukauwa ni Nona tucake tale mai na mate, ka me keirau veitokani vata kaya e na ka rarawa, me'u vakatauvatani kaya e na Nona mate; ¹¹de'u yacova beka na tucake tale mai na mate.” (Filipai 3:10, 11).

Ai Vola me Wiliki: *Testimonies for the Church, vol.3, pp.22-32; The Story of Redemption, pp.310-314.*

“Ia ni sa na raica vakavinaka na nonai Vakabula na gonevuli ni i Vola Tabu, ena yadrati sara e lomana na kaukauwa veivakurabuitaki ni vakabauta, na vakarokoroko, kei na yalololoma. Na gauna sa na qai dei kina na nona sa vakaraici Karisito matua, e sa na qai tubu cake na nona bula 'o la ka sarasara tiko qoka me sa na veiucui sara vata kei na ka e sa vakarokorokotaka tiko 'o ya.”---**Education, p. 192.**

1. YALODODONU E NA VUKU NI VAKABAUTA

Sade, Okotova 11

- a. A vakamatatataka beka vakacava 'o Paula ni na gadrevi na bula ni vakabauti Karisito ka na sega kina na kena daunuitaki na veika vakayago walega e nanumi ni sa uasivi cake kina e dua? Filipai 3:1-3.

“Na noda sa toro voleka ga yani vei Jisu kei na kena matata cake mai ni noda sa na vakila na savasava ni Nonai tovo, na kena sa na matata sara talega ni noda na vakila na uasivia ni kena ca ni i-valavala ka kei na kena sa lailai sobu ga mai na noda dauvia vakalevulevui keda ga vakaikeda. . . .

“A sega sara ga ni bau dua vei iratou nai apositolo se dua na parofita me bau kaya rawa ni sega na nonai valavala ca. 'O ira na turaga eso ka ra bau bula vakavoleka sara vata kei na Kalou, na turaga eso ka ra a dautuvakarau me ra sa sorovaka na nodra bula ka ra sega ni via nakita me ra cakava cala e dua na ka, sai ira na tamata ka vakarokorokotaki ira na Kalou ka qai solia vei ira na rarama kei na kaukauwa vakalou, era a qai vakatusa ga kivua na Kalou na nodra bula ivalavala ca era a dui sucu vata kaya mai. Era a sega sara ga ni nuitaka na ka vakayago, ka ra kaya talega ni sega na nodra yalododonu ga vakataki ira, ia era sa nuitaka ga vakatabakidua na yalododonu i Karisito. Ia era na vaka sara talega kina 'o ira taucoko era sa dauvakaraici Karisito matua.

“E na veicavuikalawa kece ki liu ni noda bula vakalotu ena titobu tikoga mai na noda bula ni veivutuni. Kivei ira ga ka sa vosoti ira oti na Turaga, kivei ira ga sa kaya oti kina 'o Koya ni ra sa Nona tamata, sa kaya kina vakaoqo 'o Koya, 'Dou na qai vakananuma na nomudoui valavala ca, kei na nomudou cakacaka sa sega ni vinaka, ia dou na vakasisilataki kemudou vakataki kemudou e na vuku ni nomudou caka ca kei na nomudoui valavala vakasisila.’ **Isikeli 36:31.** . . . Ia na tebe ni gusuda ena sega ni tadola

me vakacerecerei koya ga vakai koya. Eda sa na qai kila ni noda bula sautu e tiko vei Karisito duadua ga.”---*Christ’s Object Lessons*, p. 160.

2. REKI E NA QARAVI KARISITO

Moniti, Okotova 12

a. Vakamacalataka mada nai valavala ni bula nei Paula e liu ni se bera ni qai saumaki mai me sa qaravi Karisito. Filipai 3:4-6.

“E na loma ni veikoronivuli ni veivakarautaki ni cioloji e Jutia sa vakatikitikitaki kina na Vosa ni Kalou me ra sa qai dausoli vakasama tu kina e nai valavala ni nodra rai ga vakatamata; ka sa vaka me la’ki butakoci-tani na kaukauwa e tiko dina kina e na cakacaka ni kena sa vakadewataki cala ka qai kenai kuri, a ya, na nodrai tukuni makawa ko ira na rapai, kei na nodrai tukutuku-wale. Na bula ni nodra daulavelaveti ira vakataki ira, na yalovuvu ni nodra vakatikitikitaki, na cala ni nodra nanuma kei na yalo ni veibeci ni nodra dokadoka, sai koya oqori na veika era yavutaka tu kina na nodrai vakavuvuli kei nai valavala ni lomadra ko ira na kena qasenivuli.

“Era a dauvakalagilagi ka dokai ’o ira na rapai e na nodrai tutu cecere ni veiliutaki, sega ni ’o ira walega na veimatani tu tani eso, ia e vakabibi ga mai vei ira sara ga na nodra umatamata vakataki ira. E na katakata ni nodra daucati ira vakalevu nai liuliu vaka-Roma ka ra sa mai vakatotogani ira tiko, era sa bucina vakaukauwa tiko kina na nodra segata vagumatua me ra sa na kovea tani mai kina vakaukauwa na lewa ni nodra liutaki ka me ra sa na vakayagataka kina nai yaragi ni veiraravui. Ko ira nai lawalawa era daumuri Jisu voli, e ratou dauvakatavuvulitaka nai tukutuku ni loloma kei na tiko veilomani, sa duidui sara ga mai na nodra vere-vuni ni nodra lawaki ca, ka sai koya oqori era a cati ira kina ka ra vakamatei ira kina nai apositolo. E na cakacaka ni veivakacacani vaka-oqori, ’o Saula sara ga ka bau dua vei ira na dauveivakarawataki sega ni loloma, ka gaga duadua.”---*Education*, pp. 64, 65.

b. Na cava e vakamacalataka ’o Paula me baleta na reki vakaitamera ni nona sa qai sorovaki koya vakaoti vei Jisu? Filipai 3:7, 8.

“Eratou sa sega ni qai via kauwaitaka tale na nodratou dui bula nai apositolo, ia e ratou sa rekitaka ga ni ratou sa okati me ratou sa tamata yaga e na nodratou sa bau sotava me ratou vakamaduataki ka vakararawataki e na vuku ga ni Yaca i Karisito. Ko Paula vata kei Sailasa e rau a vakayalia na nodrau ka kecega. E rau a sotava na veivakarawataki, ka rau a comolaki yani kina vakaukauwa ki na loma ni valeniveivesu e na kena buturara simede-kauklauwa ka batabata, e na loma ni nodrau loqi me rau vakatikori kina vakaukauwa me logaloga ca vei rau na nodrau la’ki tiko kina, ka ni a dui vakarewataki cake na yavadrau ruarua ni sa qamu ruarua tu e na kena sinucodo kaukamea. E ratou a bau rogoca li na ovisa ni valeniveivesu na domo ni vakavunene se na vosakudrukudru? Uuu, e sega sara ga! Ia e na loqi ni valeniveivesu sara mai loma, sa lalata cake tiko mai kina na domo ni sere sa vaka e botea na vakanomodi ni lomaloma ni bogi na sere ni marau kei na vakavinavinaka kivua na Kalou. ’O rau na tisaipeli qoka e rau sa uqeti ka sauvaki e na dua na mataqali loloma dina ka rui titobu e na vuku ni nodraui Vakabula, o Koya e rau a la’ki vakararawataki tiko kina ’o ya.

“Ni sa vakasinaiti na lomada e nai vakavuvuli dina va-Kalou, ka sa vakayalia tani kina vakadua na veika eso eda a daumareqeta voli, ka sa mai vakatulewataka talega na noda bula, eda sa na okata me ka ni reki talega vei keda na veika rarawa eda na sotava e na vuku ga ni vakavuvuli dina. Ena sega ni dua na valeniveivesu, se na kau ni veivakamatei, me na rawa ni mai vakarerei keda se me mai tarova vei keda na cakacaka cecere qoka. Bau mai, Isa yaloqu, bau mai ki Kalivari. Nanuma na Nona bula lokomi na Luve ni Kalou. Sa *‘tamata daukila ka rarawa ko Koya, ka sa daurarawa na Lomana.*’ Raica na Nona madua, na Nona vutugu e na rarawa mai Kecisemani, ka bau segata mo vulica se vaka tu evei na bula e sega ni nanumi Koya ga vakai Koya. Eda sotava tiko li na rarawa ni sega tu na ka vei keda? E vaka kina ko Karisito, ’o Koya na Tui Levu mai lomalagi. Ia na Nona mai vakadravudravuataki e a mai sotava e na vukuda. Eda okati vata beka kei ira sa vutuniyau? Sa vakakina ’o Koya. Ia sa soli Koya ga vakarawarawa e na vukuda me mai vakadravudravuataki kina, ka e na vuku ni Nona dravudravua me da mai vutuniyau kina. E na bula nei Karisito sa mai vakamatatataki dina kina na bula ni sega ni nanumi koya vakai koya.”---*Testimonies for the Church*, vol. 3, pp. 406, 407.

3. NA KILA KA

Tusiti, Okotova 13

- a. A cava nai naki bibi nei Paula sa dodonu me da na dauvakarairaitaka tiko e na gauna 'qo? Filipai 3:9.

“Sa kaya oti ko Koya na Dautukutuku yalodina, ‘Mai volia vei Au na koula sa vakatovolei e na bukawaqa, mo vutuniyau kina; kei nai sulu vulavula mo vakaisulu kina, me kakua ni rairai na nomu luvawale e veivakamaduataki.’ Na cava nai balebale ni vakamadua ni luvawale qoka kei na dravudravua? Oqori sai koya na vakamadua ni noda vakasulumi keda e na noda vakadonui keda ga vakataki keda, kei na noda sa tawasei keda tani mai Vua na Kalou, ia sa tu rawa tu vei Koya na Nona ka ni veivakarautaki ena rauti keda taucoko vakavinaka na Nona veivakalougatataki.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 7, p. 965.

“Na yalo ni tamata sa lomana dina na Kalou, ena tubu-sivita na kabukabu ni vakatitiqa; ena rawata ko koya nai valavala ni bula e serau, ka rabailevu, e titobu, ka na yaco talega me yalomalumalumu kai valavala Vakarisito. Sa solia tu vakatabakidua na yalona kivua na Kalou, ka sa vuni tu kei Karisito Vua na Kalou. Ena rawa kina vua me vorata na ka ni veivakatovolei ni bula ni vakawelewele, kei na bula vakaveitalia kei na veibeci, baleta ni sa vosota oti na nonai Vakabula na veika kece qoka. Ena sega ni na dauyalo-ca voli ka yalolailai 'o koya e na gauna ena bikai koya kina na veika dredre, baleta ni a sega vakadua ni druka 'o Jisu se me yalolailai. 'O ira vakaadua na tamata lotu Vakarisito dina era na kaukauwa tiko, sega e na vuku ni kaukauwa kei na nona caka vinaka, ia e na vuku walega ni yalododonu i Karisito, o koya e na vuku ni vakabauta sa soli kina vua. Sa dua dina na ka cecere ni da sa vakamalumulumutaka na yaloda, me da sa savasava ka sega ni vakadukadukalitaki e na dua na ka, me vakataki Koya na Tui kei lomalagi e na gauna ka mai bula-maliwai ira voli kina na tamata.”---*Ibid.*, p. 907.

- b. Vakamacalataka mada na ka ena dauvakanamata kina e dua e na bula ni lotu Vakarisito dina. Filipai 3:10, 11; 1 Pita 2:21.

“O iratou [nai apositolo] e ratou sa dusimaka oti tu na sala dina e na bula ni sorovaki koya vakai koya kei na kauveilatai. E ratou a dauveitokani vata kei na nodratou i Vakabula e na Nona rarawa, ia sa nodratou gagadre levu duadua me ratou kilai Karisito Jisu, kei na Nona a mate e na kauveilatai. E ratou a sega ni via kauwaitaka na nodratou tiko vinaka, ka ratou sega talega ni okata na nodratou bula me ratou mosita me dua tu na ka levu vei iratou vakataki ratou. E ratou a sega talega ni via segata me ratou marautaka na bula, ka me ratou via caka vinaka ga, ka vakabulai ira na yalo sa mai mate oti e na vukudra ko Karisito.”---*Testimonies for the Church*, vol. 3, p. 27.

“Na bula ni veiwekani vata kei Karisito, ka veitaratara vakavoleka vata kei Koya nai Vakabula, sai koya ena vakayadrata na vakasama kei na yalo ni tamata, kei na loma ni tamata me qaqi kina mai na noda bula lolovira. Tukuna vua e cumuwaqara voli 'qori e na vaqaqara na ka me baleta na liga kaukauwa sara ko ya, ni na rawa ni la'ki vueti koya cake, kei Karisito 'o Koya sa tawamudu sara na Nona bula, ni sa lomani koya tiko. Ena takiveiyaga vei koya me mai vakabauta nai vunau, ka usumaka yani na veika eso era sega ni vakila na mosi, ka ra sega ni rogoca na tagi ni kere veivuke. Ena gadreva 'o koya me mai taura-matua e dua na liga e tunutunu ka rui logaloga vinaka, me mai nuitaka ka vakabauta e na yalo e vakasinaiti tu e na loloma. Vakadeitaka na nona vakasama me nanuma deivaki ni sa na tiko dina vata kei koya na Kalou, ena dauvakaraici koya matua tiko e na yalo ni loloma dina. Vakaroti koya tiko me vakasamataka ni tiko e dua na Tama e bikai tu na lomana ni rarawataka tu nai valavala ca, e dua na Tama e dodoka tu mai na ligana.”---*Christ's Object Lessons*, p. 388.

4. GUMATUA MO VALUTA NA VEITEMAKI

Vukelulu, Okotova 14

- a. E vakamacalataka beka vakacava 'o Paula na bula ni qaravi itavi ni veisiga yadua o koya sa dauia tikoga, vei ira vakaadua era sa muri Karisito? 2 Korinica 7:1; Filipai 3:12-14; 1 Korinica 15:31.

“E tiko e dua na duidui vakaitamera e na kedrau maliwa na tamata dautukutukuni ira, ka ra vakadonui ira ga vakataki ira, era vakatusa ni sega na nodrai valavala ca, kei na nodrai vosavosa vakaturaga ka veidokai nodra nai apositolo. Ia na savasava kei na dauyalodina ni nona bula sai koya nai vakaukauwa ni nona i tukutuku ni veivakayaloqataki 'o Paula kivei ira na nonai tokani.”---*The Sanctified Life*, p. 86.

“Isa me ra bau digitaka mada ga nai solisoli vakalomalagi na tamata yadua, me ra yaco rawa me ra sa kawa ni Kalou me ra taukena kina na veika e Nona na Kalou ka ni sa maroroi-dei tu mai vei ira na dauveivakarusai me ra na kakua ni tara, na vuravura tawa vakaicavacava! Gumatua sara, cavu-i-kalawa yani ki liu mo la'ki taura sara nai covi ni veikacivi cecere 'o sa kacivi kina e na vukui Karisito Jisu.”--*Fundamentals of Christian Education*, p. 235.

“Eda sega tu ni kila ni na dua na siga se na vakacava tu na kena kaukauwa ni veivoravorati me da sotava tarava yani. E bula tiko 'o Setani, ka se cakacaka tiko vakaukauwa, ia e na veisiga eda na gadreva me da dau-tagai sara kina vagumatua kivua na Kalou me da kerea na veivuke kei na kaukauwa me da vorati koya rawa kina. Me vaka ni se vakacolasau tiko 'o Setani e na gauna 'qo, me da na vakamalumalumutaki keda rawa mada, na i-cori ni vakatatao me da vakarusa, ia eda na sega ni la'ki cegu e na dua na vanua, ka sega sara talega ni dua na gauna me da kaya rawa kina ni da sa rawata kece. . . .

“Na bula ni lotu Vakarisito ena dautoso me cavu-i-kalawa tikoga ki liu. Sa tiko ko Jisu me ia na veivakavinakataki ka veivakasavasavataki vei ira na Nona tamata; ia ni sa na vakavotui mai na kenai rairai e na nodra bula, era sa qa vakataucokotaki ka ra sa savasava, ka ra sa vakarau tu me ra na vakamataliataki.”---*Testimonies for the Church*, vol. 1, p. 340.

b. Na cava beka na ka ni veivakatovolei vakayago e dau icori vakayalo ka da daucoriti wasoma kina? Filipai 3:18, 19.

“Na noda rawa ni vakuai keda ka da tarovi keda mai na vakayagataki ni kakana-lewe-ni-manumanu ena yaga vakalevu me laveti cake kina ka vakataudeitaka na tikobulabula kei nai tovo vakayalo, ka na vakasavasavataki kina nai kumukumu tamata sa vakacalai tu. Na voroki ni yavu ni vakavuvuli e baleta na i-kanakana kei na gunu ena vakacacana sara ga na nomu rawa ni vakatulewataka vakadodonu na nomu digidigi. . . . Ena yaga sara vakalevu na nomu tiko malua e na ka kecega e na nomu tikobulabula kei na kena vakatorocaketaki ka vakatuburi nai tovo vinaka ni dua na tamata lotu Vakarisito.

“Ko ira era dautalaidredre ki nai vunau ni Kalou e na veika vakayago ni nodra bula ena sega ni bera na nodra na voroka ka talaidredre sara talega ki nai vunau o koya ka kacivaka na Kalou mai Saineai. Ia vei ira era na sega ni kitaka, ni ra sa mai ciqoma oti na rarama, era na daukana ka gunu e na nodra vakamuria na kenai vakavuvuli dina, ka na sega ni lewai ira na kasikusima ni kena garovi na lewe-ni-manumanu, era na sega ni na talaidredre e na vuku ni nodra vauci ki nai vakavuvuli e na so tale na ka. Na veivakidroataki ni ka me baleta na vakavinakataki ni nodai vakarau ni kana kei na gunu ena mai vukea na vakavinakataki ni tovo ni tamata ka na vakararamataki talega era sa ‘dauvakalou ki na ketedra’”---*Counsels on Health*, pp. 38, 39.

5. NA LEWE-NI-VANUA DUATANI

Lotulevu, Okotova 15

a. Na veisureti cava kei na vosa ni yalayala cava e bolei kina na lomada nikua? Filipai 3:20, 21.

“O ira na tamata ni Kalou---sai ira na Isireli dina---e dina ni ra talabusesese tu ki na veimatani, era se tiko ga e vuravura ka ra sa tiko-vulagi ga eke, ia era sa lewe-ni-vanua mai lomalagi.”---*Patriarchs and Prophets*, p. 447.

“Vei kemuni na Taciqu kei na Ganequ: Eda sa vakabauta li mai na vu-ni-yaloda taucoko ni sa voleka sara ni lesu mai ko Karisito ka sa tiko qoka vei keda nai otioti ni tukutuku ni loloma ka se qai bau soli ki na dua na vuravura sa cala tu? Eda sai vakaraitaki vinaka li ka dodonu me raici keda kina ko ira e vuravura? Sa savasava tiko beka na noda bula kei nai vakarau ni noda veivosaki, me vakaraitaka tiko kina vei ira era sa tiko vakavolivoliti keda ni da sa namaka dina tiko na Nona rairai mai na noda Turaga

ka nodai Vakabula ko Jisu Karisito, e na Nona i ukuuku lagilagi, o Koya ena mai vakamataliataka na yago-i-valavala ca oqo ka na ukucavutaka na yagoda me na veiucui dina sara vata kei na Yagona sa vakai ukuuku? Au sa rerevaka tiko ni da sega dina tiko ni vakabauta ka da sega sara talega ni liaca se bau vakila ni na dodonu me da vaka dina kina. Ko ira era sa vakabauta na veivakavuvuli dina ka rui bibi eda sa dauvakatusa tiko, sa dodonu me ra bulataka tiko na ka era vakabauta. Sa rui sivia na kena dauvakasaqarai na veika tawayaga e dauveivakawelei kei na veika eso e daudreta na vakasama ni tamata e na vuravura 'qo; sa qai vakalaivi tu na vakasama me kauwaitaka tu vakalevu nai sulusulu, ka qai ogaoga tu na yame ni tamata e na veitalanoa tawayaga, ka sa vakavuna me lasu kina na veika eda vakatusa tiko, ka ni sa sega ni tiko mai lomalagi na noda veitalanoa, na vanua eda via la'ki raica kina nai Vakabula.

“Era sa wanonovi keda tiko 'o ira na agilose ka ra yadravi keda tiko; sa dauvakawasoma na noda dauvakamosia na yalodra e na noda vakaveitaliataka tu nai vakarau ni noda veitalanoa, na veiwalu, kei na noda dau-siro-sobu sara ki nai valavala ni bula ni vakawelewele, sega ni vinaka, ka sega ni vosoti rawa kina na veivakatovolei ka vorati kina na meca, eda sa sega ni dro-bula rawa mai na vakatovolei ni noda vakabauta o koya e talei cake mai na koula. Eda sa sega ni rarawa tiko e na vuku i Karisito, se me da cibi e na lagilagi e na gauna ni rarawa.

“Sa lailai sara ga na kena rawa ni vosoti na veika rarawa e na vuku i Karisito kei na kena qaravi na Kalou e na kena i valavala dodonu. Sa dodonu me da kakua ni segata me da via vakacegui keda ga vakataki keda, se da vakayalovinakataki keda ga, ka me da dau-rokova ka vakalagilagia duadua ga na Kalou, ia e na veika taucoko eda cakava se tukuna me da vakaraica matua ga nai serau ni Nona i ukuuku lagilagi.”---*Early Writings*, pp. 111, 112.

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI Vakaraubuka, Okotova 16

- 1. Na cava ena taqomaki au mai na noqu rawa ni yaco me'u dauvakalevulevui au vakataki au?**
- 2. Vakamacalataka mada na veivakurabuitaki ni kena sa veisau nai tovo ni bula nei Paula.**
- 3. Na cava ena dodonu me usutu ni noqu bula?**
- 4. Ena mai vakayavalata rawa vakacava na noqu bula vakayalo na vakavetaliataki ni noqui kanakana?**
- 5. Nai cori cava soti beka ena rawa ni mai vakaleqa na tubu cake ni noqu bula vakalotu?**

Viribaiti Mai Vei Lomalagi

WILIGUSU: “Au sa kila na vakadravudravuataki, ka’u sa kila talega na vakavutuniyautaki: e na veiyasana kei na veika kecega ka’u sa vakatavulici kina me’u mamau, me’u viakana talega, ka me’u vutuniyau, me’u dravudravua talega. Au sa rawata na ka kecega e na vuku i Karisito o Koya sa vakaukauwataki au.” (Filipai 4:12, 13).

Ai Vola me Wiliki: *Testimonies for the Church*, vol. 2, pp. 594-597;
The Acts of the Apostles, pp. 461-468.

“Mo nanuma, e na nomu sa mai cakacaka vata kei Karisito me sa nomui Vakabula sai koya oqori na nomu kaukauwa kei na vu ni nomu qaqa. Sai koya oqo nai tavi me qarava na tamata taucoko. Vei ira kece era na kitaka na ka oqo sa baleti ira na vosa ni veivakadeitaka oqo: ‘Ia ko ira kecega sa vakabauti Koya, sa solia vei ira ko Koya me ra yaco rawa me ra luve ni Kalou.’”---*Testimonies for the Church*, vol. 7, p. 39.

1. LOLOMA

Sade, Okotova 18

a. Na cava e dodonu me da na vulica mai nai vakarau ni nona dau vakayaloqaqataki ira na tani ’o Paula? Filipai 4:1.

“Ko [Paula] a sega ni volavola tiko vei ira eso era sa vinaka tu e na nodrai valavala. A volavola tiko vei ira ’o koya me vaka eso ka ra se tovolea tiko vagumatua me ra vorata na veivakatovolei ka ra ririkotaki tiko de ra na qai bale. . . .

“E na gauna sa dau vakila ka liaca kina na nona malumalumu e dua sa caka cala, me na dauqarauni sara vakavinaka ka me kakua ni qai vakacacani na nona rawa ni vakatulewataka vakai koya na nona lewa eloma. Kakua sara ni via vakayalolailaitaki koya e na nomu via vakawaleni koya, se mo sa sega ni qai vakabauti koya. Mo kakua sara ni kaya, ‘Ni bera ni’u na solia vua na noqu veivakabauti, au na waraka mada me’u raica sara se sa na rawa ni tudei na nona bula se sega.’ E na vuqa na gauna, na tawa-veivakabauti vaka ’o ya sa dauvakavuna me tarabe tale ka bale o koya na tamata ka temaki ’o ya.’”---*The Ministry of Healing*, pp. 167, 168.

“Na yalomamarau ni kena sa vakararamataki na vakasama kei na loma ni tamata e na vuku ni veivakadeitaki ni da sa mai veivinakati rawa kei na Kalou, nai nuinui bulabula sa tiko vei keda e na vuku ni bula tawamudu sa rawa e na vukui Karisito, kei na reki ni da sa vakalougatataki ira na tani, sai ira oqori na vu ni reki sa sega ni nodrai kaukau mai na rarawa.”---*My Life Today*, p. 177.

b. Na cava e vakaibalebale kina na veika me baleti ira eso ka tukuni ira tiko ’o Paula? Filipai 4:2, 3; Vakatakila 20:15.

2. RARAMA E NA LOMA NI BUTOBUTO

Moniti, Okotova 19

a. Na cava nai tukutuku ni veivakamasuti talei ka cakava ko Paula mai na loma ni vale-ni-veivesu? Filipai 4:4.

“Vakacaucautaka tiko na Kalou veitalia mada ga ni o sa lutu dromu ki na loma ni butobuto. Vakacaucautaki Koya e na gauna ni nomu temaki. ‘Dou reki tikoga Vua na Turaga:’ e kaya nai apositolo; ‘au sa kaya tale, Dou reki.’ Ena kauta beka mai na lomabibi kei na butobuto na ka ’o ya ki na loma ni nomuni dui matavuvale? E sega sara ga; e na kauta ga mai e dua na rarama serau me vaka na rarama ni matanisiga. Ia ko na qai vakasokumuna mai na rarama tawamudu sa cila tiko mai nai

tikotiko vakaturaga lagilagi ka kaburaka vakavolivoliti iko yani. Vakatarā mada vei au me'u sa uqeti iko mo bau vakaitavi e na cakacaka 'qo, kaburaka yani na rarama 'qo kei na bula 'qo vei ira era tiko vakavolivoliti iko, me kua walega ni nomu gaunisala, ia e na nodra gaunisala talega ko ira era dauveitokani vata kei iko. Me sa nomui nakinaki na ka oqo ka me ra na vinaka kina 'o ira era vakavolivoliti iko tiko, ka me na vuetii ira, me dusimaki ira yani ki lomalagi kei nai ukuuku lagilagi, ka mo liutaki ira me ra vakasaqara, na veika sa tawamudu, sa uasivita na veika kecega sa vakavuravura, nai votavota e tawavuca rawa, kei nai yau sa tawarusa rawa."---*Testimonies for the Church*, vol. 2, pp. 593, 594.

"Veitalia se mani vakacava sara tu nai tovo ni nomu bula, na Kalou e se rawa ga ni tuli-iko-vou tale mo kamikamica ka mo vakataki Karisito. E na kena vakatovototaki na vakabauta-bula 'o na rawa ni tawasei tani mai na veika kecega sa sega ni veiganiti kei na vakasama ni Kalou, ia ena qai kauti lomalagi sobu mai ki na nomu bula e na vuravura oqo e ra. Ni 'o sa vakayacora rawa na ka oqo, ena vakararamataki na nomu cavu-i-kalawa kecega. Na gauna ena via segata kina na meca me mai tuvā na lomamu e na butobuto, seretaka na vakabauta, vosa e na vakabauta, ia 'o na qai raica rawa ni o sa lagasere ka vosa tikoga vei iko mo kauti iko yani ki na loma ni rarama.

"Eda na dui dolava ga vei keda na matamata ni rarawa kei na leqa, se na matamata ni reki. Kevaka eda na dolava na noda vakasama me vesuki ka vauci e na veika rarawa kei na veika tawayaga ni vuravura 'qo, ena vakasinaiti na lomada e na tawavakabauta, na butobuto, kei na loma leqa. Kevaka eda na daunanuma na veika mai cake, ena vosa ki na lomada na domo i Jisu, ena oti vakadua na vosakudrukudru, na yalocudrukudru ena yali tani ga ni sa ia na vakavinavinaka kivua na noda i Vakabula."---*Counsels to Parents, Teachers, and Students*, pp. 233, 234.

b. Na cava e dodonu me da na dau nanuma deivaki tiko, e na noda tiko qoka e na dua na vuravura e vakusakusa, ka rui nuiqawaqawa tiko? Filipai 4:5-7.

"Na gauna eda na dauyacova yani kina eso na vanua dredre sa na dauvakaraitaka kina na Kalou na Nona kaukauwa kei na Nona vuku mei sau ni masu e na yalomalumumu. Nuidei tiko Vua ni sa daurogoca na masu, ni sa Kalou dausauma na masu. Ena vakatakilai Koya vei iko ni sai Koya ena veivuke e na veigauna kace ni leqa. O koya ka bulia na tamata, o Koya ka solia vua na tamata na kena i bulibuli veivakurabuitaki, na vuku kei na kila ka, kei na veika vakayalo ni nona bula, ena sega ni bureitaka na veika ena yaga me mai vukea ka vakatataki cake kina na bula e a solia."---*The Ministry of Healing*, p. 199.

3. LOMA-KATAKATA VAKAYALO

Tusiti, Okotova 20

a. Tukuna mada mai eso na veika yaga ena rawati kina na qaqa e na vuku i Karisito. Filipai 4:8.

"Ni sa na cakacaka na Kalou e na loma ni tamata e na Nona Yalo Tabu, sa na dodonu me veitokoni sara na tamata me cakacaka vata kei Koya. Na veivakasama taucoko sa dodonu me vauci vakadua, me yalani, ka me lako-tani mai na kena rawa ni riba tani vakayawa ka dauvakananuma na veika eso ena mai vakamalumalumutaka ka vakadukadukalitaka walega na loma ni tamata. Sa na dodonu me savasava na vakasama, na veika e dauvakanananutaka na loma ni tamata sa dodonu me savasava, a ya, kevaka sa donu mai lomalagi, na veika sa vosataka na gusu, ka na la'ki vukei ira talega era sa dauveitokani vata kei iko. . . .

"E na vunau mai na ulu-ni-vanua, e a vakaraitaka kina vei iratou na Nona tisaipeli ko Karisito na titobu kei na rabailevu ni veika e vakatavuvulitaka na vunau ni Kalou. E a vakatavulica vei ira era a dau mai vakarorogo Vua ni a sa talaidredre taumada na vakasama ni tamata ki na vunau ni se bera mada ni qai vakayaco-ka na gagadre ca ni tamata me kitaka nai valavala ca. Eda sa lesi ka nakiti me da daulewa vakavinaka na noda vakasama, ka me da mai vakadodonutaka e na kena mai vakarurugi e na loma ni vunau ni Kalou. Na veikaukauwa vakaturaga ni vakasama e a solia ga vei keda na Turaga, ka me rawa

ni da na vakayagataka me dauvakasamataki ga kina na veika vakalomalagi. Na Kalou sa vakarautaka rawa tu na nona veivakarautaki e bini ka sauru ka me rawa ni na tubu cake tikoga kina na loma ni tamata e na bula vakalou. Sa lesi ira oti tu ko Koya e vuqa na Nona i mataki me ra tuvakarawarawa tu me ra mai vukea na noda vakatorocaketaki e na noda kila ka kei na kaukauwa; ia e rui lailai sara ga na nodra dauciqomi se marautaki o ira nai mataki kece 'qo! Sa rui wasoma na kena dauvakasamataki tu na veika vakavuravura, era ka vakayago ga, ka ra lolovira! Eda dauvakamaumautaka tu na noda gauna kei na noda vakasama e na veika tawakilikili ka tawayaga ni vuravura, ka da sa dauvakawalena na veika cecere ena kauti keda ki na bula tawamudu. Na veikaukauwa vakaturaga ni noda vakasama sa buturaki ka vakamalumalumutaki e na vuku ni kena sa rui lailai na kena vakatovototaki na veika yaga ka dodonu me da dauvagolea kina vakalevu na noda vakasama.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 3. p. 1145.

b. Vakamacalataka mada na matalia ni kena daulewai vakavuku ni vakasama o koya ka daususuga ka vakamatautaka voli 'o Paula e na nona bula. Filipai 4:11, 12.

“Nai yau lelevu kei na vuku e rau na sega ni solia na vakacegu kei na marau. Ia na veika vakayalo ga. Ko Lomalagi e okata me ka cecere duadua nai valavala vinaka, ka dina. Nai tuvaki ni veika e dauguta na yalo ena kilai kina na yaga, se, na tawayaga ni dua na tamata. Ena rawa beka ni taukena tu e dua na tamata e vuqa na ka kei na vuku, ka qai tawayaga wale tu ga, baleta na bukawaqa katakata ni ivalavala vinaka e se sega vakadua ni se bau waqaci e na dela ni cabocabo-ni-i-soro ni lomana, baleta ga ni sa vakamai tani na nona lewa-e-loma, ka sa vakaloaloataki, ka sa kakavuruvuru rawarawa e na bula ni kocokoco kei nai valavala ca.”---*Testimonies for the Church*, vol. 2, p. 305.

“Na bula e vakalou ka yalovakacegu tiko, oqori e dua na tubu vakaitamera. Eke sa tiko kina na ka vuni dina me baleta na bula marau, kei na bula sautu dina ni loma ni tamata kei na yagona talega.”---*Ibid.*, vol. 1, p. 542.

Vukelulu, Okotova 21

4. NA KAUKAUWA KEI NA VEIVAKALOUGATATAKI

a. Ni da sa mai tuvata kei Karisito, ena vaka tu evei na rabailevu ni noda sa na vakavoui ka vakaukauwataki Joni 15:5; Filipai 4:13.

“E sega ni dodonu me se malumalumu tikoga na noda vakabauta e na gauna 'qo; eda na sega ni tikodei ni gogo, ka guce, ka vucesa tu nai tovo ni bula. Na veitiki taucoko ni bula ni rawa-ka me sa vakayagataka, ka me sa vakayacori ka cakacakataka na titobu ni vakasama e na kena gatagata taucoko ka me lewai vakamatau talega. Na vuku kei na yalomatua ni dua na tamata ena takiveiyaga e na cakacaka ni navunavuci kei na kena cakacakataka e na dela ni gauna 'qo. Mo tevuka ka vakaraitaka Vua na Kalou e na lolo, nai tuvatuva yadua, kei na nomu vakamalumalumutaka na yalomu e na mata ni Turaga ko Jisu, ka vakarorogotaka na nomu sala kecega kivua na Turaga. Na vosa ni yalayala tudei a ya, ni na qai vakadodonutaka ko Koya. Sa rui vutuniyau tu 'o Koya e na veika kecega. O Koya na Savasava Duadua ni Isireli, o Koya sa vakayacani ira kecega na lewe i lomalagi e na dui yacadra, ka sa vakataudeitaki ira tu na veikalokalo kecega ni lomalagi e na nodra dui tikina, sa maroro iko tale tu ga e na Nona veivakarautaki.”---*Selected Messages*, bk. 2, p. 364.

“Na tamata sa lailai na nona vakabauta, ka sa sega ni nuitaki koya rawa e na dua na ka, ka sa vu ni nona tawayaga ka sega ni bau vakaitavitaki koya rawa e na dua na ka, me qai vakatavulici me daunuitaka na Kalou. Ia sa vaka kina, ni vuqa sara na tamata era sega tu beka ni yaga e na dua na ka e na vuravura oqo, era na vaka tu beka me ra sa i-colacola ka ni ra sa tawayaga, era sa na bau rawa talega ni kaya vata kei Paula nai apositolo, ‘Au sa rawata na ka kecega e na vuku i Karisito o Koya sa vakaukauwataki au.’”---*Education*, p. 256.

“E na loma ni gauna cava ga ena biuta tani kina na nodrai valavala ca nai soqosoqo-lotu, ka ra sa vakabauta ka ra muria nai vakavuvuli dina, era na dokai vakalevu sara mai Vua na Kalou. Sa tiko vakaidina e na vakabauta kei na bula ni talairawarawa e na yalomalumalumu e dua na kaukauwa o koya ena sega ni tu-saqata se me vorata rawa ko vuravura. Na Nona veivakarautaki na Kalou me baleti ira na Nona tamata sai koya na nodra tubu cake vakayalo---e sega ni cavuka na nodra dauroto ki liu e na kena vakataucokotaki ni nodrai tovo va-Karisito, e na sala savasava, ka sa tubu cake tikoga e na rarama makare-sese kei na kena kilai na Kalou, me yacova sara nai otioti ni gauna.”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, p. 484.

“Veitalia sara ga na caka-cala se na malumalumu sa caka oti, e na veivuke ni Kalou, eda na rawa ni tucake me da ulabaleta na veika ca kece oqori.”---*The Ministry of Healing*, p. 516.

b. Vakamacalataka na vakaitamera ni kena yaga na daulomasoli vakavuku. Filipai 4:14-19.

“O koya ena solia na nona bula kivua na Kalou ki na Nona cakacaka me baleti ira na luve ni Kalou ena la’ki sema me veitauraki vata kei Koya sa tu Vua na lewa ni veika kecega mai lomalagi taucoko kei na vuravura talega. Ena la’ki vauci na nona bula e nai vau-koula ni veivosa-ni-yalayala kecega e talei sa tawa-oti rawa kei na bula ni Kalou. Ena sega ni biuti koya na Kalou e na gauna ni rarawa kei na gauna ena gadreva kina na veivuke. . . . Ia e nai otioti ni gauna ni nona gadreva me vukei o koya sa dauyalololoma oqo ena kunea na nonai vakavakacegu e na loloma i Koya nai Vakabula sa dauyalololoma sara ka na la’ki vakacurumi sara ki nai tikotiko tawamudu.”---*Thoughts From the Mount of Blessing*, p. 24.

5. SOTAVI NI VEIKA CA

Lotulevu, Okotova 22

a. Nai kumukumu tamata vakabulai cava beka era na rawa ni veivakauqeti dina kivei ira eso era sa sotava tiko beka eso na ka dredre, baleta na cava? Filipai 4:21, 22.

“E na loma sara mada ga ni matavuvale nei Niro, a dau tu kina eso nai covi sa rawati oti, a ya, nai covi-kauveilatai. Mai vei ira sara mada ga na tamata ca era a dau-ni-veiqaravi voli vua na tui ca ka torosobu ’o ya, era a bau saumaki mai me ra sa vakabulai ka ra sa yaco me luve ni Kalou. ’O ira oqo era a sega tale ni qai lotu-vakavunivuni tiko me sega ni laurai, ia era a cakava sara tu ga e matana-levu na nodra qaravi-kalou. Era a sega ni maduataka na nodra vakabauta.”---*The Acts of the Apostles*, p. 463.

“Na tamata lotu Vakarisito vakayadua sa tiko eso na ka me rawa ni bau vakaitavitaki koya kina e na cakacaka ni veiqaravi kivua na nona Turaga. Me da kakua ni dau-qara na tiko vakacegu se me vakarawarawataki na bula me rawa ni mai logaloga-vinaka kina vei keda, ia me i matai ni ka eda vakabibitaka sai koya na kena tarai cake na matanitu nei Karisito. . . .

“Na Kalou sa veibiuyaki ira na luvena ki na veivanua eso me rawa ni ra la’ki vakacaudreva tiko kina na rarama ni vakavuvuli dina e na loma ni botubotu-loaloa sa vakaruguta tu na vuravura. Na vakaitamera ga ni butobuto sa vakavolivoliti keda tiko, na vakaitamera talega ni kena gadrevi me vakacilavi tiko na noda rarama e na vuku ni Kalou. Eda na rawa beka ni la’ki vakatikori e na so nai tutu ni bula veilecayaki ka tu kina eso na veidredre vakaitamera kei na ka ni veivakatovolei, ia, oqo mada ga e sega ni kenai balebale ni da sa la’ki tu cala tu e na dua na vanua a sega ni nakita na Kalou me da la’ki tu kina. E na kedra maliwa na lotu Vakarisito mai Roma e na gauna nei Paula, a bau tukuni ira talega ko koya nai apositolo e na nona a kaya, ‘*ko ira na lewe-nivale i Sisa.*’ A sega tale ni dua na vanua me rui ca vakalevu kina nai tuvaki ni bula me sega kina ni vinaka vei ira na tamata lotu Vakarisito me vaka e na loma ni mataveilewai mai Roma e na rukuni nona veiliutaki na dauviavialevu ka sega ni loloma ’o ya, ko Niro. Ia vei ira eso era a tiko kina, ka ni ra a veiqaravi voli vua na tui, era a ciqomi Karisito ka ra vakila ni sega ni tiko vei ira na galala, me ra sa biuta na nodrai lesilesi vakacacacaka, ni oti na nodra dauveivosakitaka. E na loma sara tu ga ni gauna dredre ’o ya, ni ra raica-votu sara tu ga na ka ni veibacani me ra temaki kina, na cudru-katakata ni veisaqasaqa, kei na veika rerevaki ka dauvakarisakete, era a tudei tu ga e na nodra vakabauta ka ra vakadinadinataki Karisito tikoga e na yalodina.

“O koya yadua ena nuitaka tiko mai na vu ni yalona na loloma vakalou, ena vakayagataka na nona bula me sa i vakadinadina-bula ni i vakavuvuli dina. Ena sega kina ni dua nai ulubale me da sega kina ni rawa ni da tamata yalodina e na noda lotu Vakarisito. O ira kece era segata vagumatua me ra talairawarawa kivua na Kalou era na raica ni sa na tadola tu e matadra na nodra sala me ra sa toso kina ki liu, veitalia sara ga na vakaitamera ni veika e dauvakalatilati.

“Ko ira era na vakadeitaka tikoga na nodra bula ni talairawarawa kivua na Kalou ni ra sotava tiko na veika e dau saqati kina vakaukauwa na dina, era sa na rawata tiko kina na kaukauwa. Ena tubu cake na nodra kaukauwa me toso vata tiko kei na veika era dau-vakatataotaka nai lakolako, ka ra na dauvorata na ka ni veivakatovolei taucoko ena yaco mai.”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, pp. 182, 183.

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI Vakaraubuka, Okotova 23

1. Au na rawa vakacava ni bau yaga e na nodra vukei 'o ira na yalo era sa cavu-i-kalawa tiko mai?
2. Vakamacalataka mada na kena yaga ni noda daudigitaka vakavinaka na veika eda dauvakasama kina.
3. Na veika cava soti ena dodonu me'u dauvakasamataka---kei na veika me'u na kua ni dauvakasamataka?
4. Vakamacalataka mada na kaukauwa e dausalavata kei na noda tu vata kei Karisito?
5. Na cava ena rawa ni'u vulica mai vei ira na tamata lotu Vakarisito era lewe-nivale nei Sisa?

SIGA TABU, OKOTOVA 31, 2026

LESONI 5

Me Kilikili Na Nomui Lakolako

WILIGUSU: “¹⁰Mo dou ia nai valavala e kilikili kei ira sa Nona na Turaga, me vinakata kecega ko Koya, mo dou vakavuana tiko e na cakacaka vinaka kecega, me tubu cake talega na nomudou kila na Kalou; ¹¹mo dou kaukauwa mai e na kaukauwa kecega, me vaka na Nona kaukauwa vakaidina, me tubu na vosota kecega kei na vosota vakadede e na marau.” (**Kolosa 1:10, 11**).

Ai Vola me Wiliki: *Testimonies for the Church*, vol. 2, pp. 71-77; Ibid., vol. 8, pp. 286-289.

“A tusanaka vakavosa 'o Paula na nona gagadre me baleti ira na tamata vakabauta mai Kolosa. Sa ka cecere vakaidina na veiganiti ni veivosa oqo ni tusanaki ena mata ni dua na tamata sa daumuri Karisito! Era vakaraitaka tiko na veivakurabuitaki ni veika e rawa ni yaco ki na bula ni tamata lotu Vakarisito ka qai vakamatatataka ni sega ni vakaiyalayala na ka ni veivakalougatataki era na rawata 'o ira na luve ni Kalou.”---*The Acts of the Apostles*, p. 471.

1. E DUA NAI VAKARAITAKI VEI KEDA

Sade, Okotova 25

- a. A vakamacalataka vakacava 'o Paula na titobu ni nona lomadei e nai tuvaki ni nodra bula vakayalo ko ira na tamata vakabauta era tiko mai Kolosa? Kolosa 1:1-6.

“Nai matai kei nai karua ni wase ni i-vola vei ira na kai Kolosa a vakaraitaki vei au me tukunikataki kina ni dodonu me na vaka tu 'o ya nai tuvaki ni noda veisoqosoqo lotu e na veiyasai vuravura taucoko.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 7, p. 906.

- b. Na cava e uqeta nai apositolo me sa vakayacora e na vuku ni vakabauta vakaoqo? Kolosa 1:7-11.

“[Kolosa1:9-11] E vakacava sara tu na taucoko ni masu oqo! E sega ni vakaiyalayala na ka ni veivakalougatataki eda kalougata ni rawa me noda. Sa rawa ni da ‘vakasinaiti e na noda kila na lomana’. Ke a dravusakulukulu ni na sega ni uqeti Paula na Yalo Tabu me cabora na masu oqo me baleti ira na wekana vakayalo, kevaka me a sega ni rawa ni ra ciqoma na kenai sau mai Vua na Kalou me vaka na ka e a kerei. Ia ni sa yaco vakakina, eda sa kila vakaidina kina ni sa vakarairaitaki na loma ni Kalou kivei ira na Nona tamata me vaka ni ra gadreva me vakamatatataki sara vei ira na nodra kila na loma ni Kalou.”---**Ibid.**

2. KAUKAUWA DAUVAKAYACO KA I KARISITO Moniti, Okotova 26

- a. Vakamacalataka na lagilagi ni ka e a sotavi me vaka e vakatayaloyalotaka nai apositolo---ia eda na vaqacacotaka rawa vakacava na noda vakabauta e na noda muria tiko na ka oqo? Kolosa 1:12-14.**

“Sa dodonu me da na tudei tiko e na galala o koya ka sereki keda kina ’o Koya eda sa rekitaka kina nai vakavuvuli dina. Ena daurarawataki keda na Kalou e na gauna eda la’ki vakarogoca kina nai tukutuku sega ni dodonu, ni da a sega ni vakasaurarataki me da lakova; ia, vakavo walega kevaka e a talai keda o Koya me da la’ki tiko e na veisoqoni vaka ko ya e na vanua e usumaki kina vakaukauwa nai vakavuvuli cala kivei ira na tamata e na kaukauwa ni lewa-e-loma, ena sega ni maroroi keda rawa kina ko Koya. Era sa na tuvakasuka na agilose mai na nodra yadravi keda ka maroroi keda, ka da sa na biu sara tu ga me qai vakaveitaliataki keda na meca, me da vakabutobutotaki ka vakamalumalumutaki mai vei koya kei na nodra kaukauwa ’o ira na nona agilose ca; ia na rarama ka dau vakavolivoliti keda tu sa na vakadukadukalitaki e na butobuto. . . .

“Sa sega tale ni dua na gauna me da na vakamaumautaka me la’ki vakarogoci kina nai tukutuku-lasu se nai tukutuku-wale. Na noda vakasama sa na sega ni dodonu me vagoleitani, ia me sa vakaosoosotaki ga e nai vakavuvuli dina ni gauna ’qo, ka vakasaqara na vuku kei na yalomatua me da kila vakamatata kina na vanua eda sa tu kina, ia e na yalomalumalumu me rawa ni da tukuna kina na vu ni nodai nuinui mai na Vosa ni Kalou e nai Vola Tabu.”---**Early Writings, pp. 124, 125.**

“Na Kalou ‘sa vakabulai keda mai na lewa ni butobuto, a sa kauti keda ki na matanitu nei Koya na Nona Gone ni toko.’ Kolosa 1:13. Sa soli taucoko tu vei keda e na Nona vosa. Kevaka eda sa ciqoma ka vakabauta na vosa, sa na noda kina na veisereki.’---**The Desire of Ages, p. 320.**

- b. E vakamatatataka rawa vakacava na vakasama ni ka me baleta nai tutu-cecere va-Kalou nei Jisu na kena veidutaitaki na Vosa ni Kalou e na Vosa ni Kalou? Kolosa 1:15, 18; vakatauvatana na vosa oqo, “ulumatua” e na Same 89:20, 27; 1 Samuela 16:11-13.**

“E duabulu walega na kena i yaloyalo na Kalou e donu vakavinaka, oqo sai Jisu Karisito.”---**The SDA Bible Commentary [E. G. White Comments], vol. 7, p. 906.**

- c. Na cava e vakatakilai Karisito ni sa Kalou? Kolosa 1:16, 17; Joni 1:1-3; Iperiu 1:2.**

“E na vuku i Karisito, ko Koya na Vosa, o Koya na Kalou me baleta na tamata, sai Koya ka bulia na tamata ka qai solia vua na vuku kei na kaukauwa.”---**The Ministry of Healing, p. 415.**

“Na Liga o Koya ka vakataudeitaki ira tu na veivuravura e na loma ni maliwa-lala, na Liga ka tauri ira vata tu na veika kecega e na kedra dui i-tuvatuva maqosa kei na nodra veitosoyaki tu e na kedra dui i-vakarau e na lomalagi ni Kalou, sai koya ga oqori na Liga ka lauvako ki na kauveilatai me baleti keda.”---**Education, p. 132.**

3. KARONA NAI SORO

Tusiti, Okotova 27

- a. Na cava eda na gadreva me da kila me baleta na titobu ni kena yaga na ka a mai cakava ko Jisu e na nona a lako mai me sa mai Luve ni tamata? Kolosa 1:19, 20; 2:9.

"Na matata ni kena kilai na talei kei na kena bibi na cakacaka ni veivakabulai, e na yaga me na kilai taumada na ka e a vakayali kina. Na revurevu ni lailai ni kena kilai na veika rarawa ka sotava ko Karisito, e vuqa era beca ka ra sega ni okata me sau-levu na cakacaka ni veisorovaki e na kena vakaitamera. . . . Ena loma ni i-tuvatuva vakalou oqo e laurai kina na vakarairaitaki veivakurabuitaki duadua ni loloma ni Kalou ki na kawa-tamata sa lutu tu no e nai valavala ca."---*Testimonies for the Church*, vol. 2, p. 200.

"E dina ni e na loma ni dua na gauna 'o ya a vaka me mai butō-leka ka tabonaki kina nai ukuuku lagilagi ni Kalou e na Nona sa mai lia-tamata ko Koya, ia e a sega ga ni vakayalia kina na Nona i tutu va-Kalou e na Nona a mai yaco me tamata. Sai koya gona qoka na ka vuni, ka veivakurabuitaki ni ka vakalou. Na rua na kena i vosavosataki 'o ya, 'vakatamata' kei na 'va-Kalou', ni bula nei Karisito, e rau veivolekati sara ga ka rau na sega ni tawasei ka ni rau sa duabauga, ia e matata vinaka tu na ka me baleti rau yadudua. E dina ni a mai vakamalumalumutaki Koya ko Karisito e na Nona a mai yaco me tamata, a se Nona tikoga na tikotiko va-Kalou. Na va-Kalou ni Nona bula a sega ni mai vakayali rawa e na gauna ka mai yalodina tu kina e na Nona dinata tu na ka sa talairawarawa kina. Ni vakavolivoliti Koya tu na vutugu, na rarawa, na dukaveluvelu ni bula-vakayalo, a vakasewasewani ka cati mai vei ira na tamata, 'o ira ka vakanuinitaki vei ira nai yau-bula mai lomalagi, a tukuni Koya vaka-i-Koya ga ko Jisu ni sa Luve ni Tamata ka tiko mai lomalagi. A sa tuvakarau kina 'o Koya me na taura lesu tale na Nona i ukuuku-lagilagi va-Kalou e na gauna sa la'ki cava kina na Nona cakacaka e vuravura."---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Commentary, vol. 5, p. 1129.

"A vakatikora ko Jisu na kauveilatai me veitaudonui vata kei na rarama ka lako tiko mai lomalagi, ka ni 'o ya na vanua ena vesuka rawa kina na mata ni tamata. Na kauveilatai e veidonui sara tu ga vakavinaka kei na rarama serau ni mata ni Kalou, ia ni gauna era sa na qai rai yani kina vaka ki na kauveilatai, na tamata e sa na qai raica ka kila kina na Kalou, vata kei Jisu Karisito, o Koya ka tala mai o Koya. E na noda raica na Kalou, eda sa na raici Koya ka sovaraka na Yalona me mai mate. Ni da raica na kauveilatai ena vagolei na noda rai me vakanamata kivua na Kalou, ka da na qai vakila dina kina na ca ni i-valavala ca, eda sa na raica rawa talega na Nona lomani ira tu na tamata i-valavala ca, ni sa kaukauwa cake vakalevu mai na mate."---*Ibid.*, p. 1133.

- b. E vakamacalataka vakacava ko Paula na cakacaka ka cakava ko Karisito e na vukudra era sa sorovaki ira vakaoti kivua? Kolosa 1:21, 22.

"Sa cakava oti tu ko Karisito na veika sa vakarautaka ka me rawa kina ni vakavoui ka vakataucokotaki na Nona i soqosoqo lotu, me serauni tu e na rarama vakalomalagi, me taukena nai ukuuku lagilagi nei Imanueli. Sa Nona i naki me rawa vei ira vakaadua na tamata lotu Vakarisito me vakavolivoliti ira e dua na draki ni bula e vakalomalagi sa vutucoqa tu e na rarama kei na vakacegu. E sega ni vakaiyalayala na nona yaga, e dua sa sorovaki koya ka sa vakatikitikitaki koya vakaikoya, ka sa vakarautaka na tikina me cakacaka kina na Yalo Tabu e na lomana ka na bulataka e dua nai valavala ni bula e vakatabui taucoko me sa Nona na Kalou."---*Testimonies for the Church*, vol. 8, p. 19.

4. KACIVI VAKAWASOMA

Vukelulu, Okotova 28

- a. Na ka bibi cava beka sa vakadeitaki tu vakaoti me baleta na nodra na vakabulai ko ira era lako vei Karisito? 1 Korinica 15:1, 2; Kolosa 1:23.

"Eda na sega ni veisautaka vakarawarawa wale tu ga na noda lotu. Sa dodonu me kacivaki tiko na kosipeli ia me da ciqoma sara mada ga vakatamata yadua ka vakabauta. E sega ni se rauta ka takiveiyaga ni vakadonui wale tu mada ga. Ena dodonu me ciqomi vakaidina sara vakayalomatua ka vosoti vagumatua me vakadewataki ka vunautaki tiko vei ira na tani na ka sa kilai rawa tiko. Sa dodonu me

bulataki sara tikoga nai vakavuvuli dina e na veika kecega, ka tauri matua tiko na vosa ni bula, 'o koya talega dou sa bula kina, kevaka dou sa taura tiko na ka ka'u a vunautaka vei kemudou, kevaka sa sega ni ka walega na nomudou vakabauta' (1 Korinica 15:2).

"E dua na kenai tukutukuni ni vakabauta e dau vaka me vakamamadataki e nai valavala ga ni bula vakatamata ka dau vakayali kina na kaukauwa o koya ka dauveivakabulai ka ni sa vakayali na ka e daukilai tani kina nai valavala ni bula e Vakarisito. E dina ni 'o kaya tiko ni 'o sa vutuniyau, ia 'o na qai raica emuri ni 'o sa tamata vakaloloma, dau-rarawa, ka dravudravua, ka mataboko, ka luvawale. Ni veilecayaki nai vakarau ni vakabauta kei na kena bulataki, ka sa sega ni vaka nai vakavuvuli nei Karisito, sa ka-wale na nomu vakabauta. Sa dodonu me vakasinaiti tu na yalomu e na vei-iyau talei ni veivalavala vinaka se e nai yau ni veika ca. Mai na kato ni i-yau talei ni yalona o koya sa vakabauta tiko nai vakavuvuli dina ena lako tiko vua na veika vinaka. O koya sa kaya tiko ni sa vakabauta, ka sa sega ni bulataka dina tiko, ena dau kitaka tiko na veika ca o koya sa dauveivakamavoataki, ka dauveivakayalolailaitaki, ka veivakarusi.

"Au sa vakamasuti iko, taciqu, me kakua ni vaka tiko e dua na gone nai vakarau ni nomu kila ka. Ia mo sa vaka e dua na gone e bulataka dina tiko na Vosa ni Kalou. E kaya ko Karisito, 'Ia ka vakaevi ni dou sa vakatokai Au me Turaga, Turaga, ka sega ni cakava na ka ka'u sa kaya?' Na tudei ni noda i tovo e na veika eda vosataka, e na noda dauvosota, e na noda yalomalumalumu, ena vakatakila na Karisito sa tiko e na yaloda. Mo vaqacacotaki iko sara vakavinaka, taciqu, kakua ni qai tu-vakasuka ka toso tiko yani ki liu, ka cavu-i-kalawa vakamalua, ka mo sa tamata qaqa ka daugugumatua."---*Manuscript Releases*, vol. 9, pp. 213, 214.

b. E vakamacalataka vakacava 'o Paula na ka ka kacivi kina? Kolosa 1:24, 25; 2 Korinica 11:28-30.

"Me vakayaloqacataki iko na veika a sotava 'o Paula. A vuqa sara na ka e a vakatovolei kina 'o koya. O koya e dua na turaga daukakacaka sega ni dadatuvu, ia a veilakoyaki voli ga, e na vuqa sara na gauna e a daulako kosova kina eso na vanua dredre a sega ni dautaleitaki kina ka ra sega ni dauloloma, e na so na gauna e na loma ni wasawasa, e na loma ni cavā kei na cagilaba kaukauwa. Na veika e a dausotava 'o koya e dredre cake sara mai na ka eda dausotava, ka ni gaunisala ni veilakoyaki e na gauna 'o ya a sega ni se tu kina na veikavivinaka me vaka sa tu edaidai. Ia, 'o Paula a sega vakadua ni vakatara me vakataotaki koya e dua na ka mai na nona cakacaka."---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 6, p. 1106.

5. NA VEIVAKURABUITAKI NI KA E YACO Lotulevu, Okotova 29

a. A cava na duabulu na sala e rawa ni ra matanataka kina na tamata lotu Vakarisito na Vosa-bula ni Kalou e na kosipeli me da na wasea yani? Kolosa 1:27-29.

"E na kaukauwa i Karisito, era sa dau tagutuvu rawa kina na tamata na sinucodo ni i-tovo ni bula i valavala ca. Era sa dautukuna ka vakaraitaka e matanalevu ni ra sa biuta laivi na yalokocokoco. Ko ira na dauvakacaca era sa vakarokoroko, 'o ira na daumateni era sa bulavinaka, era sa savasava 'o ira na daubutako. Ko ira na sa veiucui tu vata kei Setani era sa yaco me saumaki mai ka ra sa veisau me ra sa veiucui kei na Kalou. Na veisau vakaoqo sa ka e veivakurabuitaki sara. E dua na veisau e vakayacori rawa ga e na Vosa ni Kalou, ka sa dua vei ira na ka veivakurabuitaki titobu dina sara e na vuku ni Vosa ni Kalou. Eda na sega ni kila rawa; sa na rawa walega ni da vakabauta, me vaka e kaya na Vosa ni Kalou, ia na 'Karisito e na lomamudou, na vu ni kena nuitaka na kalougata.' "---*The Acts of the Apostles*, p. 476.

"Era sa gadrevi na tamata vakatabui, era sorovaka na nodra bula; 'o ira na tamata era na sega ni vakatikitikitaka na veivakatovolei kei nai tavi; na tamata sa yaloqaqa ka yalodina; 'o ira na tamata ka sa dei tu e lomadra ko Karisito 'na vu ni kena nuitaka na kalougata,' ka sai ira sa tara oti na bele ni gusudra na bukawaqa tabu era na 'vunautaka na vosa.' Na lailai kei na takiveiyaga ni tamata daukakacaka vakaoqo sai koya sa malumalumu ka malai kina na cakacaka ni Kalou, ia na veivakuvuvuli-

cala ka dauveivakamatei, sa vaka na paisoni gaga, sa dauvakatanitaka na veika vakayalo ka vakacacana na veika era dauvakanuinitaka e dua nai wase vakaitamera ni kawa-tamata.”---**Ibid., p. 507.**

“Kevaka sa bula tiko e lomamu ko Karisito ‘na vu ni kena nuitaka na kalougata,’ sa na sega ni nomui valavala ni bula na dauvakaraici ira na tani, ka vakadiloa na nodra cala. Ia ko sa na sega ni qarā mo veibeitaki ka veivakacacani, sa na nomui naki mo dauveivukei, mo veivakalougatataki, ka veivakabulai. Ni o sa na la’ki sotavi ira era caka cala, ‘o sa na vakatudaliga vinaka sara ki nai vakaro, ‘*ka mo vakaraici iko, de ko sa dauveretaki talega.*’ **Kalatia 6:1.** ‘O na qai dauvakananuma lesu e na nomu vakasama na vuqa na gauna ko a sa daucaka cala oti kina kei na kena rui dredre ni nomu vakasaqara lesu na sala dodonu ko a se biuta ka vakanadakuya mai e na dua na gauna. Ko sa na sega ni qai biliraka tani na wekamu ki na loma ni butobuto-loaloa, ia e na yalo sa vakasinaiti e na loloma dina, ko na tukuna vua na rerevaki ni vanua sa tiko kina.

“Ko koya ena dautacake vakawasoma ki na kauveilatai mai Kalivari, ka nanuma lesu ni e na vuku ga ni nonai valavala ca sai koya na vu ni Nona mate nai Vakabula, ena sega kina vakadua ni segata me via vakatauvatana na bibi ni nona cala vata kei ira na tani. Ko ira kece era sa lako tiko e nai yaloyalo ni kauveilatai ena sega ni tiko vei ira na yalo ni veivakadilo se na dauvakalevulevui koya vakai koya.”---***Thoughts from the Mount of Blessing, p. 128.***

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI Vakaraubuka, Okotova 30

1. Na gagadre cava nei Paula me baleti ira na kai Kolosa e dodonu me da na vakaitovotaki keda kina e na gauna ‘qo?
2. E tukuni Karisito vakacava nai Vola Tabu ni sai Koya na Dauveibuli o Koya ka bulia na veika kecega?
3. A cava e sa rui yaga kina na kena kilai vakadodonu na veika me baleti Karisito?
4. E rawa ni tukuni Karisito tiko e dua na tamata, na cava na ka e rawa ni vakawaletaka o koya ka na vakacacana na nona vakabauti Karisito vakaidina?
5. Ko Karisito e na lomada na vu ni kena nuitaka na kalougata, sai koya na ka ena gadrevi vakalevu edaidai? Baleta na cava?

Nai Solisoli Ni Matai Ni Siga Tabu

Siga Tabu, Noveba 7, 2026

me baleta na Tabacakacaka ni Taba i Vola Ni GC

E na loma ni veiyabaki sa sivi yani, e nai matai ni Siga Tabu ni vei-Noveba, sa daumatau tiko kina vei kemuni mo ni dauwilika e dua na kerekere e na loma ni lesoni oqo me koto kina nai tukutuku eso mai na Yalo ni Parofisai e na ka e baleta na kena dauveivotayaki nai vola-tabaki ni lotu eso, ka dauvakabibitaki koto kina na kena gadrevi me sa vakarabailevutaki na cakacaka oqo---ni sa ganita vakavinaka me vaka kina ni sa kena gauna donu.

Ia, e na gauna ‘qo, keitou sa gadreva me wasea yani vei kemuni eso nai tukutuku me rawa ni kilai vakamatata kina na gagadre qoka.

E na loma ni vica na yabaki sa oti yani, keitou a dautabaka tiko kina e rauta ni 10,000 na Lesoni Ni Wilivola Vakasigatabu e na vosa vaka-Peritania. E na gauna sara ga oqo, sa lutu sobu na kenai wiliwili ki na 2,000 na lesoni, e rui ka ni rarawa ni ‘o ya e vakavu mai na kena sa rui sau levu na cakacaka ni kena dautabaki nai vola yadua. Na lutusobu ni iwiliwili ni ka e dautabaki sa mai yaco e na vuku ni kena sa tiko e na mona-livaliva e na “internet” na kena “online applications” a ya na kena katuba e rawa ni o na raica kina na Lesoni ni Wilivola Vaka-Siga-Tabu e na veimataqali vosa eso e vuravura sa rawa ni o vulica kina na lesoni, ka sega ni saumi.

Me sala-muria na veiveisau ni veika sa tarai vuravura tiko, na General Conference sa semata na noda Lesoni Ni Wilivola Vaka-Siga-Tabu e na dua na kena “Application” (app) na monalivaliva, se na “internet” me da rawa ni vulica kina e na noda duivosa e vuravura taucoko. E rauta ni 22 taucoko na veimataqali vosa sa vakadewataki rawa kina na noda lesoni, qai kenai kuri, a ya ni sa rawa ni da raica talega na veilesoni makawa e na kenai sema, se “link” e na vosa vaka-Peritania. ’O na rawa ni la’ki raica na “app” e na Google Play Store kei na Apple App Store e na veiyaca oqo, “Sabbath Bible Lessons,” “Church Hymnal” se “sdarm.” Na “app” ’o ya, e sema sara tale tu ga ki na nodra lesoni na gone kei na Week of Prayer Magazine.

Na noda “website” na “sdarm.org” ena solia vei iko na katuba ki na veilesoni makawa ka tu talega kina na “Sabbath Bible Lessons” e na 53 na veimataqali vosa. Keitou kauwaitaka sara vakalevu ka vakavinavinakataka sara talega na nodrai gu ni veiqaravi ’o ira na noda dau-ni-vakadewa-vosa era solia wale tu na nodra dui gauna. Na kena sa rawa ni tiko e na internet na veika kece oqo (online presence) sa ka uasivi vakaidina, a ya na ka dina---keitou via kaya tale, me da vakavinavinakataka na Kalou e na vuku ni i-walewale-vou ni veiqaravi e na monalivaliva (se, technology).

Ia, e ka dina sara ni ka oqo ena sega ni mai sosomitaka na kena gadrevi raraba tu e vuravura taucoko na veivola-tabaki talega!

Na Tabacakacaka Ni Taba-I-Vola e na General Conference sa dauvakauta wavoki tiko yani na Lesoni Ni Wilivola Vaka-Siga-Tabu, The Reformation Herald, kei na Youth Messenger magazines, ka sega ni saumi, kivei ira e rauta ni sivia e 30 Na Tabacakacaka Ni Lotu (30 Missions) e vuravura taucoko. Sa kenai balebale oqo ni kedra dauvakauti yani, kei na kedra dautabaki, era saumi taucoko tiko mai na veisolisoli ka dauvakasokumuni mai e na vei Noveba e veiyabaki. Sa na rawarawa sara na nomu rawa ni raica ka kila ni veisolisoli kece oqori ena sega ni ceguva rawa nai sau taucoko ni kena cakacakataki.

E na Siga Tabu oqo, ni yalovinaka sara mo ni qai navuca ka nakita rawa toka yani vakabalavu na nomuni i-solisoli, ka e na vuku ni nomuni cau oqo, keitou sa na mai solia taucoko kina na neitou vinaka me ra tarai rawa kina e vuqa sara na tamata e nai tukutuku!

General Conference Publishing Department

Vakaukauwataki Mai Vua Nai Vakabula

WILIGUSU: “⁶Ia ni dou sa vakabauti Karisito Jisu na Turaga, mo dou ia tiko nai valavala sa vinaka Vua: ⁷dou tauyavutaki ka tara cake Vua, ka vakataudeitaki e na nomudou vakabauta, me vaka dou sa vakatavulici, mo dou uasivi cake kina ka vakavinavinaka.” (Kolosa 2:6, 7).

Ai Vola me Wiliki: *Testimonies for the Church*, vol. 1, pp. 290-302.

“Sa tiko vei iko nai Dusidusi, ko Karisito Jisu; muria na we ni Yavana, ia ko sa na qai vakarau tu mo taura na vei i-tutu cava ga ’o na kacivi kina mo sa la’ki tawana.”---*Fundamentals of Christian Education*, p. 303.

1. NAI VUREVURE KAUKAUWA

Sade, Noveba 1

a. E na dua na dela ni gauna ka sa vuqa sara nai tukutuku sa tu-vakarawarawa tu kina, evei na vanua e veivakamasuti tiko kina nai apositolo me da la’ki vakasaqara kina nai sau ni noda vakatataro? Kolosa 2:1-4.

“Au sa vakaroti me’u kaya kivei ira na wekada: Me da sa mai muri Karisito. Kakua sara ni guilecava ni o Koya e dodonu me noda i dusidusi e na veika kece sara. Eda na daubiuta tani beka vakatikitiki na veivakasama eso era sega ni kunei e na Nonai vakavuvuli. Au sa vakamamasu tiko vei ira nodai talatala me ra sa vakadeitaki ira ni sa tudei tu na yavadra e na buturara ni vakavuvuli dina sa tawamudu. Qarauna nai valavala ni nomu vakamuria na vakanananu e dautubu mai vakasauri, ka kaya ni sa Yalo Tabu. Eso era sa la’ki tini e na dua nai vakarau ni bula rerevaki e na vuku ni vakasama ’qo. Au sa kacivi ira me ra dei tiko e na nodra vakabauta, me rawa ni ra na kaya ki na tamata yadua ena taroga na vu ni nuinui sa tiko vei ira.”---*Testimonies for the Church*, vol. 8, p. 296.

“Eda sa toro volekata tiko yani oqo ki nai vakaotioti ni gauna, ia eda sa vinakata e na gauna oqo, me da kakua ni la’ki vakatovolea na veika e kania kei na veika sa cakava tu ko vuravura, ia me da sa sotava ga na vakasama ni Kalou; ka da raica kina na cava sa kaya nai Vola Tabu, ka me da sa lako ga e na rarama sa solia mai vei keda na Kalou. Na veika eda dauvakamatautaki keda kina, na nodai tovo vakavanua kei na veika eda dauvakayacora, me ra kakua sara ni vakabibitaki se me ra vakaliuci. Na Vosa ga ni Kalou sa nodai vakarau.”---*Ibid.*, vol. 5, p. 506.

b. Na cava mada eso na ka talei ka vakacaucautaki ira kina na tamata vakabauta mai Kolosa nai apositolo? Kolosa 2:5.

2. NA VULI E NA VURAVURA SA TU EDAIDAI

Moniti, Noveba 2

a. Me na vaka li evei nai valavala ni noda tubu cake e na veicavu-i-kalawa yadua ni noda lako vata kei Karisito---ia ena mai tuberi keda vakacava e na noda vakatavulici ira nai tabatamata ka tarava? Kolosa 2:6, 7.

“Na vuli uasivi taudua e rawa ni caka vei ira nai tabagone vata kei ira na cauravou kei na goneyalewa sai koya na kena mataqali ka rawa ni vakaveiwekanitaki vaka-voleka duadua ki na bula sa tawa-mate-rawa sa tu mai liu. Na mataqali vuli vakaoqo sa dodonu me ra vakayacora tiko ’o ira nai tubutubu ni gone era bula-vakatabui, vata kei ira na qasenivuli yalodina, kei nai soqosoqo lotu, ia na kena i tinitini me rawa kina vei ira na cauravou kei na goneyalewa me ra yaco me ra sa tamata daukaulotu yalodina e na noda vanua se ki na veitaba-ni-were mai na veivanua tani. Me ra na vakaroti sara vagumatua e nai vakavuvuli dina mai nai Vola Tabu, ka me rawa ni ra yaco me ra sa duru-kaukauwa e na loma ni soqosoqo lotu, me ra sa dau-tu-taka ka valataka nai vakavuvuli dina, ni ra sa vakawakadra ka ra sa

vakayavutaki-dei e na vakabauta. Me ra sa kila vinaka sara na ka era sa vakabauta, ka me ra sa bulataka sara ga na veika sa vakalou ka me ra na kakua kina ni yaco me ra vakatanitaka na veika tabu ni veidinadinati. Ko ira na cauravou kei na goneyalewa sa dodonu me sa yavutaki na nodra vakatavulici e na yavu vaka-i-Vola-Tabu kei nai vakaraitaki eso ka me rawa kina ni ra yaco me ra sai mataki ni Kalou, ka ra i-talaki ni kena vunautaki na loloma ni Kalou, ka ra dau-tu-vakarau me ra vosataka na vosa vinaka kei na caka-vinaka, ka me ra sa vu ni veivakalougatataki vei ira era sa voleka ni rusa.”---*Fundamentals of Christian Education*, p. 231.

b. Ni da vakananuma nai vakarau ni vakasama vakavuravura sa tu nikua, nai vakarau ni vakasama vakacava e yaga ka dodonu me da na daunanuma deivaki tiko? Kolosa 2:8; 1 Korinica 3:19.

“Ko ira na dau-ni-vuku lelevu e vuravura, e na gauna era sega kina ni ra vaka-kila-ka-taki e na Vosa ni Kalou, era na taqaya ka ra yali e na gauna era na via vaqaqa ka via vakadeuca na veika vaka-sainisi kei na veika e vakavotui. Ko Koya na dau-ni-veibuli kei na veika ka cakava sa sivita sara na vakaiyalayala ni kila-ka-vakatamata, ia na tamata era sa qai dau-kaya, ni e na vuku ni nodra sa sega ni vakamacalataka rawa na veicakacaka kei na Nona veigaunisala na Kalou mai na veika vakayago era vakavuna, era sa kaya gona kina ni i-Vola Tabu sa sega ni ka me vakabauti se me nuitaki. E vuqa era sa rui daunuidei e na nodra dausegata ka ra nakita e lomadra me ra kakua ni okata ka vakatikikitaka na Kalou mai na cakacaka ni lewa cecere kei na kaukauwa e tu e nai tuvatuva ni kena vakataudeitaki tu na vuravura kei na veika era tu e na maliwa-lala, era sa vakalolovirataka kina nai tutu ni tamata, ’o ira nai bulibuli vakaturaga ka cecere taudua mai vei ira kece na veikabuli ka bulia na Kalou. Na veitukutuku-wale kei na veivakananumu ni vakasama viavia-vuku sa mai moici keda na tamata me da mai vakabauta ni tamata a basika mai vakamalua, ka sega walega ni vaka na manumanu kila, ia a tekivu mai nai wasewase lolovira duadua ni veikabuli. Era sa vakarusa sara ga nai tutu dokai e tu kina na tamata baleta walega ni ra sega ni via vakadinata na kaukauwa veivakurabuitaki ni Kalou.

“Na Kalou sa vakararamataka na kila-ka ni tamata, ka sa sovaraka kina e dua na rarama kaukauwa e na loma ni vuravura e na veika sa kunei rawa e na veika e vakanananutaki kei na veika vaka-sainisi. Ia ’o ira era dauraica e na rai-vakatamata era na dauvakacalai e na nodra vakasama. Na votovotoa ni veikailasu, na vakatitiqa, kei na sega ni yalodina era qai vakalecaleca tu ni ra vaka-i-tutuvi tu e nai sulu ni vakadidike ni kena dikevi na veikabula kei na veika vaka-sainisi. Ko Setani sa tuvana oti tu vaka-ilawaki nai tuvatuva qaseqase ogo me rawai kina na loma ni tamata me lako-tani kina mai Vua na Kalou, ka gole tani mai nai vakavuvuli dina kei na lotu.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 7, p. 906.

3. E DUA NAI VAKABULA MAUCOKONA

Tusiti, Noveba 3

a. Na cava e na dodonu me da na kila-matata tiko e na veika me baleti Karisito? Kolosa 2:9.

“Na veivakurabuitaki ni nodrau cokoti-vata na tamata kei na Kalou! . . . Sa lewai va-Kalou me sa mai tamata ko Koya na Vosa tawamudu! Na Kalou ka bulia na tamata! A dua dina na yalomalumalumu veivakurabuitaki.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 5, p. 1127.

“Ke a sega ni na lako rawa mai ki na vuravura ogo ko Karisito e nai ukuuku ka dautiko Vua mai na veiyasana cecere mai lomalagi. Na tamata i-valavala ca ke a sega ni na raica rawa nai serau ’o ya. Sa qai tabonaka na Nona bula-va-Kalou e na yago vaka-tamata, ia, ka sega ga ni tawasei Koya tani mai na Nona bula-va-Kalou. E Dua nai Vakabula ka tamata-va-Kalou, a lako mai ko Koya me mai wavu-tu e na ulu-ni-kawa-tamata sa lutu e na ca, me mai bula vata kei na tamata ka mai wasea vata kei ira na veika era sa sotava tiko me vakatekivu e na Nona sucu ka tubu cake mai me gonelailai me yacova ni sa tamata-ua-bula.

“Ko Karisito a sega ni mai vakaisosomitaki na Nona bula va-Kalou me veisau vata kei na bula-vakatamata; ia e a vakaisulutaka ga na Nona bula-va-Kalou me tokara na bula-vakatamata.

“Qarauna, mo qarauna vinaka sara nai vakarau ni nomu na dabe ka vakadigova na bula-vakatamata nei Karisito. Kakua sara ni vakaturi Koya e matadra na tamata me vaka e dua na tamata sa tu e yagona na daugadreva nai valavala ca. Sai Koya ga nai karua ni Atama. Nai matai ni Atama e a buli me sa tamata savasava, ka tawa-cala, ka sa sega ni tiko vua e dua na tiki ni valavala ca lailai; ka sa veiucui kei na Kalou. E rawa ni bale, ia ka qai bale vakaidina ka ni a talaidredre. Ia e na vuku ga ni valavala ca na nona kawa ka qai tubu e muri, e a vakasucumi ni sa tu vua na yalo ni talaidredre. Ia ko Jisu Karisito o Koya na lewe duabau na Luve ni Kalou. A sa kauta Vua nai tovo ni tamata, ka sa temaki e na veika kecega me vaka sa daudemaki kina na tamata. Ke a rawa talega vei Koya me kitaka nai valavala ca; ke a rawa sara talega ni bale 'o Koya, ia a sega sara ga ni dua na gauna me bau kune kina Vua e dua na yalo ni via gadreva na ca.”---*Ibid.*, p. 1128.

b. Na cava e vakatakila na Nona kaukauwa, na Nona kaukauwa-dau-veivakacegui ka na mai vakabulai keda? Kolosa 2:10.

“E na vuku ni Nona a talairawarawa ki nai vunau taucoko ni Kalou, sai koya ka cakava kina o Koya e dua na ka me mai vakabulai rawa kina na tamata kecega. A sega ni vakayacori na ka oqo e na nona a biliga kivua e duatani tale na tamata me qai la'ki cakava yani, ia e a nakita me sa kauta Vua na bula-vakatamata ka me sa mai yaco me tamata. Sai koya 'o ya ka mai solia kina ki na kawa-tamata me sa mai tamata e na taudaku ni Nona bula-va-Kalou. Na kena a kau mai na bula-vaka-tamata kivei Karisito, me kauta rawa mai kina ki na kawa-ni-tamata sa mai lutu koto e na ca me sa mai duabau vata kei na bula-va-Kalou, sai koya oqori na cakacaka ni veivakabulai. A kauta Vua na bula-vakatamata ko Karisito me rawa kina ki vua na tamata me sa mai duabau sara vata kei Koya me vaka ni rau sa duabau vata kei Tamana ko Koya, sa rawa kina ki Vua na Kalou me lomana na tamata me vaka ni sa lomana na Luvena e Duabau, ka me rawa ki na tamata me vakaiivotavota talega e na bula e va-Kalou, ka me vakataucokotaki sara kina me sa Nona. . . .

“Na duavata oqo sa vakatakarakarataki e na kena veisemati na vu ni vaini ki na veitabana. Na tamata i-valavala ca sa mai veisemati sara kivua na Karisito o koya ka sa mai yaco me tamata. E na vuku ni vakabauta sa rawa ni veisemati sara kina na bula vakatamata vata kei na vatuka-ni bula nei Karisito. Eda sa vakayacori sara me da sa duabau vata kei na Kalou e na vuku i Karisito.”
--- *Selected Messages*, bk. 1, pp. 250, 251.

4. RAICA NA CAKACAKA NI KALOU

Vukelulu, Noveba 4

a. Vakamacalataka mada na ka e vakatakarakarataki e na papitaiso. Luke 3:16; Kolosa 2:11-13.

“Na papitaiso e dua na sala-bibi taudua ni kena vakatusai raraba e matana-levu ni sa vakanadakui 'o vuravura. 'O ira era sa papitaisotaki rawa e na Yaca ni lewetolu va-Kalou, na Tamana, na Luvena, kei na Yalo Tabu, e nai tekitekivu sara ga ni nodra sa mai curuma na bula e va-Karisito me ra sa mai vakaraitaka raraba kina e matana-levu ni ra sa biuta tani na cakacaka ni vei qaravi kei Setani ka ra sa mai yaco me ra sa lewe ni vuvale vakaturaga, ka ra sa mai luvena na Tui vakalomalagi. Era sa mai talairawarawa ki nai vakaro: 'Mo dou qai lako tani maivei ira, ia dou tawasei tu, . . . Ka dou kakua ni tara na ka sa sega ni savasava'”---*Testimonies for the Church*, vol. 4, p. 180.

“Na Turaga sa cakavi ira tiko e dua nai kumukumu tamata me ra sa kai-lomalagi. Na veika e leqa tu e nai tovo ni tamata, na lewa-e-loma sa bese tu ni veisau, na qaravi kalou-matakau yalo-kocokoco, na vakaveitaliataki ni kena dau-dusi na caka-cala ni tamata, na veicati, kei na veisaqasaqa, ena vakayavalata na cudru ni Kalou ka sa dodonu me biu tani vakadua mai na nodra bula ko ira na Nona tamata era sa maroroya tiko na Nonai vunau. . . . Na Kalou ena dautala na Nona veivunau kei na veivakaroti kivei ira na Nona tamata e na gauna taucoko ni nodra bula e na dela ni vuravura.”---*Ibid.*, vol. 4, p. 180.

b. Na cava e dodonu me da na kila tiko me baleta na vei-vunau ka sa vakoti ki na kauveilatai? Kolosa 2:14, 15.

“Ni sa tara oti na vale ni veitavaki [na Turaga ko Jiova] sa qai veivosaki vata kei Mosese mai na loma ni o ni Nonai ukuuku na Kalou e na dela ni cabocabo-ni-bulubulu, ka qai solia vua nai tuvatuva taucoko ni veika me baleta na cakacaka ni vakacabo-i-soro kei nai valavala taucoko ni qaravi Kalou o koya me na qai dauvakayacori tiko e na loma ni vale-tabu. Sa mai soli kina na vunau-ni-veisorovaki kivei Mosese, ia sa vola ko koya e na loma ni dua na kenai vola. Ia nai Vunau E Tini o koya ka vosataki mai Saineai o koya ka vola ga vakai Koya na Kalou e na vatu-raraba e rua, e rau sa tugani ka maroroi ruarua koto e na loma ni kato.

“E vuqa na tamata era sa dautovolea me ra bosoka-vata na ka ruarua oqo, ni ra vakayagataka na veitikina eso mai nai Vola Tabu e vosa me baleta na vunau-ni-soro me vakadinadinataka ni sa boko nai vunau; ia oqo sa kauta-vakatani kina na Vosa ni Kalou. Na duidui e koto e na vuku ni rua na ka bibi oqo e rui raba-i-levu ka matata vinaka tu. Nai vunau-ni-veisorovaki era cokoti vata kina na veivakatakilakila eso era dusi Karisito tu, ki na Nona vakacabo-i-soro kei na Nona cakacaka vakabete. Nai vunau ni cakacaka ni veiqaravi oqo, sala-vata kei na kenai soro kei na lawa ni kenai tuvatuva, era a daucakava tiko mai ko ira na Iperiu me yacova sara ni rau sa mai veisotaraki nai vakatakarakara kei na kena ka dina e na gauna ka mai mate kina ko Karisito, o Koya na Lami ni Kalou o Koya ka kauta tani nai valavala ca ni kai vuravura. Sai koya 'o ya ka sa mai cava ka oti kina vakadua na cakacaka ni vakacabo-i-soro. Sai koya nai vunau 'o ya ka sa mai *'kauta . . . tani sara, ni sa vakota ki na kauveilatai.'* **Kolosa 2:14.** Ia na ka ga me baleta nai Vunau E Tini sai koya ka vosa kina na dau-ni-same ka kaya, *'I Jiova na Nomuni Vosa sa vakataudeitaki mai lomalagi me sega ni oti rawa.'* **Same 119:89.**”---*Patriarchs and Prophets*, pp. 364, 365.

5. NA TARAI-CAKE NI VAKATULEWA

Lotulevu, Noveba 5

a. Ni veidutaitaki vata na duidui e koto me baleta na Siga Tabu nai kavitu ni siga e nai Vunau E Tini (Lako Yani 20:8-11), a cava nai balebale ni vosa na “siga tabu” e laurai talega e na Kolosa 2:16, 17? Vakamacalataka na kedrau duidui. Vunau Ni Soro 23:37-39; Iperiu 10:1-4.

“A segata ko Paula me vagolea na nodra vakasama ko ira era a vakarogoci koya ki na dua nai Soro vakaitamera me baleta nai valavala ca. A dusia kina nai soro eso ka ra sa i-yaloyaloyalo ka ra i-vakatakarakara ni veika vinaka ena qai yaco mai, ka sa qai tukuni Karisito o Koya na ka dina ka sai vakayaco ni cakacaka kece ni veisorovaki---o Koya nai naki era a dusia kece tu ni sai Koya nai vurevure ni bula e duabulu-ga kei na nodrai nuinui na tamata ivalavala ca. Ko ira na tamata yalosavasava e na gauna makawa era a vakabulai walega e na vuku ni nodra sa vakabauta na dra i Karisito. E na gauna era sa raica kina na nona sa vakaoti i-cegu me mate e na vutugu kei na rarawa 'o koya ka kau mai me sa i-soro, era a raica-kosova tu na toba ni veitabayabaki vaka ki Vua na Lami ni Kalou o Koya me qai kauta tani nai valavala ca ni kai vuravura.”--- *The Acts of the Apostles*, p. 424.

b. Vakaraitaka mada eso na kenai vakaraitaki ni ka ka veivakaroti kina 'o Paula e na Kolosa 2:18-23.

“Ko ira era dauvakatavuvulitaka ni bula tiko na yalo ni tamata sa mate, e dau vaka me veivakacegui tu nai valavala ni nodra daucuru mai, ka ra cakacaka e na yalo ni tevoru me ra vakacalai iko kina, ia kevaka 'o vakarogoca na nodrai tukutuku-lasu ko sa na veretaki ka vakaisini mai vei koya na meca ni yalododonu, ia ko sa na vakayalia kina na nomui votavota. E na gauna sa na mai rawai iko kina nai vadi lawaki ca nei koya na dauveivakacalai levu taudua, ko sa na vagagai, ia na nona kaukauwa dauveivakacalai ena mai vakatanitaka ka vakacacana sara na nomu vakabauta ni sa Luve ni Kalou ko Karisito, ia ko sa na sega vakadua ni qai nuitaka na kaukauwa ni Nona dra o koya sa dauveivakabulai. Ko ira era sa vakacalai e nai vakavuvuli lasu oqo era sa vakayalia na nodrai votavota e na veivakacalai nei Setani. Era sa nuitaka ga na nodra caka-vinaka, ka ra sa vakamalumalumutaki ira ga e na nodra vakadonui ira ga vakataki ira, e rawa sara talega ni ra cakava na nodrai soro, ka ra sa vakalolovirataki ira ga vakataki ira, ka ra sa solia taucoko na nodra vakasama ki na kena vakabauti tu nai vakavuvuli lialia ka sesewa taudua, e na nodra sa ciqoma ka vakabauta na vakasama lialia mai vei ira eso ka ra

vakabauta ni sai ira na wekadra era sa mate oti. Sa vakamatabokotaki ira sara tu ga ko Setani ka vakasesea vakadua na nodra vakatulewa me ra kakua kina ni siqema rawa na ka ca; ka ra sa vakamuria kina nai vakaro kei na lewa e nanumi ni sa mai vua na wekadra sa mate oti 'o ya ka sa la'ki vuki sara me sa agilosu e na gauna 'qo ka sa tiko sara mai lagi e na dua na tikina cecere.'---*Testimonies for the Church*, vol. 1, pp. 297, 298.

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI

Vakaraubuka, Noveba 6

1. A cava e vakasama vuku kina vei au me'u na mareqeta na kena dauvulici na Vosa ni Kalou?
2. Tukuna mada mai eso na veika rerevaki ena dausotavi e na gauna e vakasaqarai kina na vuli-toro-cake e vakavuravura.
3. Ena rawa ni mai vukei au vakacava me'u tamata vinaka e na noqu sa mai kila rawa na veika bibi me baleta na bula nei Karisito?
4. Na cava ena dodonu me'u kila me baleta na Kolosa 2:14, 15?
5. Na mataqali siga ni vakacecegu vakacava beka e kaya tiko 'o Paula e na Kolosa 2:16, 17?

SIGA TABU, NOVEBA 14, 2026

LESONI 7

Vakatakilai Ni Bula Tawamudu

WILIGUSU: "Dou daunanuma na veika mai cake, kakua ga na veika e vuravura." (Kolosa 3:2).

Ai Vola me Wiliki: *Testimonies for the Church*, vol. 4, pp. 92-94, 350-359;
Messages to Young People, pp. 102-118.

"Kevaka sa vakayagataki tiko vakavinaka na nomu kila ka kei na cakacaka eso ko kena-dau kina me ra vakabulai kina na yalo ni tamata, kei na kena vakatetei nai vakavuvuli dina kivei era se tiko e na butobuto, me vaka ko a dau-rawa-ka kina ka dauvakalevutaki kina na veika vakavuravura ko a daukaukena, ko na rawata e vuqa sara na kalokalo e na nomu i sala vakaturaga mai na matanitu sa vakaiukuuku."---*Testimonies for the Church*, vol. 4, p. 358.

1. VAKADEITAKI IKO TIKO

Sade, Noveba 8

- a. Evei na vanua me ra na dau-rai-vakanamata tiko kina 'o ira kece era sa soli ira tu kivei Karisito? Kolosa 3:1.

"Eda sa vakaturi cake tale vata kei Karisito. A vu ni noda bula ko Karisito. E na vuku ga ni Nona loloma va-Kalou kei na Nona loloma sa vakaikuritaki eda sa vakatokai kina me da sa tamata digitaki, ka vakasucumi me da okati me luvena, ka vosoti, ka vakadonui. Ia me da sa vakacerecerea ga na Turaga."--*Selected Messages*, bk. 2, p. 245.

"Me da kakua sara ni vakaliuci keda ga vakataki keda. Na yalo-dokadoka, na daulomani koya vakataki koya, na daugarova na i-yau, na yalo-kocokoco, na daulomani vuravura, na yalo ni veicati, na daukasami, na yalo-vuvu, na dauvakasama ca, e dodonu me sa biu-tani ka vakacabori vakadua me tawamudu. Na gauna ena rairai mai kina ko Karisito, ena sega tale ni mai vakadodonutaka na veika ca taucoko oqo ka me qai mai solia e dua na bula-vakayalo me na veiraurau vata kei na Nona lako mai. Na vakavakarautaki ni bula oqo sa dodonu me sa vakayacori rawa tu ni bera na Nona lako mai. Ena dodonu me sa i-ulutaga sara tu ga ni noda vakasama, kei na noda vuli, kei na noda na dau-vakataroga, Na cava me da na cakava me da na rawa kina ni vakabulai? Me na vaka li evei na nodai valavala me rawa kina ni da vakaraitaki keda me da sa vakadonui rawa kina mai Vua na Kalou?

"Na gauna 'o na temaki kina mo sa vosa-kudrukudru, ka dauveivakalewai, ka dau-nuiqawaqawa vakalevu, ka vakamavoataki ira era tiko vakavoliti iko, e na gauna vata ga 'o ya, 'o na vakamavoataki

talega kina vakataki iko na yalomu, Isa! me qai uqeti vakatitobu sara na lomamu mo vakataroga, Ena rawa li ni'u na la'ki tucake doudou ni'u sa tawa-cala e na mata ni tikotiko vakaturaga ni Kalou? 'O ira walega sa sega na nodra cala era na tiko mai keya. Ena sega ni rawa ni la'ki vakamataliataki na tamata ki lomalagi ni se vakasinaiti tu na lomadra e na benu ni vuravura. E dodonu me sa vakavinakataki taumada e na gauna oqo na veika e leqa tu e na noda bula vakayalo, me sa kautani sara na duka ni valavala ca e na dra i Karisito o Koya sa dauveivakasavasavataki, ka me sa vakarusai sara na nodai tovo kei nai valavala ni bula sa tawakilikili, ka sevaki."---*Testimonies for the Church*, vol. 1, p. 705.

2. LEWA VINAKA SE CAVA KO NA LOMANA Moniti, Noveba 9

a. Na digidigi cava ena dodonu me da sa nakita e lomada me da na vakataudeitaka ka vakayacora me vakadeitaki kina na noda vakabulai? Kolosa 3:2, 3; Vakatakila 3:11.

“Na lomada ena digitaka ga nai vakatagedegede ni veika sa la'ki dabe-dei toka kina na noda dui vakasama, ka kevaka eda sa dauvakasamataka tu ga na veika vakavuravura, eda na gū-cē ka sega ni taura rawa nai rairai ni veika sa vakalomalagi. Eda na qai vakavinakataki vakalevu sara ni da sa vakananuma na loloma va-Kalou, na Nona vinaka, kei na loloma ni Kalou; ia eda na vakayalia sara e vuqa na ka e na noda la'ki dabe vakadua ka vakananuma tu ga na veika vakavuravura era sa sega ni tudei. Eda sa vakatara na rarawa kei na kauwaitaki ni veika wale kei na nuiqawaqawa me drete na noda vakasama ka vagolea ki vuravura, ka da na dauvakalevulevu tu e dua walega na bukebuke lailai me sa vaka sara tu e dua na ulu-ni-vanua. . . .

“Na veika sa sega ni tudei me ra kakua sara ga ni mai vakaosooso-taka tu na noda vakasama, se me ra mai benuca na lomada me yacova ni sa vakataki vuravura na noda vakasama kei na veika sa vakavuravura. Me da sa dauvakaitovotaka, ka da vakaivakarautaka, ka vakavulica na noda vakasama me vagolei ki na katuba vakalomalagi, ka me rawa ni da dabe vakadua kina e na veika sa tawa kune ka tudei, ia era na rawa walega ni vakilai e na raivotu vakayalo. E na noda rawa ni raici Koya sa tabogo sai koya eda na rawata kina me vakaukauwataki sara na noda vakasama ka lomakatakata sara kina na yaloda.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 6, p. 1100.

b. Na cava na galala sa soli tu oqo kivei ira vakaadua era sa muri Karisito, ia eda na rawa vakacava ni taukena na ka ko ya? Kolosa 3:4; 1 Joni 3:2, 3.

“Sa dodonu me vuni tu na noda bula vata kei Karisito kivua na Kalou; ‘*ia sa sega ni rairai se da sa vakaevei maimuri,*’ ‘*ni na rairai mai, ko Karisito,*’ ‘*o Koya na noda vu ni bula,*’ ‘*eda na tautauvata kaya; ni da na raica e na matada dina.*’ (1 Joni 3:1, 2). Nai rairai vakaturaga ni i-tovo sa Vakarisito ena qai cila-serau yani me vaka na mata-ni-siga, ia na rarama o koya sa cila-serau tiko mai na mata-i-Jisu ena qai serauni ira tu era sa vakasavasavataki ira oti tu me vaka ni sa savasava vakakina ko Koya. Na galala sa soli tu o koya eda sa yaco kina me luve ni Kalou sa voli e nai sau rawarawa sara, a ya ni da sa sorovaka oti taumada na veika taucoko eda taukena tu, se na noda bula sara mada ga vakataki keda.

“I na wekaqu, sa dodonu mo sa vakarautaki iko mo dua na tamata sa segata nai valavala ni yalona me sa yalo-vata sara kei na Kalou. Sa na sega ni dodonu me dua kina na nomui ulubale e na veika era na via segata na tani me ra kitaka se ra via kaya ka sa sega ni salavata kei nai valavala ni bula e Vakarisito. 'O na qai la'ki wavutu vakaidina e na mata i Koya na Turaga-ni-lewa Levu ena lewai vuravura taucoko, ia ko na sega ni la'ki saumi-taro e na vukuna e dua tani tale, ka ni 'o na la'ki saumi-taro me baleti iko duadua sara ga. Sa tu na noda dui lesilesi vakatamata yadua, ia ena sega ni dua na tamata me na vaka-i-ulubaletaka na veika ca ni nonai valavala me baleta na noda cala; ka ni sa mai solia oti vei keda ko Karisito e na Nonai valavala ni bula e dua nai vakaraitaki uasivi duadua, a ya, e dua na bula sa tawa-cala. . . .

“Na ka ni veitemaki era na tasova ga mai vakayauyau kivei keda, ka ni e na vuku ni veika oqori eda na dauvakatovolei tiko kina e na loma taucoko ni gauna ni noda mai tiko-vakawawa e vuravura. Sai koya oqori na ka ena vakadinadinataka rawa kina na Kalou, na kena vakatakilai mai nai valavala dina ni

lomada. E sega ni dua nai valavala ca ni kena yaco mai na veika ni veitemaki; ia ena qai curu ga mai nai valavala ca ni da sa soli keda yani kina vakarawarawa.”---*Testimonies for the Church*, vol. 4, pp. 357, 358.

3. NA TAMATA SA BULIVOU

Tusiti, Noveba 10

- a. E na noda sa kabiti Karisito, na cava ena dodonu me da na vakatotomuria, i.e., vakamatea laivi---ia ena rawa vakacava na ka oqo? 1 Pita 2:11; Kolosa 3:5-8.

“Sa vakaroti keda nai apositolo me da sa vakuai keda tani mai na garogaro-ca ni veika vakayago, o koya sa dauveivala kei na loma ni tamata. Na vei-i-valavala kece vakatani sa na yaco me ra garogaro-ca ena veivala tiko kei na lomada. Nai vakarau ni kanakana e vakaveitaliataki ka na mai vakamavoataka na kaukauwa vakayago ena la’ki vakavuna sara talega na tauvimate vakayalo ni lomada. Na garogaro ca e kaya tiko qoka nai apositolo ni na dauveivaluvaluti tiko kei na lomada, e sega ni baleta vakatabakidua ga na kena voroki nai kavitu ni vunau, a ya sara ga na kena vakaveitaliataki ni i-vakarau ni kana sai koya ena mai vakalailaitaka ka vakamalumulumutaka na noda kaukauwa vakayago. . . .

“O na gadreva mo sa teivaka ka samaka na nomu rawa ni lewai iko vakataki iko. Na lesoni ka dodonu mo a vulica rawa mai e na gauna ni nomu a se cauravou ka goneyalewa kina ena dodonu mo sa vakadeitaka tu e na gauna ’qo. Vakavulici iko mo sa dauvakamatea rawa na nomu bula makawa, mo vagolea na nomu lewa-e-loma me salavata kei na loma i Karisito.”---*Testimonies for the Church*, vol. 4, p. 215.

“Na gauna sa daucavuqaqataka kina na vosabubului ni nona sa papitaiso e dua na tamata lotu Vakarisito, sa na daucavuti kina vei koya na veivuke va-Kalou ni na salavata tiko kei koya. Na Tamana, na Luvena, kei na Yalo Tabu e ratou sa na tu-vakarau sara tu ga me ratou sa na cakacaka e na vukuna. Sa na vakarota kina na Kalou na veika ni veivuke vakalomalagi, me rawa ni yaco kina ko koya me sa tamata qaqa. Sa ka lailai sara na nona kaukauwa; ia na Kalou sa sega ni yalani rawa na Nona kaukauwa, ka sa nona dau-ni-veivuke sara ga na Kalou. E na veisiga taucoko sa nonai tavi me na qai dauvakatakila tiko na veika ena vinakata e na mata ni tikotiko vakaturaga ni loloma. E na vakabauta kei na bula ni vakararavi, e na nona sa na soli koya vakarawarawa ki na veika vakalomalagi sa na veivakarautaki kina na Kalou me baleti koya, sa na yaco kina me sa tamata gumatua sara ko koya.”---*Our High Calling*, p. 157.

- b. Ni gauna sa na vakavoui sara kina na yaloda, ena rawa vakacava ni mai vukea nai vakarau ni noda vosa? Kolosa 3:9, 10.

“Na veika kece sara era na dauvakayacora ko ira na tamata lotu Vakarisito sa dodonu me ka e daulaurai vakarawarawa me makare-sese sara me vaka na rarama ni mata-ni-siga. Nai vakavuvuli dina sa mai Vua ga na Kalou; ia na cakacaka ni veivakacalai, e na kena veimataqali ni kenai tuvaki duidui taucoko, era sa mai vei Setani; ia na sala cava ga ena gole tani kina e dua mai na sala dodonu ni i-vakavuvuli dina sa na vakacalai koya ga kina vakataki koya ki na kaukauwa i koya na vu-ni-ca. Ia sa sega ni ka mamada walega se me ka rawarawa na kena vosataki na ka dina ka dodonu. Eda na sega ni rawa ni tukuna vakadodonu na ka dina vakavo walega kevaka eda sa kila na dina; sa dau-vaka li evei na wasoma ni kena tarovi ni kena kilai na ka dina e na eso na ka e dodonu me da na cakava, baleta walega na cala ni vakasama, na vakatabakidua ni ivakarau ni rai, na cala ni veika eda kila, kei na cala ni vakatulewa! Eda na sega ni dutukuna rawa na ka dina vakavo walega ni sa mai tubera na noda vakasama ko Koya na Vu-ni-dina.”---*Thoughts From the Mount of Blessing*, p. 68.

“Sa marautaka tiko vakalevu ’o Setani ni sa rawata tiko vakavinaka na nona vakalolovirataka nai rairai ni Kalou vei ira na kawa-tamata. Ia sa qai lako mai kina ko Karisto me mai vakavinakataka tale ki na tamata na kena i rairai dina na nona Dau-ni-veibuli. E sega ni dua tani tale, ka ni sai Karisito sara ga ena rawa ni mai ukucavutaka-vou tale nai tovo kei nai valavala ni bula ka sa mai vakacacani tu e nai valavala ca.

“E a lako mai ko Koya me mai vakasevi ira tani na tevoru era sa mai lewa tu na noda lewa-e-loma. E a lako mai ko Koya me mai vueti keda cake mai na kuvu ni soso, ka me mai bulia-vou tale nai tovo sa vakadukadukalitaki tu e na ca, me sa veiucui vata sara kei na Nonai tovo va-Kalou, ka me vakarairavinakataka e na Nonai ukuuku lagilagi.”---*The Desire of Ages*, pp. 37, 38.

4. NA KAWA-NI-TAMATA DUATANI TAUDUA Vukelulu, Noveba 11

a. Vakamacalataka na Nonai tukutuku na Kalou me baleta na kawa-tamata taucoko ka buli ira 'o Koya. Cakacaka 17:24, 26, 27; Kolosa 3:11

“Ko Karisito sa raica oti tu ni sa lutu-dromu tu na kawa-tamata ki na bula vakaloloma ka i-valavala ca. A sa kila rawa tu ni 'o ira na tagane kei na yalewa era sa vakuai ka ra sa vakalolovirataki, ka ra sa guta sara ga vakalevu na vei-i-valavala ca ka toro-sobu duadua. Era sa qoroqoro vakalevu 'o ira na agilosu ni rawa vei Karisito me sa mai colata e dua nai tavi, era raica tu, ni vaka me dua nai tavi lolovira, ka rui beci sara vakalevu. Era sa qoroya sara talega ni sa rawa Vua na Kalou me vosoti ira e dua na kawa-tamata i-valavala ca. Era a raica rawa sara talega ni sa sega sara ga ni dua na tikina me bau galala me rawa ni ra lomani kina. Ia *'Ni sa lomani ira na kai vuravura vakaoqo na Kalou, me solia kina na Luvena e Duabauga sa vakatubura, me kakua ni rusa ko ira yadua era sa vakabauti Koya, me ra rawata ga na bula tawamudu.*’ **Joni 3:16.**

“A lako mai ki vuravura oqo ko Karisito ka kauta tiko mai nai tukutuku ni loloma kei na Nona veivosoti. Sa mai vakadavara rawa kina na yavu me baleta e dua na lotu o koya ena qai semati ira vata kece na Jiu kei ira na kai matanitu tani, na loaloa kei na vulavula, na bobula kei nai taukei, me ra sa veitacini sara, ka ni ra sa tautauvata kecega e na mata ni Kalou. Sa sega ni yalani rawa na Nona loloma na noda i Vakabula kivei ira na tamata kecega. Vei ira vakaadua ga na tamata sa raica rawa tu 'o Koya ni ra na rawa ni veisau na tamata me ra vakavinakataki. Ia e na Nona kaukauwa va-Kalou kei nai nuinui sa kidavaki ira kina ka ni a sa mai solia oti kina na Nona bula e na vukudra. E na vuku ni Nona kaukauwa era sa na rawa kina ni bula-taka e dua na bula sa vutuniyau sara e na caka-vinaka, ka sa vakasinaiti e na kaukauwa ni Yalo Tabu.”---*Testimonies for the Church*, vol. 7, p. 225.

b. Vakaraitaka mada mai na veisala eso e na vuku ni noda vosa kei na veika eda vakayacora ena rawa ni vakatakilai kina e dua nai vakatagedegede cecere ni lotu Vakarisito e uasivi cake mai na ka sa daulaurai rawa tu. Kolosa 3:12-14.

“Kevaka sa kilai matata tu na nona i valavala ca e dua na wekada, kakua sara ga ni la'ki tukuna se via vakaraitaka kivua e dua tale na wekamu, ia e na vuku ni nomu lomana na yalo ni wekamu 'o ya, e na yalo sa vakasinaiti e na yalo-ni-loloma dina, e na yalo ni veikauwaitaki titobu sara, tukuna vei koya na nona cala, ka qai laiva koto vua na ka 'o ya kei na Turaga me na vakayacoka ga kina. Ko sa vakayacora oti kina na nomui tavi. Ia, mo kakua ga ni la'ki tauca nai totogi.

“Sa rui dautauri wale tu ga vakamamada na leqa vakaoqo me qai dautuliraki tu kina e dua na wekada, me vakacacani kina 'o koya, ka qai mai vauci koto kina ko koya e na nona vakacacani. Sa dautiko talega na loma-katakata e na vuku ni Kalou, ia ka sega ni vaka na ka sa daukilai rawa tiko. Kevaka me kauwaitaka mada na tamata yadua me vakadodonutaka ka vakavinakataka taumada na yalona, e na gauna era na dauveitauraki vata kina na veiwekani, na nodrai tukutuku ena tuvakarau tu, ka ni na tasova tiko mai na dua na yalo sa vutucoqa tu, ia 'o ira na tamata era sa tiko-vakavolivolita ka ra sega ni se vakabauta nai vakavuvuli dina ena vakayavalati na lomadra ka ni sa tarai ira nai tukutuku. Na vakarairaitaki ni Yalo ni Kalou ena vosa ki na lomadra me kaya vei ira ni 'o ni sa luve ni Kalou. Na noda veilomani vakai keda sa dodonu me na daulaurai votu tu mai vei ira na tamata kecega. Ia e sa na qai vosa ka tukuni-ka-taki. Ena laurai-votu na kena revurevu. . . .

“Na tamata vakayadua me sa ciqoma ka taura me kitaka na cakacaka, mo lomakatakata ka veivutuni; ia ni sa na vakadodonutaki taucoko na caka-cala, mo qai vakabauta sara ni sa ciqomi iko na Kalou ka sa vosoti iko. Lako, mo kakua ga ni lolosi, ia mo vakabauta ga na Kalou kei na Nona Vosa.”---*Ibid.*, vol. 1, p. 165.

5. E DUA NAI LAGALAGA-NI-SERE KAMICA Lotulevu, Noveba 12

- a. E na loma ni vuravura ni veimecaki sa tu nikua, vakaraitaka mada mai eso nai valavala ni bula e dau-veivakacegui ni dua na bula sa va-Karisito vakaidina. Kolosa 3:15-17.**

“Me da guilecava mada na noda dui dredre kei na noda dui leqa, me da sa vakacaucautaka mada ga na Kalou e na vuku ni galala sa soli tu me da na dau-vakacaucautaka kina na Yacana. Ia na ka ni veivakalougatataki buta-katakata ni veisiga vou yadua me yadrati kina na vakamolimoli e na lomada e na vuku ni veisolisoli uasivi ni Nona loloma dauveimaroroi. E na gauna 'o na daudolava kina na matamu e na dua na mataka, vakavinavinaka tiko kivua na Kalou e na Nona a maroroi iko tiko e na loma ni dua-taucoko na bogi. Vakavinavinakataki Koya e na vuku ni Nona vakacegu sa tiko e na lomamu. E na mataka, e na sigalevu, kei na bogi, cabora na nomu vakavinavinaka me vaka e dua nai saluwaki boi-kamica me vakacaberi cake yani ki lomalagi.

“E na gauna ena tarogi iko kina e dua se sa vaka tu evei nai tuvaki ni nomu bula, mo kakua sara ni tovolea mo via vakasamataka e dua na ka mosimosi se ka rarawa mo tukuna me rawa kina ni 'o lomani. Mo kakua ni vosataka ni lailai na nomu vakabauta kei na nomu loma-bibi ka rarawa. O la na dau-ni-veitemaki e daumaraudaka sara ga me rogoca na veivosa vaka 'o ya. E na gauna 'o na dauvosa ka tukuna kina eso nai ulutaga butobuto, 'o sa na vakacaucautaki koya tiko kina. Me da na kakua sara ni tikora na kaukauwa vakaitamera nei Setani me mai rawai keda ka vakamalumalumutaki keda. Sa na dauvakavuqa na noda dausoli keda vakarawarawa ki ligana e na noda dauveitalanoataka tu na nona kaukauwa. Ia me da dauveitalanoataka ga na kaukauwa vakaitamera ni Kalou me vauca vakadua taucoko na veika eda daugagadre kina me duavata kei na loma ni Kalou. Mo dutukuna tikoga na kaukauwa-sega-ni-vakatauvatani rawa nei Karisito, ka mo dutukuna tikoga na Nona lagilagi. Ko lomalagi taucoko era kauwaitaka tu na noda vakabulai. 'O ira na agilose ni Kalou, era udolu-vaka-udolu, ka ra udolu vakatini, era sa lesi oti tu mera qaravi ira era sa macala oti tu me ra na vakabulai. Era sa dauyadravi keda ka maroroi keda mai na veika ca ka ra sa daubiliga-lesu na kaukauwa ni butobuto o koya sa dausegata tiko me mai vakarusai keda. Me dua li na ka me na tarovi keda me da na dauvakavinavinaka tiko kina e na veitiki ni gauna yadua, ka vakavinavinaka tiko e na gauna mada ga eda sotava tiko kina na veika dredre e na noda sala?”---*The Ministry of Healing*, pp. 253, 254.

“E na uludra taucoko o ira era sa na gumatua, ko Jisu e na ligana-i-matau vakataki Koya, ena vakatokara vei ira nai sala-lagilagi sa vakaiukuuku. Nai sala-vakaturaga sa maroroi tu me baleti ira vakayadua, ena volai tu kina na 'dui-yacadra-vou,' [Vakatakila 2:17], kei na vosa-sa-ceuti, 'Sa tabu me nei Jiova.' E na ligadra sa soli kina me ra tauyadua nai viu ni qaqa kei na api makumakualiliva. Ia ni ra sa qai qiria na nodra api ko ira na agilosu sa liu, era sa qiriqiri talega na veiliga-vakaaduaga me ra qiria vakamaqosa na wa ni nodra dui api e na nodra dui maqosa taucoko, ka sa lalata-cake mai kina na rorogo-kamica ni i-vakatagi e na kena rorogo talei ka rui matalau.”---*The Great Controversy*, p. 646.

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI Vakaraubuka, Noveba 13

- 1. Na cava e dauvakaraitaka vakawasoma ni da sa rairai tao tu beka e na dua na ka vakavuravura?**
- 2. Au na rawa beka vakacava ni'u na vakabibitaka e na noqu vakasama na noqu vakavakarautaki au me baleti Jisu?**
- 3. Na cava e gadreva kina vei au ko Jisu me'u toka-dei ga e na dua nai vakatagedegede cecere ni vakasama kei na cakacaka?**
- 4. A cava e sa rui tawayaga kina na kena dauveitalanoataka tu na duidui vakamata-tamata ka ni sega ni dua na betena vei ira era lotu Vakarisito dina?**
- 5. Au na rawa beka vakacava ni vakacilava yani na savasava, kei na tawa-cala nei Lomalagi e na vosa kei na sere?**

Mai Na Matavuvale ka Sivita Yani

WILIGUSU: “Ia dou veilomani vakai kemudou, dou lomavinaka, dou kakua ni veicudruvi, me vaka sa sega talega ni cudruvi kemudou na Kalou e na vuku i Karisito.” (**Efeso 4:32**).

Ai Vola me Wiliki: *Testimonies for the Church*, vol. 3, pp. 527-540.

“Sa dodonu me tiko vei keda na Yalo ni Kalou, kevaka e sega, eda na sega ni tiko-veiyaloni e na loma ni matavuvale. . . . Kevaka sa cala e dua, o koya kadua ena segata mada me vosota me vakataki Karisito, ka na sega ga ni vakanadakui koya ka gole tani.”---*The Adventist Home*, p. 118.

1. NA KEREKERE KIVEI IRA NA MARAMA

Sade, Noveba 15

- a. Ena rawa beka vakacava kivua e dua na radini-vale me vukea na tiko-veiyaloni e na loma ni nona bula ni vakawati? Vosa Vakaibalebale 14:1; Efeso 5:33; Kolosa 3:18.

“Na veiwekani ni veiwatini sa rui ka tabu ka bibi sara.”---*Manuscript Releases*, vol. 6, p. 43.

“E vuqa na tagane vakawati era dau la’ki tuvakadua ga e na veivosa oqo, ‘Oi kemudou na yalewa vakawati, mo dou talairawarawa,’ ia eda na wilika talega nai cavacava ni itukutuku vata ga oqori, ni kaya vakaoqo, ‘Me vaka sa dodonu Vua na Turaga.’

“E vinakata na Kalou vua na yalewa vakawati me daumaroroya na bula ni rerevaka na Kalou ka me dauvakarokorokotaka na Kalou e na veigauna taucoko. Me sa soli koya sara vakaoti kivua na Turaga ko Jisu Karisito, o Koya ka voli koya e nai voli vakaitamera, ni nona a solia na Nona bula, me sa mai wili me luvena dina. Na Kalou sa solia kivua na lewa-e-loma, ka na sega ni dodonu me vakacācā-nā e na nona caka-cala ka sega ni totogitaki kina. Na nona bula vakai koya ena sega ni la’ki veisemati-vata kei na watina, ka ni sa voli koya oti ko Karisito. Sa na okati me dua na caka-cala ni soli koya tu vakamataboko me la’ki kitaka na ka ena kaya vei koya na watina e na ka kcecega, ka ni sa kila tu ko koya, ni na mavoa ga kina na yagona e na nona sa cakava vaka kina ka na mavoa talega kina na yalona, o koya ka sa voli oti mai na veivakabobulataki nei Setani. Sa tiko rawa e Dua e cecere cake mai vei tagane kivua na yalewa vakawati; a ya, ko Koya na nonai Vakabula, ia na nona talairawarawa kivei watina me vakayacora me vaka sa lewa vakakina na Kalou--’me vaka sa dodonu Vua na Turaga.’”---*The Adventist Home*, p. 116.

“Kevaka sa tiko vua na yalewa vakawati na Yalo i Karisito, ena dauqarauna ko koya na veivosa ena cavuta; ena lewa-vakavinaka sara nai valavala ni yalona, ena dautalairawarawa, ia ena sega ga ni vakila me vaka e dua sa tamata bobula, ka me sai tokani vinaka ga nei watina.”---*Ibid.*, p. 118.

2. E DUA NA KEREKERE GUILCAVI

Moniti, Noveba 16

- a. Me na dauvaka li evei na nodrai valavala ’o ira na yalewa vakawati era sa rerevaka na Kalou, e na nodra na vakabibitaka na veiyavu ni Nonai valavala ni bula na Kalou---ka ra dauvakayaloqataki talega mai vei ira na nodra dui matavuvale kei nai soqosoqo lotu e na nodra sa na vakayacora vakakina? 1 Pita 3:1-6; Filipai 2:14.

“Sa daumaroroi tale tu ga eso na matakau e na loma ni noda veimatavuvale kei na loma ni noda veisoqosoqo-lotu e na siga nikua ka ni tarai keda tale tu ga na kedra kaukauwa me vaka sara ga na kaukauwa ni kena revurevu ni i-vakatakarakara ni luve-ni-bulumakau-koula o ya kivei ira na Isireli e na loma ni lekutu. Ena rawa beka ni ra bau lialiaki na tamata me ra sa vakasaqara ka ra vakacakulea na nodra dui bula vakataki ira? Era na vakayacora rawa beka na nodra cakacaka ’o ira nai vakatawa-ni-

sipi me vakataki ira na dauyadrayadravaki yalodina ni Kalou? Era na raica rawa beka se na mataqali matakau vakacava era sa mai maroroya tiko? Ena rawa beka vei ira na tamata vakayadua ka veilaroi tu nai tuvaki ni nodra bula me ra bau liaca ka ra vakasamataka ni sa dodonu me ra sa tamata-dua tani ka ra tawasei-tani e na nodrai sulusulu, e na nodrai vosavosa, e na kedrai rairai, mai vei ira e vuravura? Era na bau raica rawa beka ni nodra bula-ni-qaravi kalou-matakau e na veika lalai kei na veika lelevu, sa tawasei ira tani tiko mai Vua na Kalou? Era sa na daumadua e na gauna era sa vunauci kina, ia era sega ga ni via veivutuni.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 7, p. 941.

“Na raqataki ni i-sulusulu sau-lelevu sa dauvakavuqa ni dau-uqeti kina na garogaro-ca e na loma ni tamata e tokara tu nai sulu 'o ya, ka sa yadrati sara talega kina na dodomo-ca ka toro-sobu e na loma ni tamata o koya ka sarava tiko mai. Na Kalou sa raica vinaka tiko mai na rusa ni i-valavala-ni-bula ni sa vakavu ga mai na kena dauvakaveitaliataki na bula ni dokadoka kei na tawayaga ni ivakarau ni i-sulusulu.”---*Counsels on Health*, p. 602.

“Nai sulusulu sa yaco me kalou-yalewa o koya ka sa vakatulewa ka sa vakacola-sau tiko e na vuravura e-taudaku, ka sa dauvakavuqa ni sa mai usumaki koya sara ga e na loma ni lotu. Na lotu sa dodonu me sa yavutaki koya sara tu ga e na Vosa ni Kalou, ia 'o ira nai tubutubu ni gone me ra sa yalomatua ka ra vakamalumalumutaki ira e na vuku ni ulutaga oqo. Na gauna era na raici ira kina na dui-luvedra ni ra sa tekivu malele me ra sa vakamurimuria na veimataqali i-sulusulu mai vuravura, sa dodonu me ra na vakataki Eparaama, me ra yatedei ni vakaroti ira na nodra lewe-ni-vuvale me ra vakamuri ira nodrai tubutubu. Ia me ra kakua ni okati ira vata kei vuravura ka me ra sa semati-ira-dei sara ga kivua na Kalou.”---*Tesimonies for the Church*, vol. 5, p. 499.

“Na nodra taqomaki na tamata ni Kalou mai na i-valavala ni bula mai vuravura ka sa toro-sobu tikoga e na levu ni kena ca, ka dau-veisiwati, kei na kena vunautaki ka vakatavuvulitaki e na loma ni lotu na i-vakarau ni tiko-bulabula vakayago kei na bula vakayalo, na vakavinakataki ni i-vakarau ni i-sulusulu, oqori a sa mai vakatavuvulitaki oti vei keda. A sega ni kena i-naki me mai vaka tu nai vua-ni-veivakabobulataki, ia me mai ka ni veivakalougatataki vei keda.”---*Ibid.*, vol. 4, p. 634.

b. Na cava beka ena mai vakaukauwataka nai soqosoqo lotu me laveta ka taura-dei toka kina veivakavuvuli va-Kalou ka taqomaka sara talega na bula vakayalo e na loma ni dua na vuravura sa sega ni vakabauti kina na Kalou? Taito 2:1-5; Maciu 5:8.

“Vei kemuni na marama, sa dodonu mo ni sa vakuai kemuni sara ga mai na vatuka-i-cā ni i-rairai ni mata ni valavala ca. E na i-tabayabaki-vakusakusa eda sa tiko kina oqo, ka sa kaukauwa sara kina na cakacaka butobuto ni veivakacalai, 'o sa na sega ni tiko-vinaka vakavo walega kevaka mo tudei ka yadradravaki tiko. E kunekune-na-yaloka-ni dilio ka ni sa dredre ni kune nai valavala vinaka kei na yalomalumalumu. Au sa vakamamasu tiko vei kemuni na sa muri Jisu Karisito tiko, me sa cecere sara ga ka dei tiko na veika mo ni sa vakatusa, me maroroi ka taqomaki kina na i-yau talei, i-sau-dredre, a ya na yalomalumalumu. Oqo na ka ena maroroya ka taqomaka na i-tovo-savasava.”---*A solemn Appeal*, p. 151.

3. NA KEREKERE VEI IRA NA TURAGA

Tusiti, Noveba 17

a. Na nakinaki me sa via vakawati, na cava e dodonu me sa na kila taumada tiko e dua na tagane? Kolosa 3:19.

“Na gauna era na vinakata kina 'o ira na tagane vakawati na talai-rawarawa vakaoti mai vei ira na dui-watidra, ka ra kaya me ra na kakua ni vosa se me ra via-vakayaco-lomadra na marama e na loma ni matavuvale, ka me ra sa talairawarawa ga vakaoti, era sa na vakadaberi ira na watidra e na dua nai tutu ni bula e veisaqasaqa sara tu ga kei nai Vosa ni Kalou. Na vakadewataki cala ni Vosa ni Kalou e na kenai lakolako vakaoqo, era sa na voroka sara tikoga nai tuvatuva va-Kalou me baleta na bula ni vakawati. Na mataqali vakavakadewa vakaoqo e dauvakayacori baleta wale sara ga na nodra via cakava na nodra vakatulewa ga vakataki ira, ka sega sara ga ni tiko vei ira na dodonu me ra kitaka vaka-kina. Ia eda na wilika ni kaya koto vakaoqo ne, 'Oi kemudou na tagane vakawati, mo dou lomani ira na watimudou, ka kakua ni yaloca vei ira.' (Kolosa 3:19). Na cava me yaloca kina e dua na tagane vakawati

vua na watina? Kevaka sa kunei watina na tagane vakawati ni sa caka cala ka sa levu na ka tawadodonu e cakava, na yalo ca ena sega sara ga ni walia rawa na ca 'o ya. . .

“A sega sara ga ni tiko e na Nonai tuvatuva na Kalou me sa dauvakatulewa me lewa na ka kecega na tagane vakawati, e na nonai tutu vaka-i-liuliu ni matavuvale, a ya, ni 'o koya sara mada ga e sega ni se vakamalumalumutaki koya tu vei Karisito. Sa dodonu me vakarorogo o koya e na ruku ni lewa nei Karisito ka me qai rawa ni vakatayaloyalotaka kina o koya na bula ni veiwekani kei Karisito ki na loma ni soqosoqo lotu.”---*The Adventist Home*, pp. 116, 117.

“E vuqa na tagane vakawati era daulomani ira na watidra, ia era sega ni dauvakarairaitaka ni ra sa rui nanumi ira ga vakataki ira. Era lasutaka wale tu ga na vakaturaga ni nodrai valavala ka ni ra sa rui dokadoka, ka ra na sega kina ni ra vakaraitaka na nodra loloma e na nodra vosa kei na veika era cakava. E vuqa sara na tagane, ko ira era sega sara tu ga ni kila na waloloi tu ni lomadra 'o ira na watidra e na nodra gadreva tu me tau vei ira na veivosa malumu ni veiciqomi kei na loloma. Era sa buluti ira na nodra daulomani me ra sa takali-tani kina mai vei ira ka ra sa didivaka na veivakarautaki ni Kalou o koya ka sa tawasei ira mai vei ira na nodrai tokani, ka kevaka walega me ra a bau rawa ni raica na uto dina sara ni nodra bula ni nodrai tokani, era na qai raica rawa kina ni nodrai valavala ga ni bula sai koya ka vakavuna nodra sa mate-dole na watidra.”---*Testimonies for the Church*, vol. 3, pp. 527, 528.

b. Na cava beka ena uqeta na yalo ni loloma dina e na bula ni dua na tagane me baleti watina--ena la'ki vakayavalata vakacava na nona veiwekani kei na Kalou nai valavala ni nona bula? Efeso 5:25, 339 (matai kenai wasewase); 1 Pita 3:7.

“Na tagane vakawati sa dodonu me vulica mada na kenai lakolako ka qai vakasaqara me kila se cava nai balebale ni i-vakatakarakara e kainaki koto e na Efeso, na veiwekani o koya ena dauvakataudeitaka ko Karisito ki nai soqosoqo lotu. Na tagane vakawati me sai Vakabula ki na loma ni nona matavuvale. Ena rawa ni tudei e na nonai tutu vakaturaga, ni i-tutu-vakatagane ka solia vua na Kalou, me dausegata kina me laveti watina cake kina kei iratou na luvena? Ena rawa li vei koya me daukaburaka vakavolivoliti koya e dua na draki ni bula e savasava, ka kamikamica? Ena sega li ni qarauna me cakacaka sara vagumatua me teivaka na loloma i Jisu, ka cakava me sai vakarau-tudei ni yavu ni vakavuvuli e na loma ni nona matavuvale, e na nona vakamatatataka na veika e kaya e nai tutu ni vakatulewa?

“O ira na tagane vakawati vakaadua kei ira na tama me ra sa vulica ka kila vinaka mada na veivosa kece sara nei Karisito, ia me kakua ga ni vakatitabaki-dua ki na dua na yasana, ka la'ki dabe-dei toka ga e na vakasama ni nona talairawarawa vakaoti na yalewa vakawati kivua na watina, ia e na rarama ni kauveilatai mai Kalivari, me vulica sara kina na nonai tutu e na loma ni matavuvale.”---*The Adventist Home* p. 117.

4. KO IRA NAI TUBUTUBU KEI IRA NA GONE Vukelulu, Noveba 18

a. Vakamacalataka na nodai tavi kivei ira na nodai tubutubu. Nai Vakarua 5:16; Kolosa 3:20.

“Ko ira na gone era sega ni dokai ira ka ra talaidredre vei ira na nodrai tubutubu, ka ra sega ni kauwaitaka na nodrai vakasala kei na lewa, era na sega ni dua na nodrai votavota e na vuravura vou ni sa na vakavoutaki tale. Na vuravura vou ka savasava ena sega kina na nodra tikina na luvena tagane kei na luvena yalewa dau-vakavu-nene, dautaleidredre, sega ni dau-vakavinavinaka.”---*The Adventist Home*, p. 295.

“Sa sega tale ni dua na gauna me ra na via tarova kina 'o ira na gone na nodra dokai ira ka lomani ira na tamadra kei na tinadra. Na gauna taucoko era se bula tiko kina nai tubutubu ni gone, sa dodonu me ra na marautaka tiko na gone me ra daudokai ira ka rokovi ira tiko. Sa dodonu me ra daukauta tiko mai na yalo-ni-mamarau kei na logaloga-vinaka ni bula e vaka nai serau ni rarama ni mata-ni-siga ki na nodra bula ko ira nai tubutubu era sa matua ka ra sa qase sara e na nodra yabaki ni bula, e na sala cava ga era rawa ni vakayacora kina. . .

“Na vakasama ni nodra rawa ni vakayacora 'o ira na gone na veika me ra vakacegu tiko kina 'o ira nai tubutubu sai koya oqori e dua na vakasama ni veivakacegui e na dua taucoko na gauna ni bula, ia ena kauta dina mai kivei ira na reki ni ra na gadreva sara tu mada ga vakataki ira me ra bau kauwaitaki ka ra lomani. Ko ira ka sa vakasinaiti tu na lomadra e na yalo ni loloma era na okata tu na galala ni kena rawa ni vakayagoyago-vinaka-taki na sala ki nai bulubulu me baleti ira na nodrai tubutubu, ni oqori e dua na galala vakaitamera e sega ni vakarautaki rawa e na kena rui vakaitamera. Era na rekitaka ni sa bau dua rawa na nodrai tavi me ra kauta yani kina na bula-logaloga-vinaka kei na vakacegu ki nai cavacava ni nodra veisiga o ira na nodrai tubutubu era daulomana.”---*The Review and Herald*, November 15, 1892.

- b. E na nodai tutu vaka-i-tubutubu ni gone, eda sa vakaroti vakacava me da cakavi ira na luveda e na vuku ni nodrai tavi vei keda me rawa ni vakarawarawataki vei ira? Kolosa 3:21; Efeso 4:32, 6:4.**

“Ko ira na cauravou kei ira na goneyalewa era leca-i-ka ka ra sega ni se bau vakila, ia na kena lomani ka taleitaki nai Vola Tabu kei na kenai vakavuvuli tabu ena sega ni yaco ga mai vakai koya. Vakavo walega kevaka sa vosoti na mosi vakaitamera ni kena tarai cake ni bai me itatarovi e vakavolivoliti ira me taqomaki ira kina mai nai lawaki kecega nei Setani, ke sega, era sa na tu-vakarawarawa sara tu ga ki na nona veitemaki ka sa na yabeni ira yani ko koya me vaka era sa nona bobula e na ruku ni nona lewa ga. E na loma ni nodra veiyabaki ni bula era se gone-lalai kina, me ra sa na dauvakatavulici kina na gone me ra kila na veika e vakaroti tu e na Nonai vunau na Kalou kei na kena vakabauti ni 'o Jisu e nodai Vakabula ena mai vakasavasavataka na duka ni i-valavala ca. . . .

“Ko ira na gone era na rawa ni moici ka tuliraki e na gauna era se gone-lalai kina. Ia ni sa tavali na veiyabaki e na gauna ni se malumu kina na yalodra ka se rawarawa ni moici e na veika e vakatavuvulitaki e nai vakavuvuli dina, ia e lailai na gauna e dausoli ka vakatikikitaki me baleta na nodra bula vakayalo. Na vei-lesoni talei ni vakavuvuli dina kei nai tavi sa dodonu me dauvakasucumi ki lomadra e na veisiga taucoko.”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, p. 329.

“Na gauna era na kila rawa kina na tama kei na tina nai valavala ni nodra na dauvakatotomuri ira 'o ira na dui-luveda, era sa na dauqarauna vinaka sara na nodra veivosa kece kei na nodrai vukivuki.”---*Sermons and Talks*, vol. 1. p. 325.

“Era na daumarau 'o ira nai tubutubu ni gone e totoka tu na nodra bula ni sai vakaraitaki tu ni bula e va-Kalou, ka sai koya ena yadrati kina e na bula ni gone me dauvakavinavinaka kei na vakarokoroko; 'o ira nai tubutubu e na vuku ni nodra yalovinaka kei na dauvakatulewa dodonu kei na dau-vosota vakadede sa na bucini kina vua na gone na loloma kei na lewa-dodonu kei na dau-vosotavakadede ni Kalou.”---*Prophets and Kings*, p. 245.

5. QARAVI NAI TAVI

Lotulevu, Noveba 19

- a. Veitalia na nodai tutu e na vanua ni cakacaka se na nodai tutu e na loma ni dua nai tikotiko, nai vakarau ni vakasama vakacava ena uqeti kina nai tovo ni bula Va-Karisito dina e na noda bula? Kolosa 3:22-4:1, 5.**

“E tiko na ka vaka-sainisi e na dua na mataqali cakacaka beci wale tu ga, ia kevaka era na kauwai kina na tamata kecega, era na rawa ni raica na kena rui vakaturaga ni cakacaka 'o ya. Na yaloda kei na lomada me sa uqeti me vakacakacakataki e na mataqali cakacaka cava ga me cakava; a ya, e sa na qai marau ka vuavuai sara. . . . E tiko na kena dokai na veimataqali cakacaka kecega o koya e yaga ka ganita me vakayacori. Ia nai vunau ga ni Kalou me sai vakarau kai vakatagedegede ni cakacaka se yavala ka na vakaturagataka ka vakatabuya na cakacaka kecega. Na dauyalodina e na kena vakayacori na vei itavi yadua ena vakaturagataki kina na cakacaka, ka na vakarairaitaki kina e dua nai tovo ni bula e rawa ni na vakadonuya ka marautaka na Kalou.

“‘Mo lomani Jiova na nomu Kalou e na lomamu taucoko, kei na yalomu taucoko, kei na nomu kaukauwa taucoko.’ Na Kalou sa gadreva na loloma o koya sa dauvakarairaitaki e nai vakarau ni cakacaka e na yalodina, kei na cakacaka e na loma dina, e na veiqaravi e na kaukauwa vakayago. . . .

“E rawa ni ’o na digitaka mo vakacalai tu e nai vakarau ni nomu vakasama e na dua nai vakarau cala ni cakacaka baleta ga ni o sega tu ni se tu-vakarau mo sa vakavinakataki iko taumada, se mo rawa ni wereca ka teivaka na kaukauwa sa na nomu kaukauwa me rawa ni la’ki vakayacora na cakacaka ni veiqaravi uasivi taudua, ’o na qai raica kina ni ’o na gadrevi mo la’ki veiqaravi mai na veivanua kecega. Ko na qai marautaki baleta na uasivi ni i-vakarau ni nomu veiqaravi. ‘A ka kecega sa vakaitavi kina na ligamu, mo kitaka e na nomui gu.’ ‘E na gumatua mo dou kakua ni vucesa mai: me katakata na yalomudou; mo dou qarava na Turaga.’”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 5, p. 1112.

“Eda na sega ni kila na ka ena yaco e na dua na siga, e na dua na aua, se na ka ena kauta e dua na tiki ni gauna, ia me kakua ni da tekivuna e dua na siga ka da sega mada ni se tataunaka na nodai lakolako kivua na Tamada vakalomalagi. Ko ira na Nona agilose era sa lesi oti tu me ra na dauvakaraici keda voli, ka kevaka eda sa vakararavitaka na noda bula ki na ruku ni nodra veimaroroi, ia e na veigauna rerevaki eda na dausotava era na tu sara tu ga e yasada-i-matau. E na gauna eda dausega kina ni vakila ni da sa tu e na dua na vanua rerevaki eda rawa ni la-ri kina e na dua na kaukauwa cala, era mai tu e yasada ko ira na agilose, me ra na mai vagolei keda tani ki na dua na sala uasivi cake, era na digitaka vei keda na vosa me da tukuna, ka ra na uqeti keda e na ka me da cakava. Ia na nodai gu ena vakanomodi tu ga ka sega ni rogo, sega tu beka ni kidavi, ia ena rui kaukauwa sara e na nodra rawa ni vakayararayataki kina na tamata kivei Karisito kei na vuravura sa vakalomalagi.”---*Christ’s Object Lessons*, pp. 341, 342.

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI Vakaraubuka, Noveba 20

1. Vakamacalataka mada na bula vakaivakarau e vakarota na Kalou me baleti ira na yalewa vakawati.
2. Vakaraitaka mada mai e dua nai valavala ni qaravi kalou-matakau e dauveivakataqayataki ka dau la’ki yaco me i-ta-tacori, se dai.
3. Vakamacalataka mada mai na veikacivi cecere ni dua na tagane vakawati e na bula ni vakawati.
4. E na noqui yalava ni bula kivei rau na noqui tubutubu, au na rawa vakacava ni’u vakatakila sara kina vakavinaka na loma ni Kalou?
5. Au na rawa beka vakacava ni’u vakatakila vakavinaka sara vei ira mai na noqu vanua ni cakacaka na loma ni Kalou?

Cakacaka E Na Vukudra Era Yali Tu

WILIGUSU: “¹⁰Dou a raica dina, kei na Kalou talega, ni sa savasava ka dodonu ka sega ni cala na neitoui valavala e na kemudou maliwa, oi kemudou sa vakabauta: . . . ¹²Mo dou ia nai valavala sa kilikili kei ira sa nona na Kalou, o Koya sa kacivi kemudou ki na Nona matanitu kei na vanua sa vakaiukuuku.” (1 Cesalonaika 2:10, 12).

Ai Vola me Wiliki: *The Acts of the Apostles*, pp. 346-358.

“Ko Paula e dua ka kena dau e na cakacaka ni veivakatavulici. E a dauvunautaka na kosipeli e na voqa ga ni domona, ka e na nona daucakacaka vakavuku e a dauvunautaka sara talega e na nona vakayagataka na ligana.”---*The Review and Herald*, March 6, 1900.

1. NAI VAKATAWA NI SIPI YALODINA

Sade, Noveba 22

- a. Na rawarawa ni i-matai walega ni nona a veikidavaki ko Paula kivei ira mai Cesalonaika, a rawa vakacava ni vakatakila na titobu ni nona sa rui kauwaitaka vakalevu na qele-ni-sipi? 1 Cesalonaika 1:1-4.

“Mai na waka-tu ni yalomalumalumu dina sa tovore cake mai kina nai vakarau ni vakasama cecere taudua---na mataqali cecere o koya ka dauvakayararataki ira yani na tamata me ra sa vakatauvatani ira ka ra segata me ra sa bau tautauvata kei na vatu-ka ni bula nei Karisito. Ko ira sa rawata me tiko vei ira na mataqali bula cecere vakaoqo era na rawata na bula ni dauvosota kei na nodra nuitaka na Kalou. Sa sega ni yavalati rawa na nodra vakabauta. Na nodra sa sorovaki ira tu vakaoti kei na nodra solia tu na nodra gauna, sa vunitaki kina na bula ni vakaliuici ira vakataki ira. Na veivosa kecega e lutu mai na gusudra era sa moici vakamatau me vakarairaitaki kina na yalovinaka kei na loloma sa Vakarisito. Ni ra dau vakila na nodra malumalumu, era sa dauciqoma ka marautaka na veivuke e dausolia vei ira na Turaga, ia era sa daugadreva sara ga vakaukauwa na Nona loloma ka me rawa kina ni ra kitaka na ka dodonu ka dina. E na nodrai tovo, na nodrai valavala ni bula, kei na yalodra, era sa kauta tiko kina vata kei ira na veika uasivi era dau-kilai-tani kina ko ira era vuli mai na koro-ni-vuli nei Karisito.”---*That I May Know Him*, p. 37.

- b. Nai vakarau ni vakamamasu nei Pita e tautauvata vakacava kei na kenai vakarau ka cakava ko Paula? 1 Pita 5:2, 3.

“Ko ira era tawana tiko nai tutu ni vakatawa-ni-sipi-tu-vakawawa me ra sa dauvakatovotototaka na bula ni yadrayadravaki e na yalodina me ra qaravi kina na Nona qele-ni-sipi na Turaga. Oqo e sega ni na vaka tu e dua nai liuliu quraqura na nona yadrayadravaki, ia ena vaka e dua sa dauveivakayaloqataki ka veivakaukauwataki ka dauveilaveti. Na cakacaka vaka-i-talatala a kenai balebale 'o ya ni sega walega ni na vunau, ia e vuqa sara na cakacaka ni veiqaravi ena okati kina; sa kenai balebale 'o ya, na yalodina, na nona rawa ni cakacaka sara ga vakai koya.”---*The Acts of the Apostles*, p. 526.

2. E NA KAUKAUWA NI YALO TABU

Moniti, Noveba 23

- a. Na kena rawa ni vakatetei nai vakavuvuli dina, na cava eda na rawa kece ni vulica mai vei ira nai apositolo vata kei ira mai Cesalonaika ka ra sa saumaki rawa mai? 1 Cesalonaika 1:5-8.

“Me vakalevutaki sara na kena vakaraitaki ni kena sa gadrevi vakalevu me rawati na Yalo Tabu me sa mai qasenivuli.”---*Medical Ministry*, p. 307.

“Na cakacaka ni Yalo Tabu me mai vakararamataka na butobuto ni noda kila-ka, me mai vakawaicalataka na kocokoco, na yalo-vatu, me mai vakamalumalumu-taka na tamata talaidredre dauvuki-tani, ka me vakabulai koya mai na veivakacacani ni cakacaka ni veila-ri ni vuravura. Na masu nei Karisito me baleti iratou na Nona tisaipeli a ya: ‘Vakatabui ira e na Nomuni vakavuvuli dina: sa ka dina na Nomuni Vosa.’ Nai sele-i-wau ni Yalo Tabu, sai koya na Vosa ni Kalou, sa cokā sara na yalo ni tamata i-valavala ca ka sa musumusulaka sara vakamata-i-lalai. E na gauna sa dauokaruataki kina nai tukutuku me baleta nai vakavuvuli dina ka yali kina na kena kaukauwa-tabu o koya sa dauveirawai ka sa sega mada ni bau vakila taumada ’o koya e tukutuku tiko, ena sega ni dua na kena kaukauwa kivei ira era sa vakarogoca, ia ena besetaki ka sega ni vakabauti me vaka e dua na i-vakavuvuli cala, ia sa na baleti koya ga na nodra yali na veiyalo kece ’o ya. Sa dodonu me da vakadeitaka ni ’o ira na noda i-talatala, era sa tamata vakabulai, yalo-lokomi, yalomalua, yalomalumalumu.”---*Testimonies for the Church*, vol. 4, p. 441.

“Na Kalou sa solia oti vei ira na Nona i-talatala nai tukutuku ni vakavuvuli dina me ra kacivaka. Oqo na ka me ra sa ciqoma ka vakabauta ’o ira na veisoqosoqo lotu ka e na veigaunisala duidui eso me ra sa na dauvukuna tiko yani, ka ra ciqoma nai matai ni veirarama sa dauvakacilavi mai ka me ra sa vakateteya yani vakaraba-i-levu.”---*Ibid.*, vol. 6, p. 425.

- b. Na nodra sa veisau mai na tamata vakabauta era se qai cavu-i-kalawa vou mai, ena rawa vakacava ni yaco na ka oqo me dua nai tukutuku ni veivakayadrati ki vuravura---ka me dua talega nai yaloyalo ni bula me mai tokaruataki e na gauna oqo? 1 Cesalonaika 5:9, 10; Aisea 56:6, 7.**

“Na kaukauwa-bula sa dodonu me curuma nai tukutuku ni Nona lesu-vakarua mai ko Karisito. Me da na kakua sara ni tiko-vakacegu me yacova ni da sa raica ni ra sa saumaki mai e vuqa na yalo ki nai nuinui kalougata ni Nona lesu tale mai na Turaga. E na nodratou gauna nai apositolo nai tukutuku e ratou a taura tiko e a vakayaco-ka me vakayacori kina na cakacaka dina, saumaki ira na yalo mai na dauqaravi kalou-matakau me ra sa mai qarava na Kalou bula. Na cakacaka sa tu me na qaravi e na gauna ’qo e rui ka-dina sara talega vakakina, kei nai vakavuvuli dina e vaka sara talega e na gauna ko ya; ia o keda ga me da sa tukuna tiko nai tukutuku e na yalo ni gugumatua vakalevu sara me vaka ni sa voleka sara tiko mai na Nona lako mai na Turaga. Nai tukutuku me baleta na gauna ’qo e dina vakaoti, rawarawa, ka sa rui titobu sara na kena rui bibi. Sa dodonu me da sa i-valavala vakataki ira na tamata era sa vakabauta dina tiko nai tukutuku. Waraka tiko, yadrayadravaki, cakacaka, masu tikoga, vakasalataki vuravura tiko---oqo na noda cakacaka. . . .

“Ko lomalagi taucoko sa yavala tu, era sa maqusa tiko e na nodra vakavakarau me baleta na siga ni Nona veisausaumi na Kalou, na siga nona sereki ’o Saioni. Sa na voleka ni cava na gauna ni tiko-wawa. Na vulagi-lako kei na ira na vulagi ’o ira ka sa balavu mai na nodra vakasaqara voli e dua na vanua uasivi cake era sa voleka sara ni tadu yani ki na nodra koro dina.”---*Evangelism*, p. 219.

3. VUKEI KOYA VAKAI KOYA E NA YALOMALUA Vukelulu, Noveba 24

- a. Vakaraitaka mada mai eso na-i-dola ni kena rawati vakavinaka na cakacaka ni vakabula-yalo mai Cesalonaika. 1 Cesalonaika 2:1-7.**

“Ko ira na tamata vakabauta mai Cesalonaika era sa tamata dau-kaulotu dina. Sa kama dina tu na yalodra e na loma-katakata me baleta na nodrai Vakabula, o koya ka sereki ira ka vagalalataki ira mai na nodra a daurevaka tu ‘na cudru ni Kalou ena lako mai.’ E na vuku ni loloma i Karisito sa yaco rawa kina e dua na veivakavoui veivakurabuitaki levu ki na nodra bula, kei na Vosa ni Turaga, e na nodra sa vosataka, sa salavata kei na kaukauwa. Sa rawati na yalodra na tamata e na vuku ni vakavuvuli dina ka sa vunautaki, ia ’o ira na yalo ka ra sa cavu-i-kalawa mai sa vakaikuritaki kina na kedrai wiliwili na tamata vakabauta.

“E nai matai ni i-vola oqo, e tukuna tiko kina ’o Paula nai walewale ni nona cakacaka e na kedra maliwa na kai Cesalonaika. E vakaraitaka tiko kina ni a sega ni segata me rawai ira na cavu-i-kalawa me ra saumaki mai, e na sala ni veivakacalai se na lasu.”---*The Acts of the Apostles*, p. 256.

b. Ni vakadikevi na cakacaka ni kaulotu nei Paula mai Cesalonaika, na mataqali i-tovo cava soti era sa rui vakatubu-marau? 1 Cesalonaika 2:8-10.

“Ni se bera ni qai yaco me dua na tisaipeli nei Karisito, a dautawana tu ’o Paula e dua nai tutu cecere ka sega ni dauvakararavi ki na cakacaka ni tamata me tokoni koya. Ia e na gauna e muri, ni sa otiva taucoko na veika e tu vei koya e na kena tosoi na cakacaka i Karisito, sa daugoleva kina ’o koya e na so na gauna me kitaka na nona cakacaka-ni-liga me rawata kina na nona bula ni veisiga. Vakauasivi cake ni a vakakina oqo e na gauna ka daucakacaka voli kina e na veivanua eso e vaka me la’ki vakadewataki kina vakatani nai naki dina ni lomana.

“Mai Cesalonaika sara ga eda wilika kina e nai matai ni gauna na nona daucakava na nona cakacaka-ni-liga me vukeyi koya kina e na gauna e vunautaka tiko kina na Vosa ni Kalou.”---*Ibid.*, p. 347.

“Ko Paula, o koya nai apositolo levu kivei ira na Kai-matanitu-tani e a vulica na cakacaka-ni-liga ni kena dau-cula na vale-laca. Era tiko na kenai vakatagedegede cecere kei na kena-i-vakatagedegede lolovira e na cakacaka ni cula vale-laca. ’O Paula e a vulica na kenai vakatagedegede cecere, ka rawa sara talega ni cakava na kenai vakatagedegede e ra kevaka e gadrevi vakakina. Na cakacaka ni cula-vale-laca e sega ni dau-yaco-totolo mai na kenai lavo e daurawa mai kina me vaka eso tani tale na veimataqali cakacaka, ka e na so na gauna e na vuku sara ga ni nona dauvakavukutaka toka ’o Paula na nona vakayagataki i-lavo e rawata tiko kina na veika-yaga me daubula tiko kina.”

“E dina ni sa malumalumu sara tiko nai tuvaki ni nona bula, ia sa dau-cakacaka e na siga me kitaka kina na cakacaka i Karisito, ka sa qai daucakacaka vakabibi e na loma ni dua nai wase levu ni bogi, ia e na vuqa na gauna e na loma ni bogi taucoko, ka me rawata kina na veika me bula kina o koya kei na veika talega me bau yaga vei ira na tani.”

“Ko Paula e dua na dau-ni-veivakatavulici. A dauvunautaka na kosipeli e na domona, ia e na nona cakacaka vakavuku, e a dauvunautaka talega e na ligana. Sa dauvakatavulici ira na tani e na sala vata ga o koya ka vakatavulici mai kina ’o koya mai vua e dua ka dau-okati tu me vuku taudua mai vei ira kecega na tamata dau-veivakatavulici. E na totolo ni nona daucakacaka kei na nona maqosa ni cakacaka-ni-ligana, sa dautukuna tiko kina vei ira na nona i-tokani vakacakacaka na vei-tuvatuva-mata-i-lalai ka vakaraitaka ko Karisito kivei Mosese e na ka me baleta na kena tara na vale-ni-veitavaki.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 6, p. 1063.

4. E DUA NA CERE TAWA-YAVALATI-RAWA Vukelulu, Noveba 25

a. E nai naki cava ka dauqarava kina ’o Paula na qele-ni-sipi? 1 Cesalonaika 2:11-13.

“Na kena kilai nai vakavuvuli dina ena sega soti sara ni vakatautaki e na kaukauwa ni kila-ka me vaka na bibi ni kena vakatautaki e na savasava ni kena i naki, kei na rawarawa ni dua na vakabauta e daudina vakaoti, ka dauvakararavi. Kivei ira sa malumu na yalodra ka ra vakasaqarā na veituberi va-Kalou, era sa na dau-toro-voleka sara mai kivei ira ’o ira na agilose ni Kalou. Sa soli kina na Yalo Tabu me mai dolava vei ira na vei-iyau talei ni vakavuvuli dina.”---*Christ’s Object Lessons*, p. 59.

b. Vakamacalataka mada mai eso na i-vakatatao e dausotava na kena kacivaki na kosipeli e na gauna nei Paula---kei nai valavala ni kena dauvakavoqa-taki e na loma-taucoko ni veitabagauna mai kimuri, me okati talega kina na veigauna sa voleka tu mai liu. 1 Cesalonaika 2:14-18; 2 Timoci 3:12; Maciu 5:10-12.

“Me vakā ni sa toso na veisaqasaqa ka sa teteva-yani na veivanua-vou eso ka sa kacivi ka vagolei na nodra vakasama na tamata ki nai vunau ni Kalou o koya ka sa buturaki-sobu tu, sa yavalati sara kina ’o

Setani. Na kaukauwa ka sa bili-tokona tiko nai tukutuku ena la'ki vakacudrui ira era dau-saqata tiko. 'O ira na i talatala era na vakayagataka nai gu kaukauwa me viavia uasivita na kaukauwa vakatamata me ra via sogota-lai vi kina na rarama de na mani lakolako ena mai cilavi ira na nodra qele-ni-sipi. Ia na kena veigacagaca eso ka ra tiko e na ruku ni nodra veiliutaki era na segata kina me ra tabonaka ka ra butuka-sobu na kena dauveivosakitaki na veitaro bibi oqo. Sa kerea na lotu na liga-kaukauwa ni matanitu, ia, e na cakacaka oqo, era sa duavata kece kina 'o ira na lotu-katolika-vaka-Roma, na lotu-papitaiso kei ira na veilotu Porotesiteni. Me vakā ni sa kaukauwa sara tiko na ue ni kena vakasaurarataki na Siga Sade ka sa nakiti me yaco vakakina, e sa na vakayagataka kina na lawa me ra saqati kina 'o ira na maroroya tiko nai vunau. Era na vakarerei e nai totogi-i-lavo me ra sauma, kei na biu ki na vale-ni-veivesu, ia eso ena soli vei ira nai tutu ni veiliutaki, kei na so tale na ka ni veivaqumi-e-na-i-mari, na veika-yaga eso me ra marici kina, oqori kece me ra cikevi kina me ra na tukuna kina e matana-levu ni ra sa na biuta na ka era vakabauta. Ia na tudei ni nodra i-sau-ni taro a ya: 'Vakaraitaka mai na Vosa ni Kalou na ka keimami cala kina'---nai ulubale vata sara ga me vaka a cakava 'o Luther e na mataqali ka vakataka sara ga 'o ya. Ko ira eso ka ra a la'ki tu e na mata-veilewai era a la'ki valataka sara vakaukauwa na veika me baleta nai vakavuvuli dina, ka so vei ira na vakarorogo tiko era sa bau uqeti talega kina me ra sa tu-vakatagane me ra maroroya taucoko nai vunau ni Kalou. Ia na rarama e sa na qai vakaraitaki yani e matadra kecega na lewe udolu-vaka-vuqa na tamata 'o ira ka ra a sega sara tu ga ni bau kila e dua na ka me baleta na veivakavuvuli dina kece 'qo.

“Na talairawarawa ni nodra lewa-e-loma ki na Vosa ni Kalou ena okati me ra sa talaidrēdrē. Na nodra sa vakamatabokotaki tu mai vei Setani, 'o ira nai tubutubu ni gone era sa na qai vakayacora na nodra lewa-kaukauwa kei na veivakasaurarataki kivua na gone sa guta me vakabauta nai vakavuvuli dina; na turaga se radini-turaga ena vakararawa-taka na nona tamata sa maroroya tiko nai vunau. Na veiyagani-loloma ena vaka-ca-taki; 'o ira na gone era na vakuai mai na nodrai votavota ni i-yau ka ra na vakasavitani mai vale. . . . Ia ko ira na tamata-beitaki e na nodra sa na bese ni rokova na Siga-Sade, eso vei ira era sa na bala ki vale-ni-veivesu, eso era na vakatalai tani ki na dua-tani tale na vanua, eso era sa na vakabobulataki. E na vuku-vakatamata, na veika kece qoka ena rairai vaka me na sega ni rawa ni yaco; ia e na gauna e sa na vakasuka-tani mai kina na Yalo ni Kalou mai vei ira na tamata, ka ra sa na vakarurugi kece e na ruku ni vakatulewa nei Setani, o koya ka besetaka tiko na lewa-va-Kalou, ena vakayacora eso na lewa-dua-tani era rui-vakarise-yate. Na yalo ni tamata ena rawa ni yaco me ca sara ka quraqura sara vakalevu ni sa kau-tani na rerevaka na Kalou kei na Nona loloma.”---*The Great Controversy*, pp. 607, 608.

5. E DUA NA REKI DUA-TANI TAUDUA

Lotulevu, Noveba 26

- a. A cava na vuna eda na rawa kina ni uqeti e nai valavala ni nona sa rui veiucui vakavoleka sara na gagadre titobu ni yalo i Paula me vakataki Karisito? 1 Cesalonaika 2:19, 20; Aisea 53:11.

“O cei me rawa ni na vakarautaka na levu ni ka sa yaco e vuravura e na vuku ni cakacaka sa cakava oti ko Paula e na gauna ni nona bula? Mai na veika vinaka kece ka dau-vakayaco-ka o koya ka dauvakamamada-taka na rarawa, ka dauvosoti kina na ca, ka dauvueta-ake na bula mai na yalo-ni-kocokoco kei na garogaro-ca, ka dauvakalagilagia e na vuku ni kena vakanuinitaki na bula sa tawamate-rawa, sa na qai vaka tu li evei na levu ni ka me dolei kina na cakacaka nei Paula vata kei ira na nona lewe-ni-cakacaka, ka ni ena vuku ni kosipeli ni Luve ni Kalou era a cavu-tu ga ka ra ia-yani ka sega ni dua e bau kauwai kina e na nodrai lakolako mai Esia vaka ki na veimatasawa mai Urope?

“A cava na kena yaga ki na bula ni dua na tamata e na nona la'ki i-yaya tu ni vei qaravi nona na Kalou ka la'ki yavalata na gagacaga ni vei qaravi me ivurevure tu ni veivakalougatataki vei ira na tamata? Na cava e na kena yaga ki na bula-tawamudu na vakadinadinataki ni vua ni cakacaka vaka 'o ya?---*Education*, p. 70.

“Eda sega tu ni kila se vakacava tu na yaga ni lesone e vulici [mai Vua nai Vakabula] kivei ira na tamata ka buli ira ko Koya. E lomana tu na kawa-tamata ko Koya. 'O bau taroga se vaka tu evei na kena levu? Au na via dusi Kalivari ga vei kemuni.”---*Counsels to Parents, Teachers, and Students*, p. 284.

“E vuqa vei ira era vakavolivoliti keda tu era na gadreva walega me ra biuta tani na nodra vakanananu butobutō ka me qai tevuki vakamatata e matadra na kedai tukutuku e na gauna 'qo mai na Vosa ni Kalou, ia era na qai ciqoma e na yalo-marau nai vakavuvuli dina. Ko ira na daukauta nai tukutuku sa dodonu me ra qarauni ira na veiyalo eso baleta ni ra dau-soli-itukutuku e na vuku ni nodra cakacaka era sa qarava tiko. Na nodra bula sa dodonu me ra tavoraki ira tiko e na cakacaka kei na rarawa ni yalo, ia na i colacola-bibi baleti ira na ka talei era mavoa tu na yalodra e na vuku i Karisito ena vakataqari e na usousu-ni-domodra. Me ra na biuta vakatikitiki-tani na gagadre vakavuravura kei na kena vei-lasa kecega ka me ra okata me sa i-matai ni nodra nakinaki me ra na cakava sara e na nodra kaukauwa taucoko me tosoi kina na kena cakacaka-taki nai vakavuvuli dina ka me ra vakabulai na veiyalo era sa rusa koto.

“Ena vuqa sara na kena-i-sau era na vaka-i-covi kina. E na nodra i-sala-vakaturaga, na nodra reki 'o ira era sa vueti-rawa vei ira ka ra sa mai vakabulai ena serau tu me ra vaka na veikalokalo me tawamudu. Ia ki na tawamudu ni tawamudu era sa na qai la'ki marautaka tu kina ka ra yalovakacegu ni ra sa cakava rawa na veika era sa rawata e na kena a vunautaki nai vakavuvuli dina e na kena savasava taucoko kei na kena totoka, ka ra sa vinakata talega 'o ira na veiyalo kecega, ni ra sa mai vakatabui rawa kina, ka ra sa soli ira kina vakarawara me ra marautaka na galala vakaitamera ni nodra sa mai vakavutuniyau-taki, ka ra savai e na dra ni Lami ka ra vakabulai sara me ra Nona na Kalou.”---*Early Writings*, p. 61.

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI Vakaraubuka, Noveba 27

1. Na cava ena rawa ni da vulica kece mai nai vakarau ni nona dauyalodina nai apositolo me dau-wasea kina nai vakavuvuli dina?
2. Na cava e sa rui matalia kina na cakacaka ni kosipeli mai Cesalonaika?
3. A cava na vuna e daucakava talega kina ko Paula, 'o koya nai talatala ni kosipeli, e na so na gauna na nona cakacaka-ni-liga mei vurevure ni bula vei koya?
4. E na gauna sa qai levu cake tikoga kina na cakacaka ni veivakararawataki, na cava soti na ka vinaka ka qai yaco kina, e dina ga ni a vaka tu 'o ya na dredre ka sotavi kina?
5. Vakamacalataka mada na reki eratou a qai vakila ko Karisito, 'o Paula vata kei ira kece era a dau-vakaitavi e na cakacaka ni vakabula-yalo?

Nai Solisoli Ni Matai Ni Siga Tabu

Siga Tabu, Tiseba 5, 2026

me baleta e dua na Vale-ni-lotu mai Brazzaville, Republic of Congo

Na koro levu ko Brazzaville e tiko e na loma ni koro-turaga ni Republic of the Congo, ka tiko e na loma i Central Africa. Ko Brazzaville e koto e na ra ni matanitu oqo, na, Democratic Republic of Congo---ka kena koro-turaga ko Kinshasa, ia 'o rau ruarua na koro lelevu qoka e kainaki ni rua na koro-turaga oqo rau veivolekati duadua e vuravura taucoko. (E rua tiko na matanitu ka rau dui vakayacani ruarua me rau Congo e na vuku ni gauna vaka-koloni era a la'ki veiliutaki kina e vuqa na veimatanitu mai Urope ki kea. Me vaka ni rau matanitu veikabiti toka ga, na nodrau la'ki qali-vaka-koloni ki na rua na matanitu duidui mai Urope, e vakavuna me rau sa dui vakayacani ruarua ga ki na yaca ni uciwai levu ka vakatokai na Congo River.)

Na Republic of Congo na levu ni kenai yalayala ni vanua e rauta ni 125,097 na maile-vakarivirivi (342,000 km²), ka rauta ni ra lewe 6,484,437 (2025) nai wiliwili ni lewe-ni-vanua. Na koro-turaga ko Brazzaville e kovuta tu e rauta ni 101.9 na maile-vakarivirivi (263.9 km²) ka rauta ni ra lewe 2.8 na milioni nai wiliwili ni lewe-ni-vanua era tiko kina, ka rauta ni 75% vei ira oqori era Lotu Vakarisito: 90% na Katolika ka 10% na Evangelical Protestants---ka vuqa vei ira era Kimbaguists. Ko ira na kena vo era se dei tu ga e na nodra vakabauta makawa mai Aferika, ia 'o ira na kena vo era sega ni vakabauta e dua na kalou.

Na veivosa era dui-vosataka a ya: na vosa vaka-Varanise (e taurivaki raraba), na vosa vaka-Lingala kei na vosa vaka-Kikongo.

Nai tukutuku ni Lotu ni Veivakavinakataki (SDARM) a curu-taumada yani ki Brazzaville e na yabaki 2013, a ya na gauna ka gole yani kina ki kea e dua na dau-kaulotu me 4 na siga ka kauta tiko yani kina nai tukutuku ni Reform kivei rau e lewe rua na veiwatini gone sara. Ni oti ga e 3 na vula, sa lesu tale yani ki kea na turaga 'o ya---ia e na loma ga ni 27 na siga, o iratou na lewe lima 'o ya e ratou sa veitaratara rawa kina vata kei na 41 na yalo. E na yabaki ga ka tarava, sa vakayacori sara mai keya na vuli-Vola-Tabu, ka sa lewe-vuqa sara na tamata vakabauta era sa mai ciqoma sara na dina ni gauna oqo. Me vakatekivu mai na yabaki 2021, e dua ka sa tauri-i-vola rawa mai na RAMA Missionary School mai Congo sa mai cakacaka sara tiko vaka-Bible-Worker e na Brazzaville Church.

E dua na bolebole levu sa tiko e na gauna oqo, sai koya na kena gadrevi me sa bau dua na vanua e veiganiti me sa la'ki vakayacori kina na so-kalou. Era sa dausoqoni vata tiko o ira na wekada e na dua na vale makawa sara ka sa sega tu ni tawani e na dua na gauna balavu, ka sa sega ni tiko kina na kenai taukei, ka ra sa bau gadreva walega me bau la'ki ubi e na so na tavoleni balabalavu. E na gauna ni tau-ni-uca, na kenai tuvaki 'o ya sa dau-dredre sara ga na nodra dau-saga me ra la'ki sota vata kina.

Veitalia mada ga ni vaka tu 'o ya, ia na lotu mai Brazzaville sa tubu-cake tikoga. E kenai vakatautauvata, e rauta ni ratou lewe 30 na lewe-ni-lotu ratou dau-sota kina e na vei-Siga Tabu me ratou so-kalou Vua na Turaga. E na gauna 'qo, 'o ira na tacida vakayalo e nai soqosoqo-lotu 'o ya era sa gole vakatabakidua na nodra vakanuinui vei kemuni---na taci kemami mai na vei-yasa-i-vuravura taucoko---ka e na vuku ni nomuni daulomasoli e na yalodina, 'o ni na rawa ni bau cau talega mai vaka-i-lavo ka me rawa ni na mai voli rawa kina e dua na tiki-ni-qele me mai tara kina e dua na vale-ni-soro e veiganiti me rokovi ka vakacaucautaki kina na noda Kalou.

Ko ira na wekamuni mai Brazzaville

Vakavakarau me Raici Karisito

WILIGUSU: “Ia mo dou dui kila yadua mo dou maroroya na yagomudou me vakasavasavataki ka me dokai” (1 Cesalonaika 4:4).

Ai Vola me Wiliki: *Testimonies for the Church*, vol. 2, pp. 480-489;
Selected Messages, bk. 2, pp. 257-274.

“Na veivakatabui e dua na cakacaka e sega ni na tu-vakadua, ena toso tikoga; ena sega ni vakayacori e na loma ni dua walega na aua se e na loma ga ni dua na siga, me oti ka sa qai vaka tu 'o ya me sega ni bau dua na ka mo cakava mo vakaitavi kina.”---*Testimonies for the Church*, vol. 2, p. 472.

1. NAI RAIRAI TOTOKA TAWA-VEIVAKACEGUI Sade, Noveba 22

- a. E na loma mada ga ni dua nai tovo ni bula ka dauvakasakiti tu kina nai vakatagedegede cecere ni cakacaka-ni-liga, a vakatakila beka vakacava ko Paula na lala-ni-bula ni yali kina ko Karisito---kei na nona daudiva-lo-voli me bau veitauraki vata kei ira nai tokani yalodina? Cakacaka 17:16, 17, 32, 33; 1 Cesalonaika 3:1-4.

“Na koro levu ko Aceni na koro-turaga ni vakabauta vakaiceni. Eke, 'o Paula a sega ni sotava kina e dua na tamata leca-i-ka se tawa-vuli, na lewe-ni-vanua me ra sega tu ni kila e dua na ka, me vakataki ira mai Lisitira, ia a sotavi ira ga na tamata era kilai-levu tu e na nodra tamata kila-ka kei nai tovo ni nodra bula. Era tu e na veisaqata kecega na vei-vakatakarakara ni nodra vei-kalou eso kei ira eso na nodra tamata rogo ka kilai ka ra sa okati tale tu ga me ra kalou kei na nodra vucu kei na sere-kali ko na raici ira kece kina. . . .

“E na nona sa la'ki raica tu na totoka kei Aceni sa vakila 'o koya na kaukauwa ni veitemaki era na rawa ni tacori kina o ira na dauleitaka na cakacaka-ni-liga kei na veika vaka-sainisi, ia na nona vakasama sa uqeti sara ga vakatitobu e na kena bibi ni cakacaka sa tu e matana me qarava.

“E na loma ni koro vaka-i-tamera qoka, na vanua e sega ni qaravi kina na Kalou, sa vakararawataki Paula vakalevu e dua nai vakarau ni vakasama ni nona sa tiko-taudua ga e na vanua 'o ya. Sa diva tu o koya na nodratou veikauwaitaki kei na nodratou dauveivuke 'o iratou na nonai tokani vakacakacaka. Ni sa vakasamataka toka na bula ni veiyagani vakatamata, sa vakila kina 'o koya ni tiko-taudua voli ga. E na nona i vola kivei ira mai Cesalonaika e a vakamacalataka koto kina nai vakarau ni nona vakasama, sa qai kainaka kina vakaoqo, 'Biu duadua ga mai Aceni.'---*The Acts of the Apostles*, pp. 233, 234.

2. E DUA NAI VAKARAU NI BULA Moniti, Noveba 30

- a. E na nona i vola kivei ira mai Cesalonaika, na cava tale beka edua na ka e vakatakilai kina na vakaitamera ni nona sa rui lomani ira kei na nona soli koya tu vakaoti me baleti ira na tamata vakabauta? 1 Cesalonaika 3:5-10.

“[O Timoci kei Sailasa] e rau a kauta mai kivei [Paula] 'nai rogorogo vinaka' ni nodra 'vakabauta kei na loloma' ko ira era a ciqoma nai vakavuvuli dina e nai matai ni gauna ni nodratou a veisiko ko iratou nai talai ni kosipeli ki Cesalonaika. Sa gole tu na yalo i Paula e na yalololoma ni veikauwaitaki kivei ira na tamata-vakabauta kece oqo, ko ira, ka ra a yalodina tu ga kivua na Kalou e na gauna ni nodra vakatovolei kei na gauna ni dredre.”---*The Acts of the Apostles*, p. 255.

- b. **Vakamacalataka mada nai naki lagilagi ni Kalou me baleta na Nona i soqosoqo lotu, ka vakamacalataka talega nai vakarau ni kena mai cakacaka e na noda dui bula. 1 Cesalonaika 3:12, 13; 4:1-3 (matai ga ni kenai wasewase).**

“E na nona nuiqawaqawataka ni dodonu me ra na daurerevaka tiko na Kalou ko ira na tamata vakabauta mai Cesalonika, sa vakamasuti ira kina ’o Paula me ra sa dauvakarairaitaka tiko e na nodra bula ni veisiga na i tovo ni bula va-Kalou.”---*Ibid.*, p. 262.

“Na Kalou ena cakavi ira na luvena me ra kila, a ya, me rawa vei ira me ra vakalagilagi Koya, ia me ra na solia na nodra loloma kei na veikauwaitaki kivei ira era sa gadreva cake vakalevu. . . . Me yali na yalo-kocokoco, e na i-rairai, e na vosa, se e na ka era kitaka, sai koya oqori na veika me dauvakarairaitaki e na gauna era dau-ia kina na veiqaravi vata kei ira sa tautauvata-kaya na nodra vakabauta, . . . se ra cecere se ra lolovira, vutu-ni-yau se dravudravua. Na mataqali loloma o koya sa dausolia na vosa vinaka ki na vica walega na tamata, ia kivei ira eso tani tale, qai dau tau tu vei ira na veivosa kaukauwa ka sega-so ni vinaka, oqori e sega ni loloma, sa yalo ga ni kocokoco. Na i-valavala vakaoqori ena sega ni vinaka kina na yalo ni tamata se me dokai kina na Kalou. Na noda loloma . . . me kakua ni sogo-butu me qai dolavi ga vei ira eso na tamata, ka ra vakuai kina eso-tani-tale. Voroka na sa-qā, ia nai boi kamica ni i-saluaki ena kuvuraka yani ka vakasinaita na loma-ni-vale taucoko. . . .

“Na dau-loloma me vakataki Karisito e na nona dau-loloma sa kenai balebale o ya, na kena vakarairaitaki na bula sa sega ni yalo-kocokoco e na veigauna taucoko kei na veivanua kecega, e na vosa vinaka kei nai rairai-vinaka e dau-veiciqomi. Na veika oqori ena sega sara ga ni vakayalia kina e dua na ka ’o koya e cakava, ia era na laiva koto mai e dua na-i-boi totoka ena solega na lomadra na tamata. Na kena revurevu ena sega ni vakarautaki rawa e na kena levu. Ena sega ni kalougata walega kina ko koya e vakayacori vua, ia ena kalougata sara talega kina ko koya e solia; ka ni ra vakayaco-ka kivua. Na loloma dina sai koya e dua nai tovo talei e taka-mai-lomalagi, ka na dau-tubu me levu cake tiko na kena-i-boi totoka e na veigauna kece ni dau-vakayacori vei ira na tani.”---*Our High Calling*, p. 231.

“Na yalosavasavā sa ka-taucoko Vua na Kalou. Na yalo sa sorovaki vakadua kivua na Kalou. Na vakatulewa, vata kei na vakasama sara mada ga, era sa uturi-vata-kece vakadua me ra sa vakarorogo kecega ki na lewa i Karisito. Na loloma i Jisu sa vakasinaita na loma ni tamata, ka sa vakadrodroi yani ki tautuba me makare-se-se sara, me qai vakayalovinakataka na yalodra na tamata.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 6, p. 1076.

SAVASAVA TIKO E NAI TABA-YABAKI SA CA TU Tusiti, Tiseba 1

- a. **Vakaraitaka mada mai e dua nai valavala ca ka a raica ’o Paula ni na gadrevi me ra sa vakasalataki kina ’o ira na kai Cesalonaika, e dua nai valavala ca o koya ka sa taka-levu tale tu ga nikua. 1 Cesalonaika 4:3-5.**

“E sega ni ’o ira kece era maroroya tiko nai vunau ni Kalou era sa maroroya vinaka tiko na yagodra me sa vakatabui ka dokai. Nai tukutuku bibi taudua o koya ka soli ki na kawa-tamata taucoko sa mai tataunaki tu vakatabakidua kivei ira nai kumukumu tamata oqo, ia ena rawa ni yaco me tiko vei ira e dua nai-gu kaukauwa kevaka sa vakatabui tu na nodra bula e na ka oqo. Era sa tukuni-ka-taka ni ra sa vakadeitaki ira tu e na dela ni vatavata-cecere ni vakavuvuli dina sa tawamudu, ka ra sa maroroya taucoko tu nai vunau ni Kalou; ia, kevaka e ra na goleva nai valavala ca, kevaka era na veidauci ka veibutakoci, na nodra caka-cala sa vakatini-taki cake e na kena levu mai na kena veimataqali tale eso au a sa vakaraitaka oti, a ya, ’o ira ka ra sega ni vakadinata ni vauci ira tale tu ga nai vunau ni Kalou. E na dua-tani tale na kena vakasama, ena vaka li evei ko ira era sa kaya tiko ni ra sa maroroya tiko nai vunau ni Kalou, kevaka era talaidredre ki na kena i vakavuvuli, era sa na okati beka kina ni ra sega ni dokai Koya ka ra sa beitaka nai vakavuvuli dina.

“Na kena a dauvakayacori vakawasoma nai valavala sara ga oqo, veidauci, e na kedra maliwa na Isireli e na gauna makawa, sai koya ka kau mai kina e matadra nai vakatakilakila ni kena vakarairaitaki na

Nona vakasēcudru na Kalou. Na Nona vakatau-lewa sa qai yaco-muria vakavoleka sara me cudruvi kina na nodrai valacala-ca-vakasisila; era vica-vata na udolu era a bale kina, ia na yagodra-mate ka dukadukali era sa biu-wale tu mai na loma ni lekutu. . . .

“Na Lotu Kavitu Ni Lesuvakarua Mai, sa uasiviti ira na vo ni tamata kecega e vuravura, sa dodonu me ra sa i-vakaraitaki ni tamata sa rerevaka na Kalou, sa savasava na lomadra kei na nodra vosa.”--- *Testimonies for the Church*, vol. 2, pp. 450, 451.

“Na dau-garogaro-ca, nai valavala ca vakamareqeti taudua e nai taba-gauna oqo. E sega vakadua ni laveta cake vakadoudou na uluna tuvaki-ca na ivalavala ca me vaka ena gauna oqo. Ko ira na tamata sa vaka me ra namaka tu me ra sega tu ni vakila, ia 'o ira sa vinakata tiko nai tovo savasavā kei nai valavala sa vinaka sara era sa voleka sara ni yalo-lailai e na vuku ni kena sa cakacaka vakadoudou na ca, kei na kena kaukauwa, ka sa gumatua sara. Nai valavala ca o koya ka sa levu tu oqo sa sega ni vakatabaki-dua ga vei ira na tawa-vakabauta vata kei ira na dau-veivakasewasewani. Kevaka me a vaka dina 'o ya, ia e sega ni vaka kina. Era lewe vuqa na tagane kei na yalewa era vakatusa tiko na lotu i Karisito, era sa vakacalai tu. Ia eso mada ga era sa vakatusa tiko ni ra sa nanamaki tu ki na Nona rairai mai na Karisito e lailai na nodra vakavakarautaki ira, sa levu-cake sara na nona vakavakarautaki koya ko Setani vaka-i-koya. Era sa sega ni vakasavasavataki ira mai na veika dukadukali kecega. Sa dedē mai na gauna ni nodra dau-vakamareqeta na nodra garogaro-ca ka sa ma-tau ki na nodra vakasama tawa-savasava, ka sa ca talega na veika era dauvakanananu-taka. Sa na sega ni rawa ni qai veisautaki rawa tale na nodra vakasama me goleva na veika sa savasava kei na veika sa tabu me vaka sara ga na kena sega ni na tarovi rawa na savu-ni-wai-drodro e dave tiko mai na savu vakaitamera na Niagra falls.”---*Ibid.*, p. 346.

b. Na vosa ni veivunauci cava tale ka qai tukuna 'o Paula ki na qele-ni-sipi? 1 Cesalonaika 4:6, 7.

“E na gauna ena lako mai kina na Turaga me veisausaumi, ena lako talega mai ko Koya me i-vakaruru me ia na veitaqomaki vei ira ga era sa maroroya tiko na nodra vakabauta e na kena savasava ka ra sa maroroi ira tu me ra kakua ni tauvi-duka mai na vuravura.”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, p. 210.

4. NA VEILESONI ESO E NA GAUNA 'O YA KEI NA GAUNA OQO Vukelulu, Tiseba 2

a. Na ka ni veivakayaloqataki cava beka a solia 'o Paula ki na qele-ni-sipi? 1 Cesalonaika 4:8-10.

“E dua vei ira nai vakatakilakila kaukauwa ni dua sa veivutuni vakaidina a ya ni sa lomana vakaidina na Kalou kei ira na tamata. Ko ira era sa tauri Karisito me sa nodra i Vakabula sa titobu sara na nodra lomani ira vaka-i-dina sara na tamata sa tautauvata kei koya na nodra vakabauta. Ia era a vakatalega-kina 'o ira na tamata vakabauta mai Cesalonaika.”---*The Acts of the Apostles*, p. 262.

b. Na leseni cava beka ena veivuke sara vei keda taucoko? 1 Cesalonaika 4:11, 12; Vosa Vakaibalebale 13:4.

“Vei kemuni na cauravou, lako yani ki na vei-vanua sa dusimaki iko kina na Yalo ni Turaga. Cakacaka ka vakayagataka kina na ligamu-ruarua, ka me rawa kina ni 'o vukei iko ga vakataki iko, ia ni sa tadola vei iko na kena katuba, mo qai vunautaka nai tukutuku ni veivakasalataki.”---*Medical Ministry*, p. 321.

c. Nai vakavuvuli cava vaka-i-Vola-Tabu a tukuni mai Cesalonaika e veiganiti vinaka tale ni oti na vei-senitiuri ni veigauna butobuto kei na bula-veilecayaki? 1 Cesalonaika 4:13-15; Same 6:5; 13:3.

“O ira na kai Cesalonaika era sa ciqoma rawa sara vakavinaka mai na vu-ni-yalodra na vakasama sa kainaki tiko ni 'o Karisito e sa na lako tiko mai me mai veisautaki ira sara na tamata vakabauta era se bula tiko, ka me sa na mai kauti ira vei Koya me ra sa Nona. Era sa segata sara kina me ra dauyadrava

vinaka na nodra bula na nodrai tokani, de ra na mani qai mate ka ra qai calata kina na kalougata o koya era sa namaka tiko me ra na rawata e na Nona lesu tale mai na nodra Turaga. Ia era sa tekivu mate yadudua tikoga yani 'o ira na nodrai tokani ni ra sa kau-tani mai vei ira, ia e na yalo ni rarawa bibi e na kenai otioti ni gauna me ra raica tale na matadra ni ra sa mate tu, ka sa dredre kina vei ira me ra nuitaka ni ra na la'ki sota-vata tale e na dua na bula ka tarava.

“Ia ni sa qai dolavi nai tukutuku nei Paula ka qai wiliki, na marau kei na yalo-vakacegu sa sobuta nai soqosoqo lotu e na veivosa kecega sa vakatakilai kina na ka dina ena yaco vei ira na mate. Sa vakaraitaka ko Paula ni 'o ira era na bula tiko e na gauna ena dodonu me lako mai kina ko Karisito ni ra na sega mada ni la'ki sota vata kei na nodra Turaga me ra liu vei ira na mate ni ra sa moce tu vei Jisu.”---*The Acts of the Apostles*, p. 258.

“Sa levu sara ga na cala rerevaki . . . sa vakadewataki sobu e na loma ni vakabauta ni lotu Vakarisito. E kilai-levu duadua vei ira kece oqori a ya na kena vakabauti ni na sega ni mate rawa na yalo ni tamata kei na nona se rawa ni vakilai koya tikoga e na gauna e sa mate kina. Nai vakavuvuli oqo sa vakadavora sara ga na yavu o koya ka qai vakaduria kina na lotu Katolika vaka-Roma na nodra rawa ni kacivi lesu mai na yalodra na yalosavasava kei na kena vakarokorokotaki me sa qaravi 'o Meri na goneyalewa savasavā. Mai na ka oqo sa qai cariba cake talega mai kina nai vakavuvuli-lasu ni nodra na vakararawataki-tawamudu e nai otioti ni gauna 'o ira na sega ni veivutuni rawa mai na nodrai valavala ca, ka qai vakacurumi taumada na ka oqo ki na yavu ni vakabauta e na loma ni lotu-Katolika-vaka-Roma.”---*The Great Controversy*, p. 58.

5. NA NODRA VAKAYADRATI NA MATE

Lotulevu, Tiseba 3

a. Vakamacalataka mada nai yaloyalo totoka sa na voleka ni yaco e na gauna ena lesu mai kina ko Karisito e na vei-o ni lomalagi. 1 Cesalonaika 4:16-18; Vakatakila 20:4-6.

“Ena lala vakadua 'o lomalagi taucoko ni ra sa na biubiu mai na agilose, e na gauna era sa na wawa tiko kina 'o ira na tamata yalosavasava me ra vakaraici [Jisu] ka ra sa na vakararai tu vaka-ki lomalagi, me vakataki ira na tamata mai Kalili e na gauna sa kau-cake yani kina ko Koya mai na Ulu-ni-vanua ni Veiolive. Ia o ira taudua ga era sa yalo-savasava, 'o ira era sa vakatotomuria sara vakaoti nai valavala-malua i Karisito, e na nodra reki ni ra sa vakaturi cake tale mai era na qai kaila-vata ka kaya ni ra vakaraici Koya tu, *'Raica, oqo na noda Kalou, eda a waraki Koya, ena vakabulai keda ko Koya.'* Ia era na vakamataliataki kecega, *'ena vakasauri sara, ena vaka na sauriva ni matada, ni sa uvu na davui sa muri sara'*---na davui o koya ena vakayadrati ira na yalosavasava era sa moce tu, ia era ena kacivi mai na nodrai mocemoce mai na kuvu-ni-soso, ka ra na vakaisulutaki e na yagodra vaka-i-ukuuku me sa kakua tale ni vuca rawa.”---*Early Writings*, p.110.

“Ia na kaukauwa sa dauveivakabulai ni Yalo i Karisito ni sa mai tiko e na yago o koya ka dau-vuca-rawarawa ena vauci ira vakaaduaga na tamata-vakabauta kivei Jisu Karisito. Ko ira era sa vakabauti Jisu era sa ka talei sara ka ra sa tiko sara e na Yalona; ka ni sa vuni tu na nodra bula vata kei Karisito kivua na Kalou. Nai vakaro e na qai lako mai vei Koya sa Dau-solia-na-bula, *'Dou yadra ka sere, koi kemudou ka tiko e na kuvu-ni-soso: ni sa vaka na tegu e na co na nomu tegu, ia na qele ena biuti ira tani na mate'* (Aisea 26:19).

“O Koya na Dausolia-na-bula ena kacivi ira cake na Nona ka sa voli ira oti ko Koya e nai matai ni tucake tale, ka yacova na gauna lagilagi ko ya, e na gauna sa na uvu kina na davui sa muri sara ka ra sa na qai lako mai na mata-i-valu vaka-i-tamera ki na qa-qa sa tawamudu sara, ko ira vakaaduaga na yalosavasava era sa moce tu era na yadravi sara me vaka e dua na i-yau-talei sa sau-dredre-sara, ko ira sa kilai ira vinaka tu na Kalou e na dui-yacadra. E na Nona kaukauwa ko Koya nai Vakabula 'o Koya ka bula tiko e na lomadra e na gauna ni nodra bula, ia, me vaka ni ra sa vakaivotavota vata kece tu e na bula sa va-Kalou, era sa vakaturi cake mai na mate. . . .

“Sa na dua dina na mataka lagilagi na mataka-ni-tucake-tale ko ya! Sa dua dina nai yaloyalo totoka e veivakurabuitaki ena qai tadola e na gauna ena lako mai kina ko Karisito me ra na mai taleitaka ka ra qoro Koya ko ira sa vakabauta! Ko ira kece ka ra a vakaitavi vata kei Karisito e na Nona a vakamadua-

taki kei na Nona vakararawataki era na la'ki duavata talega kei Koya e na Nona lagilagi. E na vuku ni tucake-tale nei Karisito mai na mate ko ira vakayadua na tamata-vakabauta-yalosavasava era sa moce tu vei Jisu era na tucake mai na nodra vale-ni-veivesu e na qaqa. Ko ira na yalosavasava era sa vakaturi cake era na qai kaila-vaka mai, 'Ko iko mate, sa evei na nomu bati gaga? Ko iko bulubulu, sa evei na nomu gumatua?' (1 Korinica 15:55).---*Selected Messages*, bk. 2, pp. 271, 272.

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI

Lotulevu, Tiseba 4

1. Me vakataki Aceni, na veivanua cava soti e na gauna qo e vakatakila tu na vakaiyalayala ni veika totoka sa vakavuravura?
2. A cava na vuna e rui yaga kina e na bula ni veisiga na loloma-dau-loma-soli?
3. A cava na ka dina ena gadrevi me na dauvakatavulici e nai taba-yabaki ni garogaro-ca sa tu edaidai?
4. Na cava na vuna e rui ka bibi kina me da kila na ka me baleti ira na mate?
5. Vakaraitaka mada mai na veitarataravi ni veika e na yaco e na Nona lesu mai ko Karisito.

SIGA TABU, TISEBA 12, 2026

LESONI 11

Bula E Na Rarama

WILIGUSU: "Oi kemudou na veiwekani, dou sa sega ni tiko e na butobuto, me yacovi kemudou kina na siga ko ya me vaka na daubutako." (1 Cesalonaika 5:4).

Ai Vola me Wiliki: *The Acts of the Apostles*, vol. 4, pp. 309-313; Ibid., vol. 5, pp. 711-718.

"Na Mata-ni-siga Ni Yalododonu sa cila tu ka sa serauna tiko nai soqosoqo lotu me vakasava-tani na butobuto ka sa kacivi ira tiko na Nona tamata na Kalou ki na cakacaka ni vakavakarau ena yaga vei ira era na qai cila-serau yani ki vuravura me ra sa vaka na rarama."---*Testimonies for the Church*, vol. 6, p. 166.

1. QAQARAUNI E NA MASU

Sade, Tiseba 6

- a. Ni da raica na kena sa cereki tikoga mai e matada na parofisai, na cava ena dodonu me da na daunanuma deivaki tiko e na noda vakasama? 1 Cesalonaika 5:1, 2; Dauvunau 8:5.

"E dodonu me da sa na veivolekati sara kei na Kalou. Me da sa lailai-sobu 'o keda ka me sa levu-cake sara ko Jisu Karisito ia na Nona loloma-va-Kalou sa dodonu me na mai tiko sara vei keda e na noda bula ni veisiga. Eda sa bula tiko oqo e na dua nai tabagauna bibi sara e nai tukutuku ni vuravura oqo. Sa voleka sara mai nai tinitini ni veika kecega; na kaloko ni gauna sa cawi sara tiko vakusakusa me sa na oti yani; sa voleka sara oqo me sa na kacivaki mai lomalagi: 'Sa caka oti' (Vakatakila 21:6). 'O koya sa yalosavasava, me yalosavasava tikoga,' 'ko koya sa dukadukali, me dukadukali tikoga' (Vakatakila 22:11).

"Na nodai tukutuku me sa va-gatari sara ga vakavinaka; ia me da kubeta-matua sara na Kalou. Au sa sega ni tarovi au rawa mai na noqu daumasu e na dua, rua, kei na tolu na kaloko e na mataka e na noqu dau-cikeva Vua na Turaga me sa cakacaka-yaco e na lomadra na tamata. Au dauvakasamataki lomalagi taucoko e na nodra sa vinakata na cakacaka sa vakacagau tiko oqo e vuravura. Ko ira na agilose-dau-veiqaravi era sa la'ki wawa-vakavolivolita tu nai tikotiko vakaturaga me ra sa na talairawarawa ki na lewa mai vei Jisu Karisito e na kena saumi na veimasu vakayadua era cabori e na vakabauta-bula, e na yalo-cikecike."---*Selected Messages*, bk. 2, pp. 376, 377.

"Me vakavinavinakataki na Kalou, ni da na sega kece ni urei me da moce e na loma ni i-davodavo ni veika-vakayago sa dauveivakaweilei. Era na tiko talega eso na tamata yalodina era na dau-vakila ka siqema rawa na veivakatakilakila eso ni gauna. Ni ra na lewe levu vei ira era daukacivaka tiko nai

vakavuvuli dina ni gauna 'qo era sa na cakitaka na nodra vakabauta e na nodra cakacaka, ia era na tiko ga eso era na dauvosota tiko me yacova sara nai vakataotioti.”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, p. 10.

2. SA GADREVI NA YADRAYADRAVAKI

Moniti, Tiseba 7

- a. Na bula e nai vakataotioti ni gauna, a cava na ka-dina ena sotavi? Aisea 13:9; Luke 17:28-30.

“Nai tuvaki ni bula ni veivakacalai kei na vuki-tani ena mai basika e na vuravura-ni-lotu, e a vakaraitaki vei Joni na parofita e na raivotu me baleti Papiloni, *‘na koro levu ko ya, sa lewa vei ira na tui kei vuravura’* **Vakatakila 17:18**. Ni se bera ni vakarusai me sa na soli mada mai lomalagi na kaci, *‘Dou lako tani mai vua, oi kemudou na noqu tamata, mo dou kakua ni cala vata kaya, ka me kakua ni tauvi kemudou na nona mate ca.’* **Vakatakila 18:4**. Me vaka e na siga i Noa kei Loti, ena dodonu me tiko e dua nai vakatakilakila matata ni tawase tani mai nai valavala ca kei ira na tamata i-valavala ca. Ena sega ni rawa ni na tiko e dua na ka me na loveca kina na Kalou na nona lewa-dodonu me rau duavata kina e na ka e gadreva qo vuravura, ena sega tale na saumaki-lesu me la’ki tauri kina nai yau vakavuravura. *‘Dou sa sega ni qarava rawa na Kalou kei nai yau.’* **Maciu 6:24**.

“Me vakataki ira era a tiko mai na buca ko Sitimi, era sa gaganotaka tiko na tamata na tiko-vutuniyau kei na tiko vakacegu. ‘Dro mada mo bula,’ oqori nai vakasala mai vei rau na agilose ni Kalou; ia eso tani tale na domo sa rogoci ni ra kaya mai, ‘Kakua ni kidacala; e sega na ka me vakavuna nomu kidroa.’ Era sa kaya na lewe vuqa, ‘Mo vakacegu ka tiko vinaka,’ ia ko Lomalagi sa kaya tiko ni na vakasauri sara na ka ni veivakarusai sa voleka ni yaco vei ira na tamata talaidredre.”---*Patriarchs and Prophets*, p. 167.

- b. Veitalia sara ga na veika talei e yalataki e na veika lagilagi vakavuravura mai vei ira na tamata dauvakatulewa, na cava e dodonu me da na dauqarauna, o keda taucoko? 1 Cesalonaika 5:3.

“Ko ira na dau-ni-lawa, na matai-ni-idini, na tamata dauveivoli, kei ira sara mada ga nai talatala mai nai tutu-ni-vunau era sa kaila vaka tiko, ‘Mo vakacegu ka tiko vinaka,’ e na gauna sa toso vakatotolo tiko mai kina vei ira na ka ni veivakarusai.

“Na kena vakabauti ni sa voleka dina mai na Nona lako mai na Luve ni tamata e na vei-o ni lomalagi ena sega ni na mai vakavuna vei ira na tamata lotu Vakarisito vakaidina me ra na vakawaletaka ka sega ni kauwaitaka na veika era dauqarava e na veisiga ni nodra bula. Ko ira na waraka dina tiko na Nona sa voleka ni rairai mai ko Karisito era na sega ni tiko-wele, ia era na dauyalodina e na nodra bisinisi. Ia na nodra cakacaka era na sega ni vakaveitaliataka me ra na sega ni dinata, ia era na yalodina, dauvakaotia vinaka na nodra cakacaka e na kena gauna, ka ra dau-cakacaka vakadodonu. Ko ira era daucavilaki ira ga vakataki ira me ra dau vakawaletaka kina na veika ni bula oqo sai vakadinadina ni i-tuvaki ni nodra bula vakayalo kei na nodra tawase tani mai vuravura sa na la’ki toka kina e na ruku ni dua na ka ni veivakacalai vakaitamera. Na nodra dautukutuku vakadodonu, yalododonu, yalodina, era na vakatovolei e na veika sa sega ni tudei. Kevaka era sa yalodina e na veika e vica ga era na yalodina talega e na veika e vuqa. . . .

“Ena ka oqo era na guce kina e vuqa na tamata ka ra na sega ni vosota rawa na ka era na vakatovolei kina. Era na tara cake na nodrai tovo ni bula e na kena dauvakatulewataki na veika sa sega ni tudei. Era na dauvakarairaitaka na tawa-yalodina, dau-lawaki ca, sega ni dau-dina e na nodra dau-veivoli kei ira na nonai tokani. Era sega tu ni bau vakasamataka ni nodra vakadeitaka na nodra veigauna mai muri, na bula sa tawa-mate-rawa ena vakatau sara tu ga e nai vakarau ni nodra vakatulewa-taki ira vakataki ira e na veika ni bula oqo, ia na dodonu-vakaoti ni dau-yalodina ena sega ni vaka-i-sosomitaki rawa e na duatani tale na ka, e na sasaga ni kena gadrevi me tarai-cake e dua nai tovo ni bula-i-valavala-dodonu.”---*Testimonies for the Church*, vol. 4, pp. 309, 310.

3. MATATA TU VAKA-SIGA-LEVU

Tusiti, Tiseba 8

- a. Me na vakacava sara tu na nodra dua tani 'o ira na tamata ni Kalou e na vuravura oqo? 1 Cesalonaika 5:4-6.

“Na Kalou sa vinakata vei ira na Nona tamata, e nai vakarau ni nodra vosa kei nai tuvaki ni nodra bula, me na dau tukuna tiko ki vuravura ni na sega ni dua nai dre-vakavuravura se nai yau ni vuravura me na levu cake na kena-i-sau me rawa ni mai sosomitaki kina na kena vakayali nai votavota vakalomalagi. Ko ira era sa luve-dina ni rarama kei na siga era na sega ni vakawalena se yalowai e nai valavala ni nodra dauveitalanoa, e nai sulusulu, se e na nodrai vukivuki, ia era na yalomatua, ka ra tiko-malua me ra dauvakasama vakatitobu, ena dauvakilai nai tovo ni nodra bula ka na dreta mai na yalo-ni-tamata me ra sa mai gole kivua nai Vakabula. Na loloma i Karisito, sa cila-serau tiko mai na kauveilatai, sa vakamamasu tiko e na vuku ni tamata i valavala ca, sa vakayarayarataki koya tiko mai e na dali-ni-loloma sa tawa-vakaiyalayala ki na bula vakacegu kei na marau sa kunei duaduaga vei Koya na nodai Vakabula. Na Kalou ena dausemati Koya vei ira kece era sa muri Koya me sa tiko sara kina vei ira e dua nai vakadinadina-bula e na vosa-tawa-cala e na nodrai valavala, na nodrai sulusulu kei nai vakarau ni nodra dauveitalanoa, e na veika ni bula kece e dauvakasaqarai, ni o koya na kaukauwa ni bula sa vakalou dina sa yaga vakalevu sara ki na tamata kecega e na bula oqo kei na bula sa bera mai; ni sai koya ga oqo ena vakaceguya na loma ni tamata sa mai ciqoma.”---*Testimonies for the Church*, vol. 4, pp. 580, 581.

“E nai vakasala me da ‘vakatawa ka masu,’ sa vakatakila kina ko Jisu na sala vinaka taudua. Sa gadrevi na bula ni yadrayadravaki. Sa dauveivakacalai na yaloda; sa vakavolivoliti keda tu na malumalumu kei na sakasaka ni bula vakatamata, ia 'o Setani sa segata me veivakarusai. Eda na sega tu beka ni tataqomaki, ia ko koya na noda meca sa sega vakadua ni tiko-wele. Ni da sa kila na nona sega ni guce rawa e na nona dauqaqarauni, me da kakua sara ga ni moce, me vaka era daukitaka eso, ia mo ‘vakatawa ka mo kilai-yalomu tiko.’ Na yalo kei na-i-dre kei vuravura sa dodonu me sotavi, ia me ra kakua sara ga ni vakatarai me ra mai via lewa na noda vakasama kei na yaloda.

“Na tamata daukakacaka e dau-ni-bisinisi, ni sa na la'ki veitaratara kei vuravura, ena sotava na ka ni veivakatovolei, na ka ni veivakataqayataki, kei na lomaocaocataki ni veika ni bula qo. Ena raica ni na tiko e dua na-i-dre e na veivakasama vakavuravura kei na tuvatuva-naki me sa mai via liu, ia ena gadrevi kina na-i-gu ni sasaga, kei na vaka-i-vakarau ni vakasama kei na loma ni tamata, me rawa ni na marorori ka taqomaki tiko kina na yalo ni daulotu. Ia na loloma-va-Kalou e waraka tu na veika e na vinakata, na nona gagadre levu duadua sai koya na ka levu ena veibataki ka na rawa ni ciqoma na Kalou.”---*Ibid.*, vol. 5, pp, 409, 410.

- b. A cava na vuna eda se rawa tikoga kina ni vakanuinui - ka da cakacaka vakakina? 1 Cesalonaika 5:7-11.

“E vakatavuvulitaka 'o Paula ni sai valavala ca ni da vakaweleweletaka na veivakatakilakila era na yaco taumada ni se bera na Nona lesu-vakarua mai ko Karisito. Ko ira era na cala ni ra vakawaletaka na ka oqo sa vakatokai ira ko Koya me ra sa gone-ni-bogi kei na butobuto. . . .

“Na tamata lotu Vakarisito e dau-yadrayadravaki a ya na tamata lotu Vakarisito e daukakacaka, ka sa dauvakasaqara vagumatua me cakava na ka kecega e na nona kaukauwa taucoko e na kena sagai me vakatetei na kosipeli.”---*The Acts of the Apostles*, pp. 260, 261.

4. TIKO-MALUA E NA KILA-KA

Vukelulu, Tiseba 9

- a. Vakaraitaka mada mai e dua na ka ni veivakananumi ka gadrevi mai Cesalonaika. 1 Cesalonaika 5:12, 13.

“Ko ira na kai Cesalonaika ka ra sa vakabauta era a vakacudrui sara vakalevu mai vei ira na tamata eso era sa mai tiko maliwai ira kei na nodra veivakasama kei na veivakavuvuli quraqura ka rerevaki era dui kauta mai. Eso vei ira era sa ‘rui dau-vakasausa ka vakaveitalia, era sega sara ga ni cakacaka, ia . . . era sa rui siosio ka ra via-kila kecega na ka.’ Nai soqosoqo lotu sa bau lewai sara ga vakavinaka, ka ra sa dui-lesi tu na kena i vakalesilesi me ra sai talatala ka ra tuirara. Ia era tiko eso, era dui-lewai ira tu ga ka ra sa rui dauyalo-totolo, ka ra bese ni vakarorogo kivei ira era vakalesilesi ka ra taura tu nai tutu ni veiliutaki eso e na loma ni soqosoqo lotu. Era kaya ni tu vei ira na kaukauwa, sega walega ni ka me baleta na nodra dodonu me ra vakatulewa ga kina vakataki ira, ia e na nodra dau-usumaka talega vakaukauwa nai vakarau ni nodra rai, kivei ira na tamata e matana-levu, e na veika eso me baleta nai soqosoqo lotu. E na kena dikevi na ka oqo, sa vinakata kina ko Paula me vagolea na nodra vakasama na kai Cesalonaika ki na nodra dokai kei na duidui e dodonu me dau vagolei kivei ira era sa digitaki me ra sa tawana nai tutu eso ni veiliutaki e na loma ni soqosoqo lotu.”---*The Acts of the Apostles*, p. 261.

b. Na veivunauci raraba cava beka ena gadrevi me noda taucoko? 1 Cesalonaika 5:14, 15.

“Na gauna sa kaciva kina e dua vei keda ko mate, na cava soti e tiko e na noda vakanananu me baleta na veika eso ka dauvakayacori vua? Era vaka tu li evei na vei-i-yaloyalo oqori e na lalaga ni nomu vakanananu, era vinaka beka ni da na vakananuma-lesu? E na vakanananu ni kena a dau-tauci na veivosa vinaka, na yalo ni veikauwaitaki e na kena gauna taudonu? E vakaevei beka 'o ira na nonai tokani era sa biuta tani rawa li na nodra dauvakasama ca o ira era sega ni dauqarauna na gusudra ka ra via siova na veika kecega me baleti ira na tani? Era sa vakadinadinataka rawa li na nona cala? Era sa dinata tiko beka nai vakaro veivakauqeti: ‘Vakacegui ira sa malumalumu na nodra vakasama, vukei ira sa malumalumu’? . . .

“E na gauna sa mate kina e dua eda a dauveitokani kaya voli e na loma ni soqosoqo lotu, ka da sa kila vinaka tu ni sa na vakadeitaki vakadua tu na veika me baleti koya e na kedrai vola-tukutuku mai lomalagi, ka na dodonu me na qai la'ki sotava na kenai tukutuku taucoko 'o ya e na gauna ni veilewai, na cava soti mada era na vakasamataka-lesu 'o ira na nonai tokani e na vuku ni veika era a dauvakayacora tu vua? Na cava soti na revurevu ni veika era a dauvakayacora tu vua? Oqo e sa na qai matata sara kina na veivosa kaukauwa e a tau, na cakacaka vakaveitalia ka vakayacori vua, era sa qai vovotu kece mai e na vakasama! Ena rawa sara ga ni na duidui vakadua na nodrai valavala kivua kevaka me a dua tale na nodra vakatovotovo!”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, p. 489.

“Na levu ga ni nomu dau-drigiti, vakasamataki-cala, vakadewataki cala ni ka 'o kaya, vosavakacacataki, na levu ni vakadinadina ena tiko vei iko ni 'o sa vakayacora tiko e dua na cakacaka e na vuku ni nomu Turaga, sa na dodonu talega mo sa na la'ki kubeta-matua sara na nomu Turaga. E na nomu vei-dredre taucoko mo yalo-vinaka tiko ka kakua ni vakayavalati, toka-malua ka vosota tiko, kakua ni sauma na ca e na ca, ia mo sauma ga na ca e na vinaka. Tacake mo rai sara ki na ulu-ni-kabakaba. Na Kalou sa tiko-sivita na ulu-ni-kabakaba. Na Nona lagilagi sa serauni ira kece tu na vei-yalo-yadua era sa cabe-cake tiko ki lomalagi. Sai Jisu ga nai kabakaba oqo. Mo kevu-cake e yasana, kubeti Koya matua, ia ena sega ni dede 'o sa na cavu-i-kalawa tani mai nai kabakaba mo sa tayabe yani ki na Nona matanitu sa tawamudu.”---*Ibid.*, vol. 8, p. 130.

5. NAI DOLA KI NA BULA NI RAWA-KA

Lotulevu, Tiseba 10

a. E na gauna ni noda vakatovolei, na cava me da na daunanuma? 1 Cesalonaika 5:16-18.

“O na sotava na veivakatovolei, ia mo taura-dei toka ga na nomu dauyalodina. Mo kakua ni vakaraitaka e dua-tani tale na ka, ia na yalo-vakaturaga ga. Ko lomalagi taucoko sa vakaraica tu mai na i-valu. 'O Setani sa vakararai tiko, sa segata me vesuki iko ni 'o sega tu ni se vakarautaki iko, ka segata tiko me raici iko ni o sa yalo-totolo e na veika ko cakava, me rawa ni na rawata me vakamalumalumutaki iko. Mo vala sara vakatagane e nai valu ni Kalou. Mo daucakacaka vakadodonu me vakataki Karisito kevaka me a mai tiko e na vanua ko sa tu kina. Me kakua sara ni veilecayaki na nomu vakabauta se na veika 'o dauvakayacora. Mo kakua sara ni 'o vakatara me mai vakacudrui iko na veika rarawa era dauveivakasosataki era dau-tubu mai vakawasoma ni ra sa ka tawayaga walega. Dau-tauri iko

vakamalua, ka dauvakasamataki Jisu, solia na nomu vinaka taucoko ka vakayacora na veika ko rawa ni cakava mo vakacegui Koya kina. Na loloma i Karisito kei na Yalo Tabu sa i-solisoli ni Kalou kivei iko, me rawa ni 'o na vakaukauwataki kina mai na uto sara ga ni nomu bula e na Nona kaukauwa taucoko.”--*Testimonies for the Church, vol. 8, p. 132.*

“Kevaka eda kerea me soli mai na loloma-dau-yalovinaka ni Kalou ena levu sara na vakavinavinaka kei na nona vakacautaki na Kalou, ena levu cake sara kina na kaukauwa e na bula ni masu. Eda na vauci sara kina vakalevu ki na loloma ni Kalou ka na vakaikuritaka na Kalou na veika me na solia vei keda sai koya me da na qai vakavinavinakataki koya sara kina. 'O iko, ko sa dau-didi ka kaya ni sa sega tiko ni rogoca na Kalou na nomu masu, veisautaka nai tuvatuva ni nomu masu ka mo semata vata kina na nomu vakavinavinaka kei na nomu vakatakekere. E na gauna 'o na vakasamata kina na Nona vinaka kei na Nona dauloloma 'o na qai raica ni na qai kauwaitaka 'o Koya na veika 'o vinakata.”---*Ibid., vol. 5, p. 317.*

b. Vakaraitaka mada mai eso nai tovo ni vakasama qaga. 1 Cesalonaika 5:19-21.

“E tiko vei ira na tamata na kaukauwa me rawa ni ra bokoca na Yalo ni Kalou; na kaukauwa ni digidigi e tiko sara ga vei ira. Sa soli tu vei ira na galala me ra daukakacaka kina. Sa rawa ni ra talairawarawa e na yaca ni nodai Vakabula kei na Nona loloma-va-Kalou, se me ra na talaidredre, ka ra qai sotava na kena revurevu. . . .

“Na Yalo ni Kalou sa na dauveivakauqeti tikoga, ia na loma ni tamata era sa na qai digidigi me ra tokona se me ra saqata nai vakavuvuli dina.”---*Gospel Workers, p. 174.*

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI Vakaraubuka, Tiseba 11

1. Au na rawa vakacava ni tara-cake nai tovo ni masu e na yalodina kei na qaqarauni?
2. Na gauna eda na daurogoca kina ni ra kaya, “mo vakacegu ka tiko vinaka,” na cava e dodonu meda daunanuma?
3. Na cava na ka era na dau duatani kina o ira na gone-ni-rarama/siga mai vei ira e na butobuto/bogi?
4. O cei beka e dua au sa kila tiko e rawa ni dauveivakasosataki ia e dodonu me na ciqomi ka lomani?
5. Na cava beka e dodonu me dausalavata tiko kei na noda vakatakekere kivua na Kalou?

SIGA TABU, TISEBA 19, 2026

LESONI 12

E Dua Dina Na Kawa-Tamata Dua-tani

WILIGUSU: “O koya ogo keitou sa masulaki kemudou tikoga; me vakabauti kemudou na neitou Kalou mo dou yaga me rawata na ka dou a kacivi kina, ka me vakayacora sara e na kaukauwa na gagadre vinaka kecega, kei na cakacaka ni vakabauta” (2 Cesalonaika 1:11).

Ai Vola me Wiliki: *Testimonies for the Church, vol. 2, pp. 296-307; Ibid., vol. 5, pp. 591-603.*

“Na Turaga e vinakata vei ira era dau-muri Koya me ra sa dauvakatovototaka me ra dauqaqarauni sara vakalevu e na nodra dau kitaka na cakacaka ni veivoli vei ira vakaveiwekani. Ia me ra sa dauveilaveti, me ra sa dauvakavinakataka, me ra sa dau-vakamavotaka na mavoa ni yalo. Ia e na loma ni soqosoqo lotu me ra kakua sara ni dauvakawaletaka na bula e vakaivakarau dina. 'O ira na lewe-ni-soqosoqo lotu me ra okati ira me ra gonevuli e na dua na koronivuli, me ra na dauvulica kina na kena dautarai cake nai tovo kei nai valavala me veiganiti kei na veikacivi cecere era sa kacivi kina.”---*Testimonies for the Church, vol. 7, p. 264.*

1. SAVASAVA E LOMA, E TAUDAKU TALEGA

Sade, Tiseba 13

- a. Na cava ena dauvakaraitaka tiko na titobu ni Nona veikacivi na Kalou ki nai valavala ni bula savasava? 1 Cesalonaika 5:22.

“Kakua sara ni vakayacora e dua na ka e na kedra maliwa na vulagi, e na loma ni gaunisala, e na loma ni motoka, e na loma ni matavuvale, me rairai kina vakalailai e dua na ka ca.”---*Ministry of Healing*, p. 491.

“Qarauna vinaka na nomu i tovo mo na rawa ni biuta koto mai e dua na roka ni bula, vei ira vakayadua na veiyalo eso ‘o sa la’ki tiko-maliwai ira, ni sa solega ka vakavolivolita tu na nomu bula e dua na draki ni bula savasava ka tabu. Ke mani dua sara mada ga na vosa tawayaga, se dua na dredre sega ni vakaibalebale, ena rawa sara ga ni vagolea vakatani na loma ni tamata. E rui ka vakarerevaki sara ga na revurevu ni veika ena yaco ni sega ni tudei na veisemati ni bula kei na Kalou.

“Tarovi iko mai na ca kecega. Na veivalavala ca ka ra dauvakawaleni tu, se mani vakacava sara tu na kena okati ni rui lailai, ena vakacacana sara ga na nomu bula vakayalo, ka na bokoca-tani na cakacaka-yaco ni Yalo ni Kalou e na lomamu. Nai tovo ni nomu vakasama ena laiva koto mai na mawena e na lomamu, ia na veitalanoa lolovira kece sa na dauvakadukadukalitaka na vakasama. Na veicakacaka ca taucoko ena vakaleqai ira era sa dauvakayacora. Ena rawa Vua na Kalou ka na vakayacora vakaidina, me vosota na tamata i valavala ca ka sa qai veivutuni, ia e dina ni sa vosoti, ia sa vakadukadukalitaki na loma ni tamata; ka sa vakacacani na kaukauwa cecere ni vakasama o koya ka rawa ni vukea na vakasama ka se bera ni se vakacacani. E na loma taucoko ni gauna ena bula tiko kina sa na dei koto ga na mavoa kece ‘o ya e na loma ni tamata. Ia me da vakasaqara mada na vakabauta o koya sa daucakacaka e na loloma ka sa dauvakasavasavataka na yalo, ka me rawa ni da na dauvakaraitaka tiko yani ki vuravura nai tovo i Karisito,”---*Fundamentals of Christian Education*, p.195.

2. VAKATABUI E NA VUKU I KARISITO

Moniti, Tiseba 14

- a. Vakamacalataka mada na Nonai tuvatuva na Kalou me baleta na noda bula ni veisiga kei na kena rawa ni vakayacori vaka kina. 1 Cesalonaika 5:23, 24.

“Era sa vakaroti na tamata lotu Vakarisito me ra solia na yagotra, ‘*me i madrali-bula, me savasava, me vinaka vua na Kalou*’ (Roma 12:1). Me sa maroroi taucoko na nodra kaukauwa e na kenai tuvaki uasivi taudua, ka me ra na vakayacora rawa kina na ka oqo. Na veika taucoko e dauvakamatautaki ka na mai vakamalumalumutaka na yago se na kaukauwa ni vakasama ena sega kina ni vakadonui na tamata me kitaka na cakacaka me na dauqaravi kina ko Koya nona Dau-ni-veibuli. Ia ena rawa li ni yalovinaka na Kalou kevaka eda na sega ni solia na noda vinaka taucoko? E kaya ko Karisito: ‘*Mo lomani Jiova na nomu Kalou e na yalomu taucoko.*’ Ko ira era sa lomana na Kalou e na yalodra taucoko era na segata sara me ra solia kivua na veiqravi uasivi taudua e na nodra bula, ia era na dausegata tikoga vakagumatua me ra na vagolea na kaukauwa taucoko ni nodra bula me sa salavata sara kei na veivunau kecega ena dauvakaukauwataki ira me ra na vakayacora rawa kina na loma ni Kalou. Era na sega vakadua ni ra vakaveitaliataka nai vakarau ni nodrai kanakana se na nodra gagadre, me na mai vakamalumalumutaka se me vakadukadukalitaka na nodra i soro era na mai solia Vua na Tamadra vakalomalagi.”---*The Great Controversy*, p. 473.

“Na vosa ni Kalou era dauvakatavulici keda me da vakasaqara na kena rawa ni vakatabui ka vakasavasavataki na yagoda, na lomada, kei na yaloda kivua na Kalou. E na cakacaka oqo me da sa daucakacaka vata sara kina kei na Kalou. E vuqa na ka ena rawa ni vakayacori me vakalesui tale mai kina nai rairai dina ni Kalou ki na tamata, me mai vakavinakataki kina na bula vakayago, na vakasama, kei na bula vakayalo. E vuqa na veisau vakaitamera era na rawa ni vakayacori e na bula vakayago ni sa talairawarawa ki nai vunau ni Kalou ia me kakua sara ni vakacurumi ki na yago e dua na ka me mai vakadukadukalitaka. Ia me vaka ni da na sega ni rawa ni kaya ni sa savasava vakaoti na yago, ia sa na rawa ga ni da na vakavinakataka sara na lomada me sa veiucui dina sara vata kei Karisito. E na vuku ni i-soro ka sa mai vakacabori oti e na vukuda, sa na rawa ni vosoti sara kina vakaoti nai valavala ca. Na

noda vakararavi sa na sega ni vakatautaki e na veika e rawa ni vakayacora na tamata; ia e na ka ga ena rawa ni cakava duadua ga na Kalou me baleta na tamata e na vukui Karisito. E na gauna eda sa sorovaka kina vakaoti na noda bula taucoko kivua na Kalou, ka da sa vakabauta dina sara, na dra i Karisito ena vakasavasavataki keda mai nai valavala ca taucoko. Na lewa-e-loma e sa na rawa ni sereki ka vagalalataki mai na cudruvi. E na vuku ni sa vakabauti na Nona dra, eda sa na rawa taucoko ni na vakasavasavataki e na vuku i Karisito Jisu. Me vakavinavinakataki na Kalou ni da sega ni sotava tiko goka na veika me na sega ni rawa ni na vakayacori.”---*Selected Messages*, bk. 2, p. 32.

b. Na veika vinaka cava soti ena dauvakatakila na titobu ni tiko-veimaliwai e na kedra maliwa na tamata vakabauta? 1 Cesalonaika 5:26-28; 1 Joni 1:7

“Na vosa tabu ni veikidavaki ka tukuni toka e na kosipeli nei Jisu Karisito mai vei Paula nai apositolo e dodonu me na tauri sara vakadodonu e na kena i balebale dina. E dua na ‘*veireguci e na yalosavasva*’ (**Roma 16:16**). E na dodonu me okati ni sa i vakatakilakila ni nodra veitokani na tamata lotu Vakarisito e na gauna era sa dauveitalatala kina, kei na gauna era sa mai sota vata tale kina ni oti e dua na gauna ni nodra a veitawasei tu e na vica na macawa se vica na vula. E na **1 Cesalonaika 5:26** e kaya kina ko Paula: ‘*Dou loloma vei ira kecega na veiwekani ka dou veireguci ena yalosavasava*,’ E na wase ni vola vata ga ko ya e kaya kina vakaoqo: ‘*Qarauni kemudou mai nai valavala kecega sa ca*’ **1 Cesalonaika 5:22**. Ena sega sara ga ni dua nai rairai ni ka me ca e na gauna e vakayacori kina na veireguci e na yalosavasava e na dua na gauna taudonu kei na vanua e taudonu.”---*Early Writings*, p. 117.

3. ME VAKATAKILAI KO KARISITO

Tusiti, Tiseba 15

a. Na vosa vakacava ni veitokoni ka veivakayaloqataki a vakayagataka ko Paula e nai karua ni nona i tukutuku vei ira na tamata vakabauta mai Cesalonaika? 2 Cesalonaika 1:1-5.

“A vakaraitaka ko [Paula] na nona veivakabauti e na vuku ni nodra dauyalodina [na kai Cesalonaika], kei na nona marautaka ni sa kaukauwa na nodra vakabauta, kei na kena sa qaqaco vinaka sara na nodra veilomani vakai ira kei na nodra sa qacoya sara na cakacaka e na vuku ni nodra Turaga. A sa tukuna vei ira ‘o koya ni sa la’ki wasea nai tukutuku ni veika me baleti ira kivei ira na veisoqosoqo lotu tale eso me sa i vakaraitaki ka i dusidusi ni yalomalua, kei na vakabauta dauvosota sai koya sa vosoti rawa kina ena yaloqaqa na veivakacacani kei na veivakararawataki.”---*The Acts of the Apostles*, p. 264.

b. Kevaka eda na vakacacani me vakataki ira na kai Cesalonaika, na cava eda na rawa kina ni vakayaloqataki e nai nuinui me vaka ka vakaraitaki vei ira? 2 Cesalonaika 1:6, 7.

“[2 Cesalonaika 1:1-6] Eke eda na raica rawa kina na nodra dauveikauwaitaki vakai ira na veisoqosoqo lotu kece oqo. Na veivakacacani ka ra a vosota sa kauta vata mai na yalodra ka sa vauci ira vata taucoko. Era a veiseyaki yani ki na veivanua tani eso. Na veivakavuvuli cala kei na vakabauta vakatevoro kei na nodra i vakavuvuli na matanitu vaka-Jiu o koya sa dausaqati Karisito vakaukauwa sa vakavuna me sa mai biu vaka-ca koto kina na qele-ni-sipi lailai me vaka na sipi sa sega ni dua na kena i vakatawa. Ia sa teivaki oti rawa na kena sore-ni-kau. Sa laveti cake ko Karisito ni sai Koya ka mate e na kauveilatai e na kedra maliwa, ka sa toso tikoga na sasagataki ni kena valuti ka vakalailaitaki na dravudravua kei na nodra vakacacani na veiwekani e na vuku ni nodra vakabauta.”---*Letters and Manuscripts*, vol. 12, Letter 28, 1897.

c. A cava na vuna ena mai tara sara kina vakatitobu na yaloda taucoko na Nona sa na lesu vakarua mai ko Karisito? 2 Cesalonaika 1:7, 8; Same 50:3, 4.

“[2 Cesalonaika 1:8]. Na veika bibi oqo sa voleka sara ni yaco mai, ia era se moce ga ko ira era kaya tiko ni ra sa vakabauta nai vakavuvuli dina. Era sa na okati dina vata kei koya na tamata dauveiqaravi sega ni yalodina ka a kaya e lomana, ‘Sa vakaberaberataka na lako mai ko koya na noqu Turaga,’ kevaka era na toka-dei ga e na vanua era sa tiko kina ka ra sa veiwekani kina vata kei vuravura. Ko ira ga era sa waraka tiko e na vakanuinui kei na vakabauta ni na rairai dina mai ko Karisito, ka ra sa tawa-cala me

ra na qai vakabulai. Era lewe vuqa era kila wale tu ga nai tukutuku ni i-vakavuvuli dina ka ra sega tu ni kila na kaukauwa ni bula-va-Kalou. Kevaka sa bula dina e na loma ni tamata na Vosa ni Kalou, ena vakatulewa e na bula ni tamata. Na vakabauta, na savasava, kei na talairawarawa vakaoti ki na loma ni Kalou ena dau-tukuni-ka-taka na kena kaukauwa o koya sa dau-ia na veivakatabui.”---*Testimonies for the Church*, vol. 5, p. 15.

4. DUA NA DUIDUI SA MATATA VAKAOTI

Vukelulu, Tiseba 16

a. Vakamacalataka mada na nodra rusa na rua na mataqali tamata. 2 Cesalonaika 1:8, 9.

“Kakua ni ’o na vaka-i-ulubale-taka na nomu caka-cala baleta ni ra sa cala talega ko ira na tani. E na siga ni Kalou ko na sega kina ni via doudou mo vakamamasu me dua kina nai ulubale ni nomu a vakawaletaka mo tara cake e dua nai tovo ni bula me ganiti lomalagi, ka ni ra a sega ni vakarairaitaka ko ira na tani na bula ni qaravi-kalou kei na veika ni bula vakayalo. Na veika vata ga ka yali tiko ’o ya me vaka ko a dauvakadiloa e na nodra bula na tani sa tiko talega vei iko. Ia na ka dina me vaka ni ra sa i-valavala ca talega ko ira na tani sa na qai ca vakalevu cake sara kina na nomu i valavala ca. E rau na vaka-ruarua dina kina, ko ira vata kei iko, kevaka ’o ni na toka-dei ga e nai tutu ni bula ivalavala ca oqori, dou sa na tawasei tani kina mai vei Karisito, ia ko ni na qai totogitaki vata kece kei Setani kei ira kecega na nona agilose e na rusa-tawamudu mai na mata ni Turaga kei na Nona kaukauwa lagilagi sa vakaiukuuku.

“Sa vakarautaka oti tu na Turaga na ka me baleti iko, ia kevaka ko na vakasaqarai Koya, ka muria na rarama ena solia vei iko ko Koya, ena sega ni dodonu mo bale e na tutu-ni gaunisala. Sa soli oti vei iko na Vosa ni Kalou me cina ki na yavamu, ka rarama ki na nomu gaunisala. Kevaka ’o na bale, sa baleta ga ni ko a sega ni taroga na nomu dau-veituberi, na Vosa ni Kalou, ka cakava na vosa talei ko ya me sa lawa ni nomu bula. Na Kalou sa sega ni solia vei iko me sai dusidusi ni valavala ni bula vei iko na bula ni dua na tamata, ka veitalia sara ga se mani vaka sara tu evei na nona vinaka ka sega ni beitaki e na dua na ka na nona bula. Kevaka ko na cakava na veika era daucakava na tani, ka muria na nodrai valavala, ko na biu vakatikitiki-tani ki na taudaku ni Koro Tabu, vata kei ira nai kumukumu-tamata vakaitamera era a kitaka talega na ka vata ga ko a kitaka, na nomu vakamurimuria nai valavala ni bula ka sega ni kaya na Turaga vei ira, ka ra sa yali tu me vaka na nomu sa na yali talega vaka kina.

“Na veika era a vakayacora na tani, se era na qai kitaka e na dua na gauna e muri, ena sega ni na mai vakalailaitaka na nomui tavi se na nomu cala. Sa soli oti vei iko e dua nai vakaraitaki, e dua na bula sa tawa-cala ka vaka-i-tovotaki e na i-valavala ni bula sa sega ni daunanumi koya ga vakai koya kei na tawa-yalokocokoco sa dauveivukei. Kevaka ko na vuki tani mai nai valavala ni bula vinaka ka dodonu oqo, ka digitaka na ka sa sega ni dodonu, o koya ka sa tukuni tu vakamatata e na Vosa ni Kalou ka dodonu me na biu tani, na veika ko sa digitaka ena qai tauri ga na kenai sau; na nomu bula sa na sega ni dodonu.”---*Testimonies for the Church*, vol. 2, p. 396.

b. Na duidui cava o koya sa dauveivakavoui ena dodonu me dau-laurai tiko, ia e na vuku ni cava? 2 Cesalonaika 1:10.

“Na tucake tale kei na kau cake ni noda Turaga sai vakadinadina tudei ni nodra na qaqa ko ira na tamata yalosavasava ni Kalou mai na mate kei nai bulubulu, kei na vosa ni yalayala ni sa na tadola tu ko lomalagi vei ira sa savā nai sulu ni nodra i tovo ka sa vakasavasavataki e na dra ni Lami. E a lako cake ko Jisu kivei Tamana me sa nodra i-mataki na kawa-tamata kecega, ia na Kalou ena kauti ira kecega era sa vakarairaitaka tiko na Nonai tovo me ra na qai raica ka ra vakaivotavota vata kei Koya e na Nona lagilagi.”---*Testimonies for the Church*, vol. 9, p. 286.

5. SA GAUNA NI CAKACAKA E NA YALODINA

Lotulevu, Tiseba 17

a. Vakamacalataka na veivakurabuitaki ni ka ena yaco ki na Nona lotu na Kalou. 2 Cesalonaika 1:11, 12.

**b. Me vaka na kena vakayacori na veika vakaparofisai, na cava sa vakadeitaki oti tu vei keda?
2 Cesalonaika 2:1-7.**

“E dua ka sa vakadeitaki oti tu e na parofisai ni sai koya na tamata-ni-valavala-ca, (a luve ni veivakarusai). Sa i koya oqo sa mata-taki Setani. Sa taura ko koya na veika sa vakatura ko Setani me baleta nai vunau ni Kalou, o koya sa sega ni na veisautaki rawa me vaka na Nona i tikotiko vakaturaga, ’o la na-tamata-ni-valavala-ca oqo sa lako mai ka sa tukuna ki vuravura ni sa na veisautaka nai vunau, ka sa lewa me sa siga ni vakacecegu nai matai ni siga ni wiki ka sega ni kavitu ni siga. Sa kaya ni sa sega na nona i valavala ca, ka sa kaya ni sa tiko vei koya na dodonu me sa veisautaka nai vunau ni Kalou me ganita na veika sa nakita ga vakai koya. . . .

“Ia ko Karisito e kaya ni na sega mada ga ni dua na mata-ni-vola lailai se dua na tikina lailai sara ni vunau me na sega ni yaco me yacova ni na takali ko lomalagi kei vuravura. Na cakacaka sara ga ka mai cakava me mai vakadeitaka nai vunau, ka me vakaraitaka ki na veivuravura kecega ka buli ira kei lomalagi talega ni sa dodonu na Kalou, ka sa sega ni dodonu me veisau na Nona i vunau. Ia sa tu oqo o la na tamata na liga-i-matau i Setani sa vakarau tu me kitaka na cakacaka ka tekivuna taumada ko Setani mai lomalagi, a ya na nona a tovolea me veisautaka nai vunau ni Kalou. . . .

“Na tamata-ni-valavala-ca sa vakalevulevui koya me saqata na Kalou, ka sa tiko e na loma ni vale ni Kalou, ka sa tukuni koya ni sa Kalou. Sa buturaka ko koya na i-vakananumi levu ni Nona cakacaka ni veibuli na Kalou, ka a tauyavutaki me ka e dauvakananumi-lesu kina na Nona cakacaka; ka sa kauta tani ’o ya ka vakaisosomitaka e na nona sa tukuna ki vuravura e dua na siga-wale-ni-cakacaka me sa kena i sosomi. . . .

“E dina ni sa lewai vaka kina kivei ira na tamata vakayadua e vuravura ni sa dodonu me ra sa ciqoma ka vakadonui koya na luve ni veiliutaki vaka-popi ni lotu Katolika vaka-Roma, ia na ka oqo e sega ni tiko kina e dua na kaukauwa me na mai rawa kina ni bokoca-tani na Siga-Ni-Vakacecegu sa tabu me nei Jiova. Ko ira taucoko era sa ciqoma na siga-ni-vakacecegu-lasutaki qoka era sa vakalevulevuya tiko na tamata-ni-valavala ca ko ya, ka ra sa vorata vakaukauwa tiko na Nona matanitu na Kalou. Ia ’o la na tamata-ni-valavala-ca ko ya ena sega ni rawata vakadua me kaya ni sa bokoci tani na ka sa lewa na Kalou ni sa tudei ka tawamudu. Na cakacaka sa tu oqo me sa vakayacori e na loma ni noda vuravura a ya, me sa na laveti ka vakacerecerei na Nona i vunau na Kalou, ka me sa vakayarayarataki mai na vakasama ni tamata ki na ka bibi oqo. Sa yaco mai oqo na kena gauna me sa kacivaki kina nai vakavuvuli dina ka me sa saqati kina na ka lasu kei nai vakavuvuli cala.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 7, p. 910.

NA TARO ME LESUVI KINA NA LESONI

Lotulevu, Tiseba 17

1. E na kena vakasama rawarawa me vakayacori kina, au na rawa vakacava ni vakuai au mai na veika taucoko e dauvakarairaitaki kina nai rairai ni ka ca?
2. Me vaka na ka e kainaki toka e na 1 Joni 1:7, na cava na yavu ni veitokani dina?
3. A cava na ka dina e tiko me baleta na Nona kaukauwa na noda Kalou ka na rawa ni uqeta na yaloda me da kurabui ka dokai Koya kina?
4. Na cava ena dodonu kina vei au me’u na kakua ni via lomaleqataka na veika era dau malumalumu kina na tani?
5. Na cava me’u na cakava me’u rawa ni vukeyi ira kina na tamata me ra kila na ka dina me baleta na Nona Siga ni Vakacecegu dina na Kalou?

Na Noda Vakarautaki Keda Ki Na Veiraravui

WILIGUSU: “Ia dou na qai kunea sara ni sa dua tani na yalododonu ka dua tani na tamata ca, ni sa dua tani ko koya sa qarava na Kalou ka dua tani ko koya sa sega ni qaravi Koya” (**Malakai 3:18**).

Ai Vola me Wiliki: *Testimonies for the Church*, vol. 5, pp. 137-148; 449-467; *The Great Controversy*, pp. 551-562.

“Ko ira era kaya ni sa tiko vei ira na kaukauwa levu ni Kalou o koya sa rawa duadua ga ni kila na daukilakila levu taudua, a ya, nai vunau nei Jiova. . . . Na nona i sulu e vakaisulutaki koya kina na sipi e rairai vaka me sa ka dina, ka rui dodonu, ka ni na qai rawa duadua ga ni kilai na olifa ni da sa lako ki na Nona i tuvatuva cecere ni veika vakayalo na Kalou ka da na qai kunea mai keya ni ra sa dautalaidredre ki na Nona i vunau na Kalou.”---*Faith and Works*, p. 45.

1. MO KAKUA NI KIDROA

Sade, Tiseba 20

a. A cava na ka veivakurabuitaki ena kilai tani kina na gauna ni vakataotioti? 2 Cesalonaika 2:8, 9.

“Au a raica ni sa cakacaka tiko ko Setani e na nodra vakayagataki o ira na nonai matakiki eso e na vica na kena gaunisala. Sa cakacaka tiko ko koya vei ira eso nai talatala era sa vakanadakuya nai vakavuvuli dina ka ra sa soli yani ki na veivakacalai mana ka kaukauwa me ra sa vakabauta kina na ka lasu sa ka me ra na rusa kina. Na gauna era sa dauvunau kina se ni ra masu, era sa qai daubale sobu kina vakatobuicu eso ka ra sa malumalumu, sa segai e na vuku ni kaukauwa ni Yalo Tabu, ia e na kaukauwa ga nei Setani sa dauceguvi ira kina na nona i matakiki, me cakacaka rawa kina vei ira me baleti ira na tamata. E na gauna era dau vunau, masu, se veivosaki, eso era kaya tiko ni ra sa lotu ka vakabauta na Lesu-vakarua Mai ka ra sa sega ni ciqoma nai vakavuvuli dina ni gauna qo era sa vakayagataka na kaukauwa tani me ra vesuka kina na vakasama ni tamata, ka ra sa dau reki kina na tamata e na kaukauwa vakaoqo, e na nodra sa nanuma ni sa cakacaka ni Yalo Tabu vei ira. Ia eso sara ga vei ira na sa dauvakayagataka tiko na mataqali kaukauwa vakaoqo era se tu sara tu ga e na butobuto kei na veivakacalai ni tevoro ka ra sa nanuma ni sai koya 'o ya na kaukauwa ni Kalou ka soli vei ira me ra mai vakayagataka.”---*Early Writings*, pp. 43, 44.

“Ko Setani, ni ra vakavolivoliti koya tu ko ira na agilosu ca, sa kaya tiko ni o koya na Kalou, ena kitaka na veicakacaka-mana eso e na kedra veimataqali, me veivakacalai kina, kevaka e rawa, me ra na vakacalai kina ko ira na tamata digitaki. Ko ira na tamata ni Kalou era na sega ni kunea na nodra vakabulai e na kena vakayacori na vei-cakacaka-mana, ka ni 'o Setani ena la'ki vakamurimuria na veicakacaka-mana ena dauvakayacori. Ko ira na tamata ni Kalou ka ra sa vakatovolei oti era na kunea na nodra kaukauwa e nai vakatakilakila ka vosataki tiko e na Lako Yani 31:12-18. Era na dauvakadeitaki ira tikoga e na vosa-bula ni Kalou: ‘*Ni sa volai.*’ Sai koya duadua ga oqo na duabulu na yavu era na rawa ni tucake kina me ra sega ni na yavalati rawa.”---*Testimonies for the Church*, vol. 9, p. 16.

2. NA SALA KI NA BULA-NI-DAUVOSOTA

Moniti, Tiseba 21

a. Na cava e se yali tiko vei ira era sa voleka ni rusa? 2 Cesalonaika 2:9, 10.

“Ko ira walega era sa gonevuli gugumatua e na Vosa ni Kalou ka ra sa rawata na kaukauwa me ra sa lomana kina nai vakavuvuli dina era na taqomaki mai na kaukauwa ni veivakacalai-mana o koya ka sa vesuki vuravura tu.”---*The Great Controversy*, p. 625.

- b. Veitalia sara ga na ka era sa vakatusa tiko, na cava ena tala yani na Kalou kivei ira era sa sega ni lomana na ka dina, baleta na cava? 2 Cesalonaika 2:11, 12.**

“E kaya nai Vola Tabu ni se bera ni lako mai na Turaga, ‘o Setani ena kitaka na nona cakacaka “⁹e na kaukauwa levu kei na veivakatakilakila kei na veika vakailasu e veivakurabuitaki, ¹⁰kei na ka e sega ni dodonu sa veivakacalai vei ira era sa rusa; ni ra sa bese ni lomana na ka dina, me ra bula kina. ¹¹Ia e na vuku ni ka oqo, sa tala tiko na veivakacalai mana vei ira na Kalou, me ra vakadinata kina na ka lasu.’ 2 Cesalonaika 2:9-11. Ena sega mada ni se yaco me yacova ni sa na qai vakayacori na veika oqo, ka ra sa duavata taucoko na lotu vata kei vuravura me sa vakataucokotaki oti e na loma taucoko ni veimata-lotu Vakarisito, e sa na qai vakaoti kina vakadua na bale (se na rusa) nei Papiloni.”---*Ibid.*, pp. 389, 390.

- c. E nai naki cava sa kacivi keda kina na Kalou vata kei ira na noda lewe ni vuvale---ia na cava soti nai tavi kei na ka ni veibolei ena tiko kina? 2 Cesalonaika 2:13-15; Malakai 3:17, 18.**

“Kevaka e rawa se sega vei ira na noda cauravou kei na goneyalewa era sa ciqoma nai vakasala yalomatua kei na nodra vakatavulici mai vei ira nai tubutubu sa liutaki ira tiko na Kalou ka ra sa vakatabui tikoga e nai vakavuvuli dina ena vakatau vakalevu e na kaukauwa sa tiko rawa, ni oti me ra sa biuta mai na nodra dui matavuvale, era na la’ki sota me ra veitauraki vata kei ira eso me ra la’ki vakasagara kina nai vakaro ni lotu Vakarisito.”---*Testimonies for the Church*, vol. 8, p. 226.

“Ko ira era sa vakatusa tiko ni ra sa vakabauti Jisu, sa dodonu me ra na vakacaudreva tikoga na rarama. Sa dodonu me ra na masulaka tikoga e na veisiga ka kerea na rarama ni Yalo Tabu me cilava tiko na vei-drau-ni-veva e nai Vola Tabu, ka me rawa ni ra na kila vinaka sara kina na veika me baleta na Yalo ni Kalou. Sa dodonu me sa taucoko sara na noda nuitaka ka vakabauta na Nona Vosa na Kalou, kevaka e sega eda na yali. Na nodra vosa na tamata, se mani vaka sara tu evei na nodra cecere, era na sega ga ni vakayacori keda rawa me da savasava ka tawa-cala, me vakaiyaragitaki keda kina ki na veicakacaka vinaka kecega. . . . Sa rawa ga e na veivakatabui ni Yalo Tabu kei na kena vakabauti na ka dina, sai koya eda na yaco kina me da sa tamata daucakacaka vata kei na Kalou.”---*Fundamentals of Christian Education*, pp. 188, 189.

3. NAI VAKARAU ME BALETI PAULA

Tusiti, Tiseba 22

- a. Na cava ena rawati kina na bula ni dauvosota e na yalodina? 2 Cesalonaika 2:16, 17; 3:1-5.**

“A vakayatuyatutaka ko Paula na vaka-i-vua ni cakacaka ni kaukauwa ni ca o koya ena toso tikoga e na loma ni vei-senitiuri ni butobuto kei na veikavakararawataki ni se bera na lesu vakarua mai nei Karisito. Ko ira na tamata vakabauta mai Cesalonaika era a daunuitaka tu ni ra na sereki vakasauri; ia oqo era sa mai vakadreti me ra sa colata nai tavi sa tu e matadra e na yaloqaqa kei na yalo ni rerevaka na Kalou. Sa vakaroti ira nai apositolo me ra na kakua sara ni vakaweleweletaka na nodrai tavi se me ra sa na biuta ka ra wawa tu e na vakasavu-liga. Ni oti na katakata ni nodra a nanamaki me ra sa na sereki se vagalalataki, na veika ni nodra bula ni veisiga kei na veisaqasaqa ka dodonu me ra na sotava ena rairai vaka me sa na vakaruataki na nodra sa na vakuwai ka tarovi. E na ka oqori sa qai segata sara kina vagumatua ko koya me vakadeitaki ira me ra sa tudei sara e na nodra vakabauta.”---*The Acts of the Apostles*, pp. 266, 267.

- b. Nai vakaraitaki cava beka ka laiva koto ko Paula me baleti ira era cakacaka e na vuku ni kosipeli? 2 Cesalonaika 3:6-9.**

“Ko ira na turaga era sa digitaki-va-Kalou me ra cakacaka e nai naki oqo era na solia nai vakadinadina ni veikacivi cecere sa caka vei ira ka ra na okata na ka ’o ya ni sa nodrai tavi cecere me ra na qai tubu ka vakavinakataka cake nai vakarau ni nodra vei qaravi me yacova ni ra sa tamata dauveiqaravi maqosa ka dauyalodina. Ni oti ’o ya, ni ra sa na qai vakarairaitaka na nodra segata vagumatua me ra sa via vakavinakataka cake na taledi o koya ka sa vakatautaka tu na Kalou kivei ira, sa dodonu me ra sa na qai

vukei sara kina vakamatau ka vakavinaka sara talega. Ia na veivakayaloqataki me na dausoli vei ira ena sega ni dodonu me kakua ni ra cavilaki kina, ka ni 'o Setani vakaikoya ena daukitaka na mataqali cakacaka vaka 'o ya. Ko ira na turaga era nanuma ni sa nodrai tavi me ra dauvunau me ra na kakua sara ni usumaki ira yani vata kei ira na nodra lewe ni vuvale e na duavata ga na gauna kivei ira na veiwekani me ra kerea kina na nodra veivuke. Era na sega mada ni se ganiti ira na ka 'o ya me yacova ni sa laurai na vuavua vinaka ni nodra veiqaravi. E na gauna oqo sa tiko na ka rerevaki ni nodra rawa ni vakamavoataki 'o ira na dauvunau ka ra se tamata gone, kei ira eso ka ra se lailai sara na nodra kila na cakacaka, e na veicavilaki, kei na nodra dauvukei me vakamamadataki vei ira nai colacola ni bula oqo. E na gauna era na sega tiko kina ni vunau, sa na dodonu me ra cakava tiko kina eso tani tale na cakacaka era rawa ni kitaka me na vukei ira tiko kina. Oqo na gaunisala uasivi taudua me na dauvakatovolei kina nai tuvaki ni ka era sa kacivi kina me ra vunau. Kevaka era sa nakita me ra sa vunau walega ka me ra na qai tokoni ka ra vukei e na nodra cakacaka vaka-i-talatala, ka qai saga nai soqosoqo lotu me ra sa muria na sala me ra veivakavulici kina, ena sega ni dede era sa na vakayalia nai colacola ka ra sa na biuta na cakacaka ni vunau me ra sa qarā e dua tani tale na bisinisi era na rawa-tubu vakalevu cake kina. Ko Paula, e dua na dauvunau gusu-matata taudua, ka rui veivakurabuitaki na nona a saumaki mai ni a kacivi mai Vua na Kalou me mai kitaka e dua na cakacaka ka sa vakarautaki tu me baleti koya, a sega sara ga ni bau soreva e na cakacaka. A kaya kina ko koya: ¹¹*Ka yacova na gauna oqo keitou sa viakana, ka viagunu, ka luvawale, ka sa vakamavoataki, ka sega na neitoui tikotiko;* ¹²*keitou sa oca, ni keitou sa daucakacaka e na liga i keitou: ni keitou sa vakasewasewani, keitou sa vosavinaka; ni keitou sa vakacacani, keitou sa vosota.* ' 1 Korinica 4:11, 12.'---*Testimonies for the Church*, vol. 1, pp. 446, 447.

4. VEIKA RAWARAWA ME NANUMI

Vukelulu, Tiseba 23

- a. Vakaraitaka mada mai e dua nai vakavuvuli tawamudu e rawarawa ka sai koya e dua nai takele yaga ni lotu Vakarisito dina. Vosa Vakaibalebale 20:4; 2 Cesalonaika 3:10-12.

“Na yalo ni tamata era sa tuberi vakatani era sa vakatavuvulitaka tiko ni kena rawati na bula vakatabui ka savasava ena kauta cake na vakasama me ulabaleta na veivakasama kece sa vakavuravura ka na liutaki ira na tamata me ra sa tarovi ira vakadua mai na cakacaka. Eso tale, era kauta sara vakasivia na nodrai vakarau ni rai me baleta na veitikina eso mai na Vosa ni Kalou, ka ra sa vakatavuvulitaka tiko ni sai valavala ca ni da cakacaka---ni tamata lotu Vakarisito sa dodonu me ra kakua ni vakasamataka na veika me baleta na veika ni nodra bula vakataki ira kei na nodra matavuvale sa sega ni tudei, ia me ra sa sorovaka ga na nodra bula taucoko ki na veika vakayalo ga. Nai vakavuvuli kei na i vakaraitaki nei Paula nai apositolo e cudruvi ka vunauci sara ga kina na vei i vakarau ni rai tawakilikili vaka 'o ya.

“Ko Paula a sega walega ni dauvakararavi vakatabakidua ki na cakacaka ni ligana me rawa ni vukei koya kina e na gauna ka veiqaravi voli kina mai Cesalonaika. Ni laurai lesu na veika ka dauvakayacora e na loma ni koro-levu 'o ya, e a qai volavola kina kivei ira na tamata vakabauta mai Filipai me vakaraitaka kina na veisolisoli ka ni loloma e a ciqoma mai vei ira e na gauna ka dau tiko voli kina mai keya, a qai kaya kina vakaoqo, *'Ia mai Cesalonaika dou a vukei au mada vakadua, io vakarua e na noqu dravudravua.*’ Filipai 4:16. Sa sega ni vakataotaki e na dina ni nona a sa ciqoma oti na veivuke oqo sa qarauna sara kina vakavinaka 'o koya me na dauvakaraitaka tiko e matadra na kai Cesalonaika e dua nai vakaraitaki ni gugumatua, ka me na kakua kina ni dua me rawa ni na beitaki koya e na yalo-ni-kocokoco, ka me ra na vunauci sara talega kina ko ira era vakacalai tu nai vakarau ni nodra rai me baleta na cakacaka vakayago.”---*The Acts of the Apostles*, pp. 348, 349.

“Nai tovo ni nodra dauvukei, na tagane kei na yalewa era tiko-wele ka dauvakasavuliga voli, e na veisolisoli ka ni loloma mai vei ira eso se mai nai lavo ni soqosoqo lotu, sa dauvakauqeti ira kina me ra daukitaka kina eso na ka e kauta mai nai valavala ca, ia na cakacaka vakaoqo sa dodonu me na muduki tani. Na tagane, kei na yalewa vakayadua, kei na gone sa dodonu me ra vakatavulici me ra sa dauvakayagataka na veitiki ni yagodra ki na so na kenai naki yaga, ia na Kalou sa tu-vakarau ka sa loma-soli tu me na vakalevutaka cake na nodra rawa ni yagani ira ko ira taucoko era na vakatavulici ira me ra sa kitaka eso na cakacaka yaga me ra vakayagataka kina na ligadra.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 7, p. 912.

- b. Na gauna eda daudemaki kina me da yalolailai ka taqaya, na cava e dodonu meda na daunanuma lesu? 2 Cesalonaika 3:13.**

“Na bula vakatabui ka savasava ena tuberi koya sa vaka kina me yaco me vuavuai ka vakasaututaki e na cakacaka vinaka kecega. Ena sega sara ga ni malumalumu mai e na cakavinaka, ka na sega talega ni vakasaqara me laveti cake ka vakacerecerei e na vuravura oqo. Ena daurai-vakanamata ga ki na nona sa na qai laveti cake e na gauna ena lako mai kina ko Koya na Tui kei Lomalagi me mai laveti ira cake ko ira era sa vakatabui ki na Nona i tikotiko vakaturaga. Ia ena qai vosa vei ira ka kaya: ‘*Ni lako mai koi kemuni sa vakalougatataki vei Tamaqu, mo ni rawata na matanitu sa vakarautaki me nomuni mai nai vakatekivu kei vuravura.*’ **Maciu 25:34.** Na Turaga ena qai wilika vakayadua na vei cakacaka ni sega-ni-daunanumi koya ga vakai koya, kei na loloma, na yalololoma kei na yalododonu, o koya era a daucakava. Na savasava ni yalo ena daukitaka ga na ka dodonu.”---*Testimonies for the Church*, vol. 2, p. 445.

5. E NA LOMA NI DUA NA VURAVURA TAWA-SAVASAVA Lotulevu, Tiseba 24

- a. Me na dau vaka li evei na noda i valavala ni bula kivei ira era sa cavu-i-kalawa tiko mai? 2 Cesalonaika 3:14, 15.**

“E dodonu me da sa na vakasalataki me da daukakua ni veitokani vata kei ira eso sa kilai tu e nai valavala ni nodra bula ni ra sa vaka tu me ra vatu-ni-veivakatarabetaki e na nodra sala eso na tamata. [2 Cesalonaika 3:14, 15] Ia kevaka e sega ni vinakata na nodra veivunauci ko ira sa Nona i talai na Turaga, ka qai muria ga na lomana kei na nona vakatulewa e na vuku ni veivakauqeti ni nona i liuliu, ‘o Setani, ena kauta ga mai na rusa ki na nona bula, ia ena colata ga vakai koya na nona i valavala ca.”---*The SDA Bible Commentary* [E. G. White Comments], vol. 7, p. 912.

“[Ko Paula] sa vakarota sara vakaukauwa ki nai soqosoqo lotu me ra sa tawasea tani e dua mai na nodra veitokani o koya sa segata me dautalaidredre ki na i-vakaro sa solia oti tu ko ira nai talatala ni Kalou. ‘*Ia,*’ e kaya ko koya, ‘*mo dou kakua ga ni nanumi koya me sa meca, mo dou vakatavulica ga me vaka sa wekamudou.*’ [2 Cesalonaika 3:15].”---*The Acts of the Apostles*, pp. 267, 268.

- b. A cava nai otioti ni i nuinui e nai tukutuku oqo me da na dauvakarairaitaka tiko? 2 Cesalonaika 3:16-18.**

“E dodonu me da na solia kivei ira na tamata na ka e uasivi cake sara mai na veika era sa taukena tu, oqori na vakacegu i Karisito, o koya sa uasivita na veika kecega e kila na tamata. E dodonu me da sa tukuna vei ira na Nona i vunau tabu na Kalou, sai koya nai tukutuku ni Nona i tovo, ka sai tukutuku ni ka sa vinakata vei ira ko Koya me ra veiucui kaya. Vakatakila vei ira ni sa uasivi cake sara mai na veika kecega ni marau kei na veilasa kecega vakavuravura, na lagilagi kei nai ukuuku-serau kei lomalagi o koya sa tawa-rusa-rawa. Tukuna vei ira na bula-galala kei na tiko-vakacegu ena kunei duaduaga vei Koya nai Vakabula. . . . O Koya duadua ga ena rawa ni vakaceguya na veika sa gadreva na yalo ni tamata ka na solia na vakacegu ki na loma ni tamata.

“Mai vei ira taucoko na tamata era sa tiko e vuravura, ‘o ira na dauveivakavinakataki sa dodonu me ra sa tamata sega ni dauyalokocokoko taudua, me ra sa tamata vinaka taudua, me ra sa tamata dauvakarokoroko duadua. . . .

“Me da sa dautukuna na ka dina e na yalololoma, nuitaka tiko na [Kalou] me na qai solia na kaukauwa me na qai vakavinakataki sara kina na bula. Na Yalo Tabu ena qai vakayacora ki na loma ni tamata na vosa sa vosataki e na loloma.”---*The Ministry of Healing*, p. 157.

TARO ME LESUVI KINA NA LESONI

Vakaraubuka, Tiseba 25

1. Vakamacalataka mada eso na ka ena daucakava tiko ko koya na meca ni lomada e na gauna ni vakataotioti.
2. Na cava ena yaco vei ira era sa kila tu na dina, ia era sega ga ni lomana nai vakavuvuli dina?
3. Vakamacalataka na ka vuni ni bula ni dauvosota ni tamata lotu Vakarisito.
4. Na cava ena dauvakatakilakila-taka tiko na bula ni dua na tamata dauveivakavinakataki dina?
5. Au na rawa ni vakayagataka vakacava nai walewale-vaka-i-Vola-Tabu ni nodra dauqaravi 'o ira era sa caka-cala?